

**Stichting DLO
Centrum voor Visserijonderzoek (CVO)**

**DLO-programma 406
Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek**

voortgangsrapportage over 2005

CVO Rapport Nummer CVO 06.005

F.A. van Beek (edt)

Inhoud

Inleiding	6
I	Algemeen
II	De inhoudelijke rapportage over 2005
III	De financiële rapportage over 2005
IV	English Summary
V	Lijst met afkortingen
VI	Bijlage projectrapportages 2005
1	Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij.....
1.1	Algemeen
1.2	Onderdelen
1.2.1	Toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde zeevisbestanden
1.2.2	Toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde bestanden in het IJsselmeer.....
1.2.3	Advisering aan Directie Visserij en Europese Unie
1.2.3.1	ACFM (ICES).....
1.2.3.2	Review groepen (ICES).....
1.2.3.3	ACE (ICES).....
1.2.3.4	STECF (EU).....
1.2.3.5	STECF subgroepen (EU)
1.2.4	Diversen.....
1.2.5	Ondersteunende WOT.....
1.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....
1.4	Nota's
1.5	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties.....
1.6	Vergaderingen en werkgroepen.....
1.7	English summary.....
2	Marktbemonstering zeevisserij.....
2.1	Algemeen
2.2	Marktbemonstering platvis
2.3	Marktbemonstering rondvis.....
2.4	Bemonstering pelagische vis
2.4.1	Bemonstering overige soorten.....
2.5	Verzameling van gegevens van overige biologische data
2.6	Overige activiteiten.....
2.7	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....
2.8	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties.....
2.9	Vergaderingen en werkgroepen.....
2.10	English summary.....
3	Bestandsopnamen op zee
3.1	Algemeen
3.2	Onderdelen
3.2.1	International Bottom Trawl Survey
3.2.2	Makreel- en Horsmakreel ei-surveys
3.2.3	Blauwe wijting survey
3.2.4	Haring bestandsopnamen.....
3.2.4.1	Noordzee Echo Survey.....
3.2.4.2	Noordzee en Kanaal larvensurvey
3.2.4.3	Atlanto-scandische haring
3.2.5	Bestandsopnamen gericht op platvis.....
3.2.5.1	BTS.....
3.2.5.2	SNS

3.2.5.3	DFS	56
3.2.6	Coördinatie	56
3.2.7	Projectteam	56
3.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties	57
3.4	Notas	58
3.5	Reisverslagen.....	58
3.6	Vergaderingen en werkgroepen.....	59
3.7	English summary	60
4	Monitoring bijvangst	61
4.1	Algemeen	61
4.2	Discards boomkorvisserij	62
4.3	Discards pelagische visserij	63
4.4	Bijvangst zeezoogdieren in de pelagische visserij.....	63
4.5	Rapporten, werkdocumenten en publicaties	64
4.6	Reisverslagen.....	64
4.7	Vergaderingen en werkgroepen.....	65
4.8	English summary	65
5	Vis- en visserijonderzoek Binnenwateren	66
5.1	Algemeen	66
5.2	Surveys IJsselmeer en Markermeer	66
5.3	Surveys grote rivieren	67
5.3.1	Passieve monitoring.....	67
5.3.2	Actieve monitoring.....	68
5.4	Marktbemonstering IJsselmeer, Markermeer en Lauwersmeer en aanlandingsgegevens IJsselmeervisserij.....	68
5.5	Registratie Migrerende Vis IJsselmeer	69
5.6	Monitoring glasaal	69
5.7	Vergelijkende visserij Stern	69
5.8	Rapporten, werkdocumenten en publicaties	70
5.9	Nota's	70
5.10	Vergaderingen en werkgroepen.....	71
5.11	English summary	72
6	Visserijstatistiek	73
6.1	Algemeen	73
6.2	Database	73
6.3	Logboek- en VMS gegevens	74
6.4	kwadrantenstatistiek.....	74
6.5	categoriestatistiek.....	74
6.6	Precisieniveau's	74
6.7	Recreatieve visserij	74
6.8	Rapporten, werkdocumenten en publicaties	75
6.9	Notas	75
6.10	Vergaderingen en werkgroepen.....	75
6.11	English summary	76
7	Monitoring schelpdierbestanden	77
7.1	Algemeen	77
7.2	Bestandsopnamen mosselen.....	78
7.2.1	bestandsopname voorjaar	78
7.2.2	bestandsopname najaar	78
7.2.3	mosselen op sublitorale percelen in de Oosterschelde	79
7.2.4	Het mosselbestand op droogvallende percelen en litorale mosselbanken in de Oosterschelde	79
7.3	Bestandsopnamen kokkels	79
7.3.1	Kokkelinventarisatie Delta.....	79

7.3.2	Inventarisatie litorale schelpdierbestanden Waddenzee	79
7.3.3	Populatiodynamica kokkels	79
7.4	Japanse oesters.....	80
7.5	Bestandsopnamen strandschelpen.....	80
7.6	Vangststatistiek	80
7.7	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	80
7.8	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	81
7.9	Nota's en brieven	81
7.10	Vergaderingen en werkgroepen.....	82
7.11	English summary.....	83
8	Kenniscirculatie	84
8.1	Algemeen	84
8.2	North Sea Commission Fisheries Partnership.....	84
8.3	Tevredenheidsmeting.....	85
8.4	Publiekelijke toegankelijkheid van de onderzoeksresultaten.....	85
8.5	Toegankelijkheid van resultaten voor LNV	86
8.6	Kennisontwikkeling in internationaal verband.....	86
8.7	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	86
8.8	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	87
8.9	Notas.....	87
8.10	overige producten	87
8.11	Vergaderingen en werkgroepen.....	88
8.12	English summary.....	89
9	Vrije Ruimte.....	90
9.1	Algemeen	90
9.2	Onderdelen	90
9.2.1	Toelating nieuwe aquatische soorten voor productie doeleinden	90
9.2.2	aanvulling budget Makreelei-survey	90
9.2.3	aanvulling budget Schelpdieronderzoek.....	90
9.2.4	aanvulling budget Pulskor.....	91
9.2.5	LNV vragen n.a.v. ICES adviezen	91
9.2.6	Raad van Europa.....	91
9.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	91
9.4	Nota's en brieven	91
9.5	English summary.....	92
10	Programma management 406	93
10.1	Algemeen	93
10.2	Onderdelen	93
10.2.1	Programma planning en verantwoording van WOT programma 406..	93
10.2.2	DCR	93
10.2.3	RCM.....	94
10.2.4	PGCCDBS	94
10.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	94
10.4	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	95
10.5	Notas	95
10.6	Vergaderingen en werkgroepen.....	96
10.7	English summary.....	97

Inleiding

In het WOT-programma 406 worden Wettelijke Onderzoeks Taken uitgevoerd die betrekking hebben op het beheer van de visserij en aquacultuur in Nederland. Het programma wordt uitgevoerd voor het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De inhoud van het programma is in 2004 bij de herijking door LNV opnieuw vastgesteld en de looptijd van het programma is verlengd tot 2009. Het programma is een voortzetting van WDT programma's 212 en 339. Dit rapport bevat de rapportage en verantwoording van de activiteiten in 2005.

Het onderzoek in het programma WOT 406 was in 2005 onderverdeeld in 9 kernprojecten. Ieder kernproject wordt door een projectleider worden aangestuurd. Deze projecten zijn onderverdeeld in een aantal op zichzelf staande deelprojecten die thematisch aan elkaar verwant zijn en die worden uitgevoerd onder leiding van een deelprojectleider. Daarnaast wordt de "coördinatie" van het programma als afzonderlijke project aangestuurd. Administratief worden de deelprojecten als afzonderlijk projecten beheerd.

Het WOT¹ visserijonderzoek is sinds 2002 ondergebracht bij het "Centrum voor Visserijonderzoek" (CVO). Deze WOT-unit is gestationeerd bij het Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek (RIVO) in IJmuiden, een divisie van de Animal Science Groep van Wageningen Universiteit & Researchcentrum (ASG).

Kernprojecten WOT programma 406 in 2005	
1.	Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij
2.	Marktbemonstering zeevisserij
3.	Bestandsopnamen op zee
4.	Monitoring bijvangsten
5.	Vis- en visserijonderzoek Binnenwateren
6.	Visserijstatistiek
7.	Monitoring schelpdierbestanden
8.	Kenniscirculatie/Communicatie
9.	Vrije ruimte

De uitvoering van de meeste onderzoeksprojecten is uitbesteed aan het RIVO met uitzondering van het project "Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij". Ook de coördinatie van het programma, het beheer van de vrije ruimte en de Kenniscirculatie/communicatie wordt door het CVO uitgevoerd. Het CVO heeft met het RIVO een overeenkomst aangegaan welke de kwaliteit, onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van het onderzoek, die conform het WOT-statuut is vereist, garanderen.

Het programma wordt gefinancierd uit een door LNV aan DLO hiervoor beschikbaar gestelde programmabudget. Naast de LNV middelen werd in 2005 een klein deel van programma extern medegefinancierd, voornamelijk door Rijkswaterstaat en de Producentenorganisatie voor schelpdieren. Onderdelen van het onderzoek, die extern zijn medegefinancierd, zijn altijd als afzonderlijke deelprojecten in de projecten ondergebracht.

In 2004 is het programma door LNV-DWK geëvalueerd. Bij deze herijking zijn de onderdelen van het programma geëvalueerd in het licht van hun wettelijk karakter. Naar aanleiding van deze evaluatie is er een uitvoeringsovereenkomst gemaakt voor de voortzetting van het programma in de periode 2005-2009. Een nieuw element in de uitvoeringsovereenkomst voor het programma is de monitoring van de bijvangst dolfijnachtigen in de visserij. In de werkafspraken behorende bij de uitvoeringsovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de financiering van het programma en de

¹ Naar aanleiding van de eisen, die door LNV worden gesteld, met betrekking tot de kwaliteit, onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van de uitvoering van WOT heeft DLO in 2001, op basis van een in 2001 met het Ministerie van LNV overeengekomen WOT-statuut, een aantal WOT-units opgericht. Deze WOT-units staan los van de contract-research-organisatie waarbij zij zijn ondergebracht. Het CVO is de WOT unit waar het "wettelijk visserijonderzoek" is ondergebracht.

daarbij gekoppelde financiering van de kennisbasis die in stand wordt gehouden of ontwikkeld om de wettelijke taken te kunnen uitvoeren.

Naast de algemene voortgangsrapportage wordt in de bijlage van de afzonderlijke projecten een meer uitgebreid activiteitenverslag gegeven (bijdrage van de projectleiders). Op de inhoudelijke resultaten van de projecten wordt in de voortgangsrapportage in de regel niet ingegaan. Deze resultaten zijn vastgelegd in rapporten, werkdocumenten, wetenschappelijke publicaties en nota's. Resultaten van het onderzoek kunnen worden geraadpleegd op de website [Kennisonline](#) of op de websites van het RIVO en CVO. De presentatie van deze rapportage is ten opzichte van vorige jaren iets gewijzigd met als doel de leesbaarheid van het rapport te verbeteren.

Voor een aantal programmaonderdelen, waarin gevolg wordt gegeven aan de uitvoering van bepaalde EU verordeningen, zijn t.b.v. de EU tevens afzonderlijke werkplannen en voortgangsrapportages gemaakt.

Voor de ontwikkeling van expertise en het in stand houden van de kennisinfrastructuur, die nodig is om het WOT programma in stand te houden, stelt LNV een afzonderlijk budget beschikbaar. Voor de aan dit programma gekoppelde kennisbasis wordt een afzonderlijke voortgangsrapportage gemaakt.

De programmering en de voortgangsrapportage van het onderzoek komt tot stand in samenwerking met de begeleidingscommissie van het programma. Deze adviseert de Commissie van Toezicht m.b.t. het verlenen van goedkeuring voor de uitvoering van het programma. Beide commissies kwamen in 2005 twee maal bijeen voor de beoordeling van de voortgangsrapportage over het jaar 2004 en de planning van de onderzoeksprogrammering voor 2006.

I Algemeen

1. <u>Programmanummer</u>	406
2. <u>Titel</u>	Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek
3. <u>Werktitel</u>	Wettelijk Visserijonderzoek
4. <u>Programmaleider en trekkerinstituut/instelling</u>	Frans van Beek, Centrum voor Visserijonderzoek
5. <u>Uitvoerende instituten/instellingen</u>	Centrum voor Visserijonderzoek (CVO), Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek (RIVO)
6. <u>Looptijd</u>	2005 t/m 2009
7. <u>2005 programmabudget</u>	k€ 3,724. + k€ 70
8. <u>Karakter van het programma</u>	WOT programma gericht op het uitvoeren van Wettelijke Onderzoek Taken voor de Nederlandse Overheid die betrekking hebben op de visserij. Het programma omvat een aantal uiteenlopende onderzoek onderwerpen, met als gezamenlijk element een vereist zijn op grond van enigerlei wettelijke regeling en een daaruit voortvloeiende langjarige looptijd
9. <u>Potentiële gebruikers van de onderzoeksresultaten</u>	Directie Visserij (Ministerie LNV), Directie Natuur (Ministerie LNV), Rijkswaterstaat (Ministerie V&W), DG-Fish (Europese Commissie), Regional Advisory Councils (RAC), Productschap Vis en producenten organisaties (stake-holders)
10. <u>Samenstelling begeleidingscommissie in 2005</u>	Edwin Meeuwsen (LNV-DVIS, voorzitter), Jan Olink (LNV-DK, (secretaris/contactpersoon), Frans van Beek (CVO, programmaleider), Barbara Schoute (LNV-DVIS), Ronald Lanthers (LNV-DVIS), Jan van Dijk (LNV-DVIS), Wilmar Remmelts (LNV-DN), Leon Lomans (LNV-DVIS, agendalid).
11. <u>Samenstelling van de Commissie van Toezicht in 2005</u>	Ton IJlstra (LNV-DVIS, voorzitter), Edwin Meeuwsen (LNV-DVIS, secretaris), Hans Gongrijp (LNV-DK), nader te bepalen (LNV-DN), Frans van Beek (CVO, programmaleider)

II De inhoudelijke rapportage over 2005

1. De beleidsopgave(n) van LNV waaraan de programma-uitkomsten een bijdrage leveren

Visserij houdt in een exploitatie van natuurlijke hulpbronnen. Deze bronnen zijn niet onuitputtelijk. Daarom is het noodzakelijk voor een duurzame exploitatie deze te beheersen, rekening houdend met de effecten van de exploitatie op het ecosysteem. Een van de taken van LNV is het uitvoeren van het Europese visserijbeleid. Dit beleid wordt voorbereid door de Europese Commissie in samenwerking met de Lidstaten en vastgesteld door de Ministerraad. Voor de totstandkoming van het visserijbeleid worden wetenschappelijk adviezen geraadpleegd welke door visserijbiologen in internationaal verband worden gegeven. Daarnaast is de Nederlandse overheid verantwoordelijk voor het beheer van vis-, schaal- en schelpdierbestanden in nationale (binnen)wateren en de kwaliteit van de watergebieden waarin deze soorten voorkomen.

Het onderzoek in dit programma levert hieraan de nationale bijdrage. Het WOT programma 406 omvat een aantal uiteenlopende onderzoekstaken, met als belangrijkste gezamenlijk element dat zij voortvloeiën uit voor de visserij van kracht zijnde internationale en nationale wettelijke regelingen. Zij vormen de basis voor de advisering ten behoeve van de beleidsvorming van het Nederlandse en Europese beleid op het gebied van het visstand- en waterbeheer.

2. De kennisvragen die aan de beleidsopgave(n) gekoppeld zijn en die worden beantwoord met de uitkomsten van het programma

In praktische zin kunnen de beleidsopgaven op het terrein van visstand- en waterbeheer worden gerangschikt onder 4 hoofdthema's: herstel van bestanden, duurzame exploitatie, aantasting habitat en bescherming van de biodiversiteit. De indeling in deze thema's is gelijk in alle gebieden - mariene systemen (zeevisbestanden en visserij), kustsystemen (schelpdieren) en binnenwater (IJsselmeer en Grote Rivieren) - waar door de overheid beleid wordt uitgevoerd.

De van de beleidsopgaven afgeleide kennisvragen zijn:

- het vaststellen van de historische ontwikkeling en de huidige toestand van de bestanden en systemen in deze gebieden;
- vaststellen van de invloed van de exploitatie op deze bestanden en systemen;
- en het aangeven van de mogelijkheden tot exploitatie voor de bestanden en beheer van de systemen binnen duurzame grenzen en binnen de condities die wettelijk zijn vastgelegd.

Het beantwoorden van deze kennisvragen maakt het mogelijk om adviezen te geven voor het beheer van de bestanden, de natuurlijke systemen waarin ze voorkomen en de visserij. Hiervoor worden in WOT-programma 406 gegevens verzameld en modellen ontwikkeld. Het onderzoek op zee wordt grotendeel uitgevoerd in internationaal gecoördineerd verband.

3. De beoogde doelgroep van het programma; wie benut de ontwikkelde kennis?

De primaire doelgroepen van het programma zijn het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Europese Unie welke verantwoordelijk is voor het Europese visserijbeleid. Het Europees visserijbeleid wordt vastgesteld door de Europese Commissie en de Ministerraad. De in dit programma verzamelde gegevens vormen samen met vergelijkbare informatie van de andere lidstaten de onderbouwing voor dit beleid. Daarnaast is het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, als nationaal waterbeheerder, een belanghebbende. De informatie is tevens van belang voor de visserijsector die door de overheid in toenemende mate bij het visserijbeheer wordt betrokken (co-management)

4. De beoogde (tussen)resultaten zoals beschreven in het werkplan van 2005

- Uitvoeren van de Nederlandse bijdrage aan een internationaal monitorprogramma waarin gegevens worden verzameld over visbestanden in internationale wateren en de Nederlandse visserij op deze bestanden. De verzameling van de gegevens is essentieel om adviezen en ondersteuning aan het visserijbeleid te geven (uitvoering Europese regelgeving). De gegevens worden opgeslagen in een databank.
- Adviezen en ondersteuning aan het Ministerie van LNV inzake toestand en ontwikkeling van in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan, aanwezige populaties van commerciële en niet-commerciële vissoorten (communautair Visserijbeleid) en toelevering van de gegevens en beoordeling daarvan voor de Quality Status Rapporten (QSR).
- Bijdragen aan het totstandkomen van adviezen van de ICES aan de EU inzake het beheer van aquatische ecosystemen, inclusief het TAC- en Quota-beleid voor ruim honderd verschillende bestanden van commercieel belangrijke vissoorten in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan (communautair Visserijbeleid).
- Adviezen ter ondersteuning aan het Ministerie van LNV inzake toestand en ontwikkeling van in het IJsselmeer aanwezige populaties van commerciële en niet-commerciële vissoorten, inclusief adviezen inzake het visstandbeheer (Visserijbeleid IJsselmeer).
- Adviezen ter ondersteuning aan het Ministeries van LNV en V&W inzake toestand en ontwikkeling van de visstand in de grote rivieren, inclusief adviezen inzake het visstandbeheer.
- Adviezen ter ondersteuning aan het Ministerie van LNV inzake toestand en ontwikkeling van commerciële en niet-commerciële schelpdierbestanden in de Nederlandse Kustwateren ten behoeve van een verantwoorde exploitatie van delen van deze bestanden, rekening houdend met de vastgestelde reserveringen ten behoeve van relevant geachte vogelbestanden (Visserijbeleid Kustvisserij). Bovendien een inventarisatie van plaats en biomassa van schelpdieren in het litoraal en sublitoraal in verband met het trilaterale monitoringsprogramma als mede toelevering van de gegevens en beoordeling daarvan voor de Waddenzee QSR rapporten (uitvoering nationale regelgeving).
- Jaarlijkse rapportage van de omvang en ruimtelijke verspreiding van de bijvangst van walvisachtigen in de Nederlandse visserij.
- Verbetering van de technieken en strategieën van monitoringprogramma's, inclusief de kwaliteitsborging van de verkregen resultaten.
- Voorlichting van en communicatie met de betrokken sector en overige stakeholders.

5. De in 2005 daadwerkelijk bereikte (tussen)resultaten

In het algemeen is de planning, zoals beschreven in het programma ongewijzigd gerealiseerd. Voor een gedetailleerde omschrijving van de activiteiten, verwijzing naar resultaten en producten in 2005 wordt per project verwezen naar de bijlage in dit rapport.

- De inhoud van het internationale monitorprogramma is vastgelegd in de [toepassingsverordening: \(EG\) Nr. 1639/2001](#)² van de Commissie tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van de uitvoeringbepalingen voor [Verordening \(EG\) Nr. 1543/2000](#)³ van de Raad. Deze verordening is in 2004 gewijzigd door [Verordening: \(EG\) Nr. 1581/2004](#)⁴. De Nederlandse bijdragen aan dit monitorprogramma in 2004 zijn vastgelegd in een nationale werkplan dat aan de Commissie is aangeboden en is door de Commissie goedgekeurd. De biologische bemonsteringen, die in dit werkplan zijn aangegeven, zijn in WOT-programma 406 uitgevoerd. In 2005 is bovendien een werkplan voor 2006 en een verslag van de activiteiten over 2004 aan de Commissie aangeboden.
- In de verslagperiode werden adviezen en ondersteuning in de beleidsvorming aan het Ministerie van LNV inzake toestand en ontwikkeling van in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan, aanwezige bestanden van commerciële en niet-commerciële vissoorten gegeven. De toestandsbeoordelingen worden uitgevoerd in internationaal verband door ICES werkgroepen. De toestandsbeoordelingen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op een evaluatie van twee bronnen van informatie: aanlandings- en inspanningsgegevens van de internationale vloot en onafhankelijke waarnemingen aan boord van onderzoeksvaartuigen.
- In de verslagperiode werd in internationaal verband via ICES en STECF meegewerkt aan het tot stand komen van adviezen inzake het beheer van aquatische ecosystemen, inclusief het TAC- en Quota-beleid voor in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan aanwezige bestanden van commerciële vissoorten. De adviezen worden gezamenlijk met wetenschappers uit andere landen binnen het [Advisory Committee for Fisheries Management](#) (ACFM) en het [Advisory Committee on Ecosystems](#) (ACE) van ICES opgesteld.

Naast de advisering, die in ICES verband plaats vindt, werden adviezen uitbracht via het [Scientific, Technical, and Economic Committee for Fisheries](#) (STECF). Dit comité rapporteert rechtstreeks aan de Europese Commissie over onderwerpen die specifiek voor het Europese visserijbeleid van belang zijn.

Aan de Directie Visserij werd specifiek ondersteuning gegeven t.a.v. de beleidsvorming voor het beheer van het schol- en kabeljauwbestand in de Noordzee.

- De advisering, ter ondersteuning in de beleidsvorming aan het Ministerie van LNV over de toestand en ontwikkeling van in het IJsselmeer aanwezige populaties van commerciële en niet-commerciële vissoorten, was gericht op de exploitatie door visserij in het IJsselmeer. In de onderzoeksperiode zijn bestandsopnames gemaakt van alle vissoorten in het IJsselmeer en Markermeer, die aan de adviezen ten grondslag liggen.

² Vo (EG) Nr. 1639/2001 van de Commissie tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van de uitvoeringbepalingen voor Verordening (EG) Nr. 1543/2000 van de Raad.

³ Vo (EG) Nr. 1543/2000 van de Raad tot instelling van een communautair kader voor het verzamelen en beheren van gegevens die essentieel zijn voor het gemeenschappelijk visserijbeleid

⁴ Vo (EG) nr. 1581/2004 van de Commissie van 27 augustus 2004 houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 1639/2001 tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen voor Verordening (EG) nr. 1543/2000 van de Raad.

De monitoring werd in 2005 voor het laatst medegefinancierd door Rijkswaterstaat, die ook mede het programma en de inhoud van de rapportages bepaalde. Routinebemonsteringen met grote kuil voor schubvis en electrokor (voor aal) in het IJsselmeer werden in het najaar uitgevoerd.

Voor paling wordt al jaren een voortdurende afname van het bestand in heel Europa vastgesteld. De toestand van de paling was aanleiding tot het geven van het advies om over te gaan tot het nemen van drastische herstelmaatregelen. In 2005 zijn op Europees niveau de eerste stappen gezet om een internationaal herstelplan te bewerkstelligen.

- Voor de advisering ter ondersteuning in de beleidsvorming van de overheid inzake toestand en ontwikkeling van de visstand in de grote rivieren en de kwaliteit van de watersystemen werd een bestandsopname uitgevoerd in de vroege en late winter in een aantal kerngebieden. Uit deze monitoring blijken positieve trends in de ontwikkeling van typische riviervissen en een aantal zeldzame soorten zich voortzetten.

Gegevens werden verzameld in een monitorprogramma voor grensoverschrijdende bestanden van trekvis in de grote rivieren in de Nederlandse wateren, waaronder de zalmachtigen, die werden gemonitord via een opkoopregeling uit de bijvangsten van de beroepvisserij in het IJsselmeer. Het programma werd uitgevoerd in het kader van een internationale herstelprogramma.

- Ter advisering en ter ondersteuning van het Ministerie van LNV inzake de beleidsvorming ten aanzien van een verantwoorde exploitatie van schelpdierbestanden in de Nederlandse kustwateren werden in de verslagperiode jaarlijks middels monitoringsprogramma's basisgegevens verzameld over de toestand en ontwikkeling van schelpdierbestanden (kokkel, mossel, spisula) in de Waddenzee, de Oosterschelde, de Westerschelde en de Nederlandse kustzone. De betrokken sector participeerde in deze monitoringsprogramma's. De resultaten zijn aan het Ministerie van LNV gerapporteerd ten behoeve van de uitvoering van het beleid zoals vastgelegd in de structuurnota Zee- en Kustvisserij. Op grond van de resultaten zijn vangstmogelijkheden voor de verschillende sectoren opgesteld.
- Ten behoeve van de kwaliteitsborging zijn de procedurebeschrijvingen geactualiseerd van de routinebemonsteringen die in het programma worden uitgevoerd. Deze worden jaarlijks geëvalueerd. Naar aanleiding van de evaluatie zijn verbeteringen in een aantal procedures aangebracht. Bovendien worden de nieuwe activiteiten in de procedures opgenomen
- Met name op het terrein van voorlichting en communicatie is in 2005 verder vooruitgang geboekt. In 2005 zijn de websites waarop activiteiten en resultaten van het programma kunnen worden geraadpleegd uitgebreid en geactualiseerd. De [KennisOnline](#) website is specifiek gericht op LNV. De informatie op [CVO-website](#) en [RIVO website](#) is gericht op het publiek. Bovendien wordt ten behoeve van het intranet van LNV een site aangeboden waarin de producten van dit programma kunnen worden geraadpleegd. Daarnaast werd door middel van een aantal artikelen in vakbladen de resultaten van een aantal onderzoeken en de adviezen nader toegelicht. De communicatie met de visserijsector verliep het afgelopen jaar een stuk soepeler. Met name door de samenwerking en voorlichting in het F-project⁵ werd meer wederzijds begrip opgebouwd.

⁵ Het F-project is een communicatie project waarin de boomkorsector, Directie Visserij en RIVO participeren. Het project is gericht op het geven van voorlichting, uitwisselen van informatie en het gezamenlijk interpreteren van de beschikbare informatie. Het project wordt door LNV gefinancierd buiten dit programma.

6. Toelichting op afwijkingen tussen planning en realisatie en eventuele consequenties daarvan voor het werkplan 2006

Het programma is in 2005 vrijwel zonder wijzigingen uitgevoerd. Een aantal onderdelen, zoals de vergelijkende visserij met de Stern en een bedrijfsvaartuig en het ontwikkelen van software om de nauwkeurigheid van de bemonstering te bepalen is (met budget) naar 2006 overgeheveld. Deze zijn reeds in het werkplan van 2006 opgenomen.

Een aantal geplande EU werkgroepen zijn niet doorgedaan. Daar staan een aantal niet voorziene EU werkgroepen tegenover. Het totaal aantal meetings is echter ongeveer gelijk gebleven. In de planning voor 2006 is uitgegaan van hetzelfde aantal meetings als in 2005. In een extra *ad hoc* ICES werkgroep zijn op verzoek van de EU een aantal beheersplannen geëvalueerd.

Wegens personele onderbezetting is 1 geplande discardreis op een boomkorschip vervallen.

In de vrije ruimte zijn, op verzoek van LNV-DVIS, een aantal niet geplande activiteiten uitgevoerd. Deze worden gerapporteerd in het projectverslag in de bijlage van dit rapport. De door LNV gevraagde toetsing van nieuwe soorten in de aquacultuur blijft ook in de komende jaren een onderdeel van dit WOT programma en wordt in 2006 in een nieuw project ondergebracht

7. Communicatie van kennis en informatie naar de doelgroep en de benutting hiervan door de doelgroep

De belangrijkste doelgroep van dit programma is de Directie Visserij van LNV. De in dit programma verzamelde gegevens vormen de basis voor adviezen ten behoeve van beleidsvorming op het gebied van visstand- en waterbeheer. Kennisoverdracht richting doelgroepen vindt hoofdzakelijk plaats door middel van advisering in de vorm van (inter)nationale rapporten, nota's, toelichting en presentaties. De verzamelde gegevens worden door de doelgroep, soms indirect, benut voor het vaststellen van beheersmaatregelen.

Ter verbetering van de toegankelijkheid van de onderzoeksresultaten worden alle rapporten, die in het kader van dit project tot stand zijn gekomen elektronisch aangeleverd op een CD voor plaatsing op een site op intranet van LNV. De informatie is zo voor alle LNV-medewerkers toegankelijk. Ook wordt via de website [KennisOnline](#) informatie over het programma verstrekt. Deze website bevat informatie over alle LNV programma's die DLO voor LNV uitvoert en is publiekelijk toegankelijk.

Ten aanzien van het Europese visserijbeleid worden in internationaal verband adviezen gegeven door ICES en STECF. Deze adviezen zijn gebaseerd op het onderzoek dat in dit programma (en vergelijkbaar onderzoek in het buitenland) wordt uitgevoerd. Ze vormen in de afgelopen jaren de belangrijkste basis voor beheersvoorstellen (TAC's en quota, technische maatregelen) van de Europese Commissie aan de Ministerraad.

De gegevens, die in het kader van de Europese regelgeving worden verzameld, kunnen op verzoek van de Europese Commissie, onder voorwaarden, tijdelijk aan derden beschikbaar worden gesteld. In 2005 zijn het RIVO, LEI en LNV-DVIS door de Europese Commissie uitgenodigd om mee te werken aan een pilotstudy om een geautomatiseerde elektronische

data-uitwisseling tussen de Lidstaten en de EC mogelijk te maken. De pilotstudy werd gefinancierd uit de aan dit programma gekoppelde kennisbasis.

De stakeholders zijn internationaal vertegenwoordigd in Regionale Advies Councils (RACs) welke de Europese Commissie adviseren. Met deze RACs worden contacten onderhouden en zijn in 2005 presentaties gegeven over de onderzoeksresultaten.

In principe lenen gegevens, verzameld in het kader van het WOT programma of de daaruit voortvloeiende advisering, zich vaak niet voor publicatie in gerefereerde wetenschappelijke journaals. Waar mogelijk wordt er echter naar gestreefd onderzoeksresultaten in wetenschappelijke tijdschriften te publiceren. De verzamelde gegevens en kennis worden tevens ingezet voor LNV-onderzoek die buiten dit programma valt.

8. Overige communicatie met de doelgroep van het programma

De belangrijkste doelgroep van het programma is Directie Visserij waaraan het programma, door middel van advisering, ondersteuning verleend bij het beheer van de visserij. De beleidsmedewerkers van deze Directie zijn over het algemeen betrokken bij het programma en zijn goed benaderbaar voor de onderzoekers. De beleidsmedewerkers schromen niet om contact op te nemen met de onderzoekers wanneer zij hulp nodig hebben. In de verslagperiode werd regelmatig overleg gevoerd tussen onderzoekers en beleidsmedewerkers over de onderzoeksprojecten. Ook vindt op *ad hoc* basis regelmatig overleg plaats tussen beiden over specifieke onderwerpen. Het overleg bood voor beide partijen de mogelijkheid de invulling van het onderzoek beter op de beleidsvragen aan te laten sluiten. Ook bood dit overleg soms de mogelijkheid de beleidsvragen aan te scherpen. De mogelijkheid tot afstemming van de onderzoeksactiviteiten met de problemen, waarmee beleidsmedewerkers worden geconfronteerd, wordt door beide partijen op prijs gesteld.

Met betrekking op het onderzoek in het zoete water vond regelmatig overleg plaats met het RIZA en RDIJ over de onderzoeksresultaten van het onderzoek in het IJsselmeer en in de grote rivieren.

Met betrekking tot de onder Europese verplichting uitgevoerde dataverzameling worden tussen de uitvoerende partijen, RIVO, LEI en Directie Visserij, onderling contacten onderhouden via een afzonderlijk begeleidingscommissie die de nationale activiteiten t.b.v. Europa coördineert. De contacten met de overige lidstaten en met de Europese Commissie over de dataverzameling door Nederland vindt plaats via de nationale coördinator. Voor Nederland is dit Edwin Meeuwssen. Regelmatig vergezellen onderzoekers beleidsmedewerkers bij overleg in Brussel.

9. De samenwerking met de begeleidingscommissie en Commissie van Toezicht

Gedurende de verslagperiode vond tweemaal overleg plaats tussen de Begeleidingscommissie en de programmaleider. Ook de Commissie van Toezicht kwam in 2005 voor het eerst tweemaal bijeen. Het overleg had betrekking de goedkeuring van het jaarverslag over het jaar 2004 en het werkplan voor 2006. Naar aanleiding van dit overleg is werkplan voor 2006 aangepast. Daarnaast vond met grote regelmaat *ad hoc* overleg plaats tussen de voorzitter

van de Begeleidingscommissie en de programmaleider. Het overleg was in alle gevallen constructief en verliep soepel.

10. Coördinatie samenwerking tussen de bij het programma betrokken DLO-instituten

Naast het RIVO en CVO zijn bij de uitvoering van het programma geen andere DLO-instituten betrokken. De samenwerking met andere instituten in Nederland is daarom vrij beperkt, ook mede door de geringe overlap van het onderzoeksterrein. Een intensieve samenwerking bestaat wel in grote mate met visserijonderzoeksinstituten in het buitenland.

Ten aanzien van de nationale visserijstatistiek en de coördinatie van de onderzoeksverplichtingen die voortvloeien uit de Europese regelgeving wordt met het LEI samengewerkt. Ook wordt het LEI regelmatig betrokken bij het evalueren van de economische consequenties van de biologische adviezen. Bij het onderzoek naar de schelpdierbestanden en zeezoogdieren werd met ALTERRA-Texel samengewerkt.

11. Coördinatie en samenwerking met andere instellingen/organisaties

Bij visserijonderzoek wordt intensief samengewerkt met buitenlandse onderzoeksinstituten in Europa. Bestandsopnamen op zee worden veelal samen met andere landen uitgevoerd en gecoördineerd door de ICES. Ook de advisering met betrekking tot het beheer van de zee vindt internationaal via ICES plaats. De coördinatie van de bemonstering van de vangsten (aanvoer en discards) met de overige Lidstaten en derde landen wordt sinds 2004 door de Europese Commissie gestuurd. Hiervoor zijn Regionale Coördinatie Commissies (RCM) ingesteld. Hier zijn ook afspraken gemaakt voor het overnemen van bemonsteringsverplichtingen tussen de landen. Nederland participeerde in 2005 in de RCM Noordzee (voorzitter Guus Eltink) en de RCM Westelijke wateren.

Bij het onderzoek dat betrekking heeft op het beheer van binnenwateren en de zoetwatervisbestanden in Nederlandse wateren werd samengewerkt met het RIZA en RDIJ van het Ministerie van V&W.

Bij het bestandsonderzoek dat betrekking heeft op schelpdieren wordt op wetenschappelijk niveau vooral samengewerkt met onderzoeksinstituten of universiteiten in Denemarken, Duitsland, België en Frankrijk. De bestandsopnamen van schelpdieren in de Nederlandse kustwateren vonden plaats in samenwerking en overleg met de betrokken sector.

12. Overige relevante informatie

De klanttevredenheid over het programma wordt o.a. gemeten via de beoordeling die de Begeleidingscommissie en de Commissie van Toezicht van het programma jaarlijks maakt in opdracht van DK. Zowel de werkplannen als uitvoering van het programma werden in voorgaande jaren als goed beoordeeld.

Het door LNV bij de EU ingediende werkplan voor de DCR in 2005 en de voortgangsrapportage over 2004 werden vrijwel ongewijzigd goedgekeurd. De uitvoering van onderdelen van de DCR maakt deel uit van dit programma. Ter voorbereiding van een wijziging van de DCR werd in 2005 deelgenomen aan een aantal internationale expertgroepen

Het RIVO en CVO beschikken over eigen kwaliteitssystemen en een eigen kwaliteitshandboeken op basis van de ISO 9001-2000 norm. Jaarlijks vinden een heraudit plaats door DNV (Det Norske Veritas). Door omstandigheden is de in november 2005 geplande heraudit niet uitgevoerd en uitgesteld tot januari 2006. Het huidige certificaat is geldig tot december 2006.

13. Geef een overzicht van afgesloten projecten in 2005

De meeste activiteiten, die in 2005 zijn uitgevoerd, worden in 2006 voortgezet.

Naar aanleiding van het van kracht worden van een nieuwe beleidsnota voor schelpdieren: "*Ruimte voor een zilte oogst. Naar een omslag in de Nederlandse schelpdiercultuur*", is het project "Monitoring schelpdierbestanden" in zijn geheel geëvalueerd tegen de veranderde behoefte van de overheid om informatie voor het uitvoeren van het nieuwe beleid ten aanzien van schelpdieren in Nederlandse wateren. Hierbij is rekening gehouden met afspraken die zijn gemaakt, of gemaakt zullen worden, met de sector ten aanzien van schelpdieronderzoek. Dit heeft geleid tot een vrij ingrijpende inkrimping van het project. De bemonstering van strandschelpen in het kustgebied en sublitorale mosselbestanden in de Waddenzee is uit het programma verdwenen. Wel wordt in 2006 voorlopig éénmalig een inventarisatie van wilde oesterbanken in de Waddenzee uitgevoerd.

Met betrekking tot het onderzoek in binnenwateren zijn tussen LNV en RWS afspraken gemaakt voor 2006 en later. LNV zal voortaan het IJsselmeeronderzoek in zijn geheel financieren zonder bijdrage van RWS. RWS financiert voortaan het onderzoek in de grote rivieren zonder bijdrage van LNV. Het huidige contract met RWS over de bemonstering van de grote rivieren loopt in de loop van 2006 af. In het voorjaar van 2006 wordt nog een laatste bestandsopname gedaan en een eindrapportage van het onderzoek gemaakt.

III De financiële rapportage over 2005

De beheersparagraaf omvat een gedetailleerde financiële verantwoording van de uitvoering van het programma in 2005 en zal worden aangeleverd in het excelformaat dat door DLO aan de programmaleider ter beschikking is gesteld.

De onderstaande tekst en tabellen in deze rubriek geven een samenvatting van deze rapportage. De financiële cijfers in de onderstaande tabellen hebben betrekking op de geboekte financiële omzet in 2005 en zijn afkomstig uit en in overeenstemming met het financiële jaaroverzicht van 2005 van het RIVO.

Na het definitieve sluiten van de boeken is in 2004 k€ 143.6 doorgeschoven naar 2005 (kolom f) en toegevoegd aan de vrije ruimte van het programma.

Programmabudget voor 2005	
programmabudget voor 2005	3,724.0
NAP gelden	70.0
Interdepartementale overboeking	178.2
doorschuif van 2004 naar 2005	143.6
KennisOnline korting	-9.3
totaal	4,106.5

Naast het programmabudget toegekend voor 2005 en de doorgeschoven ruimte vanuit 2004 is éénmalig een bedrag aan het

programmabudget toegevoegd van k€ 70.0⁶ vanuit de NAP gelden en k€ 178.2. Dit laatste bedrag is afkomstig van het Ministerie van V&W als medefinanciering voor de uitvoering van het onderzoek op het IJsselmeer. Daarnaast is in 2005 een korting van k€ 9.3 op het programma toegepast als bijdrage voor de WUR breed ontwikkelde project: KennisOnline. Het totaal beschikbare onderzoeksbudget vanuit de LNV programmagelden in 2005 was k€ 4,106.5 (kolom g).

De oorspronkelijk geplande inzet uit het werkplan voor 2005 is k€ 3,794.0 (kolom h). In de loop van 2005 is k€ 3,884.2 vrijgegeven voor de uitvoering van de projecten (kolom i). Van de beschikbare vrije ruimte is 113.9 met toestemming van de begeleidingscommissie ingezet.

Kolom j geeft de gerealiseerde inzet per project in 2005. De gerealiseerde omzet (exclusief KennisOnline) is k€ 3,834.6 De niet gebruikte ruimte (kolom k + kolom l) van k€ 271.9 is doorgeschoven naar 2006. De niet gealloceerde doorschuif zal aan de vrije ruimte van 2005 worden toegevoegd.

Doorgeschoven naar 2006	
doorgeschoven met bestemming (zie werkplan 2006)	231.6
doorgeschoven zonder bestemming (wordt extra toegevoegd aan de vrije ruimte voor 2006)	40.3
totaal	271.9

De externe bijdrage van de kokkel-sector voor de bestandsopnamen kokkels is verdwenen. Deze sector door een politiek besluit gesaneerd.

De ontbrekende middelen voor deze bestandsopname van kokkels in 2005 zijn gedekt door de vrije ruimte van het programma. De bijdrage van RWS voor de monitoring van het IJsselmeer wordt sinds 2004 aan DLO ter overgemaakt middels een interdepartementale overboeking welke aan het programmabudget wordt toegevoegd.

In de tabel met de gerealiseerde co- en contrafinanciering in 2005 geeft kolom d aan welk deel van de programmagelden is ingezet voor contrafinanciering. De hiermee verworven externe inkomsten staan in kolom e. De belangrijkste externe financiers staan in kolom f aangegeven.

De totale omzet van het programma in 2005 bedroeg k€ 4,219.4

⁶ bestemd in gelijke delen voor vergelijkende visserij met de Stern op het IJsselmeer en de akoestische survey op blauwe wijting

De kostenrapportage is exclusief de kosten van de onderzoeksvaartuigen welke door LNV voor het WOT onderzoek beschikbaar worden gesteld. Een uitzondering hierop is de survey op Atlantoscandische haring die in 2005 met een Deens onderzoeksvaartuig werd uitgevoerd en waarvoor een financiële bijdrage uit het programmabudget van ongeveer 32 k€ wordt geleverd. Bovendien werden de bestandsopnamen schelpdieren deels met bedrijfsvaartuigen uitgevoerd.

Een deel van de kosten, die betrekking hebben op een deel van in de WOT programma verzamelde gegevens, kunnen door de Lidstaten bij de EU worden teruggevorderd. Ook kunnen de Lidstaten een deel van de scheepskosten terugvorderen. Het door LNV terug te vorderen bedrag is gebonden aan een maximum dat de EC heeft vastgesteld na goedkeuring van het door LNV ingediende werkplan. Het maximaal aan Nederland te vergoeden bedrag is voor 2005 vastgesteld op 1,612 k€⁷.

⁷ Beschikking van de Commissie van 23 juni 2005 inzake de subsidieerbaarheid van de uitgaven die sommige lidstaten in 2005 zullen verrichten voor het verzamelen en beheren van gegevens die essentieel zijn voor het gemeenschappelijk visserijbeleid (Kennisgeving geschied onder nummer C(2005) 1858) (2005/486/EG)

Gerealiseerde LNV omzet in 2005 (in Euro x 1000):

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
Projectnr.	Project titel	Projectleider en instituut	start jaar	eind jaar	Door- geschoven uit budget 2004	Beschikbaar in 2005	Geplande inzet uit werkplan 2005	Vrijgegeven gedurende 2005	Gerealiseerde inzet vanuit programma- gelden	Doorge- schoven naar 2006	niet gealloceerd en doorge- schoven naar 2006
406 31112090	Toestandsbeoordeling en beleidsadvisering zeevisserij	drs. F.A van Beek CVO	2005	2009			412.8	412.8	412.8		
406 31512100	Marktbemonstering zeevisserij	drs. A.T.G.W. Eltink, ing. S.W. Verver, RIVO	2005	2009			722.1	722.1	710.8		11.3
406 31712110	Bestandsopnamen op zee	dr. H.J.L Heessen RIVO	2005	2009			1,096.8	1070.8	1070.8	26.0	
406-32212130	Monitoring bijvangsten	ir. O.A. van Keeken RIVO	2005	2009			558.5	558.5	558.5		
406-31412120	Vis- en visserijonderzoek binnenwateren	drs. J. Asjes, RIVO	2005	2009			272.2	415.4	409.6	35.0	5.8
406-32912131	Visserijstatistiek	ing. S.W. Verver RIVO					101.6	74.6	59.8	27.0	14.8
406-30212080	Monitoring schelpdierbestanden	dr. J.A. Craeymeersch, RIVO	2005	2009			319.8	319.8	319.8		
406-31112160	Kenniscirculatie em Communidatie	ir. A.V. Baerveldt CVO	2005	2009			76.8	67.5	67.5		
406-31112170	vrije ruimte	drs. F.A van Beek CVO	2005	2009	143.6	143.6	122.3	122.3	113.9	143.6	8.4
406-31112150	Coördinatie programmaleider	drs. F.A van Beek CVO	2005	2009			111.1	111.1	111.1		
vaststelling programmabudget (brief (TRCDK-DH/05/2386)			programmabudget				3,724.0				
toegekende NAP gelden (e-mail Ammerlaan 09-06-2005)			programmabudget				70.0				
toegevoegd aan programmabudget voor 2005 (brief TRCDK-DH/05/1850)							178.2				
			Subtotaal				4,115.8	3,794.0	3,874.9	3,834.6	231.6 40.3
Kennisonline (e-mail Ammerlaan 21-12-2004 voorschotbetalingen)			programmamakorting				-9.3		9.3	9.3	
			Totaal				4,106.5	3,794.0	3,884.2	3,843.9	231.6 40.3

Gerealiseerde externe omzet in 2005 (in Euro x 1000):

a	b	c	d	e	f	g
Projectnummerr	Project titel	Looptijd co(ntra) financiering	Gerealiseerde inzet LNV-financiering tbv contra- financiering	Realisatie aanvullende cofinanciering buiten LNV	Co-financier buiten LNV (EU, EET, etc.)	Akkoord begeleidings- commissie/ klankbordgroep
406-31412120	Vis- en visserijonderzoek binnenwateren	2005	67.1	189.4	RIZA, EU	ja
406-30212080	Monitoring schelpdierbestanden	2005	319.8	195.4	PO mossel	ja
		Totaal	386.9	384.8		
% LNV-financiering tbv contrafinanciering¹			9.4			
Totale omvang programma gedurende 2005²				4,219.4		

¹ =(totaal kolom d/LNV-budget 2005)*100%

² =totaal kolom e + gerealiseerde inzet vanuit programmagelden (inclusief KennisOnline)

Rapporten en referenties

- Anon, 2005. National Programme 2006. THE NETHERLANDS. (detailing the state of completion of the aims set at the time of the drawing-up of the minimum programme and of the extended programme)
- Anon, 2005. Technical Report of Activity 2004. THE NETHERLANDS. (detailing the state of completion of the aims set at the time of the drawing-up of the minimum programme and of the extended programme)
- Beek, F.A. van, 2004. Programma Wettelijke Onderzoek Taken. Visserijonderzoek DLO-programma 406 Werkplan 2005
CVO Rapport 04.026
- Beek, F.A. 2005. Voortgangsrapportage van het WOT programma 406: Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek voor LNV in 2004.
Rapport Nummer: CVO 05.002
- Beek, F.A. van 2005. DLO-programma 406. Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek. werkplan 2006.
Rapport Nummer: CVO 05.007
- Baerveldt, A.V. 2005. Managementreview 2004 en kwaliteitsplan 2005 van het Centrum voor Visserijonderzoek (CVO)
CVO rapport: 05.004
- DWK 2004, Uitvoeringsovereenkomst betreffende de uitvoering van Wettelijke onderzoekstaken voor Visserijonderzoek door het Centrum voor Visserijonderzoek (CVO) te IJmuiden
- DWK 2004, Werkafspraken behorende bij Uitvoeringsovereenkomst DLO, WOT CVO/LNV
- EU 2000. Beschikking van de raad van 29 juni 2000 betreffende een financiële bijdrage van de Gemeenschap in de uitgaven van de lidstaten voor het verzamelen van gegevens, alsmede in de financiering van studies en modelprojecten ter ondersteuning van het gemeenschappelijk visserijbeleid (2000/439/EG)
- EU 2000. Verordening (EG) Nr. 1543/2000 van de raad van 29 juni 2000 tot instelling van een communautair kader voor het verzamelen en beheren van gegevens die essentieel zijn voor het gemeenschappelijk visserijbeleid
- EU 2001. Verordening (EG) Nr. 1639/2001 van de commissie van 25 juli 2001 tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van de uitvoeringsbepalingen voor Verordening (EG) nr. 1543/2000 van de Raad
- EU 2004. Verordening (EG) nr. 1581/2004 van de Commissie van 27 augustus 2004 houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 1639/2001 tot vaststelling van het communautaire minimumprogramma en uitgebreide programma voor gegevensverzameling in de visserijsector en tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen voor Verordening (EG) nr. 1543/2000 van de Raad
- EU 2005. Beschikking van de Commissie van 23 juni 2005 inzake de subsidieerbaarheid van de uitgaven die sommige lidstaten in 2005 zullen verrichten voor het verzamelen en beheren van gegevens die essentieel zijn voor het gemeenschappelijk visserijbeleid (Kennissegging geschied onder nummer C(2005) 1858) (2005/486/EG)

Vergaderingen en werkgroepen

Overleg hoofden WOT units Wageningen, 26 april 2005	Frans van Beek
Managementgesprek met WOT coördinator Wageningen, 9 juni 2005	Annette Baerveldt
Managementgesprek met WOT coördinator Wageningen, 9 november 2005	Frans van Beek

IV English Summary

In DLO-programme 406 title: "Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek", statutory research tasks are carried out which are related to national and international legislation in fisheries management and aquaculture. The work is carried out in request of the Ministry of LNV. In 2004, the programme was evaluated by LNV and reconfirmed. An agreement has been made with LNV to continue the programme for the period 2005-2009. The main projects in the programme are designed to be able to advise the Ministry of Agriculture, Nature Conservation and Food Quality, in particular the Directorate of Fisheries, and the European Union with regard to management of the fisheries and aquatic ecosystems. Most of the projects in the programme deal with extensive data collection, which forms the basis information for providing advice.

The programme is carried out by the Netherlands Institute of Fisheries Research (RIVO) and Centre for Fisheries Research (CVO) and is coordinated by drs. F.A van Beek. The programme is financed by the Ministry of LNV.

This document is a technical progress report of research programme 406 carried out in 2005. The programme has been executed according a pre-agreed Working Plan. It consists of 9 research projects, each managed by a project manager. Each project may consists of several related sub-projects.

This document contains two main sections 1) a report presenting standard information requested by LNV discussing the progress made with the research targets set in the pre-agreed working programme and 2) an annex including technical progress reports of the individual projects. In most cases scientific results are not discussed but references are given to (scientific) products where they exist.

Without exception all the pre-agreed targets have been met within the available financial budget. The standard format includes a financial summary over 2005. The available budget in 2005 was 4.1 million Euro. The cost of running the programme was 3.8 million Euro. The remaining budget will be transferred to 2006. In addition, a small research budget was available from external sources. This amounted to 0.38 million Euro.

RESEARCH PROJECTS IN WOT PROGRAMMA 406	
PROJECT	ACTIVITY
1. Assessment and advise	Stock assessment and advisory tasks mainly carried out in internationally coordinated frame-works
2. Market sampling marine species	Sampling of biological parameters (age, length, sex, maturity) in landings of marine species in the Netherlands
3. Marine research vessel surveys	Collection of fishery independent data at sea with research vessels including data for ecosystem research
4. Monitoring by-catches	Sampling of discards and by-catches on board of commercial operating vessels
5. Fish and fishery research inshore waters	Monitoring IJssel Lake fish stocks by surveys and sampling of landings; Monitoring of the main Dutch Rivers (Rhine and Lake) on fish species
6. Fishery statistics	Compilation of statistics relating to catches and activity of the fishing fleet
7. Monitoring shellfish stocks	Monitoring by surveys of commercial exploited molluscs (blue mussel, cockle, spisula, pacific oyster)
8. Communication	Communication activities to clients and (international) fishery sector; maintenance of web-sites
9. <i>Ad hoc</i> service and research	A small part of the overall budget of the programme is not allocated to existing projects and will be used for dealing with <i>ad hoc</i> requests for information In 2005 it was partly used for a shellfish project; aquaculture and small requests from LNV

V Lijst met afkortingen

afkorting	omschrijving
ACE	Advisory Committee for Ecosystems (ICES adviescomite)
ACFM	Advisory Committee for Fishery Management (ICES adviescomite)
AID	Algemene Inspectie Dienst
Alterra	Ecologisch onderzoeksinstituut van de Environmental Science Group van DLO
AMAWGC	ICES Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs
ASC	Annual Science Conference van ICES
ASG	Animal Science Group
BC	Begeleidingscommissie van programma 406
Bestek 5C	Onderzoeksopdracht van LNV buiten dit programma
BTS	Beam Trawl Survey
CVO	Centrum voor Visserijonderzoek (WOT unit van DLO)
CvT	Commissie van Toezicht van programma 406
DCI	DCI Meettechniek BV
DCR	Data Collection Regulation van de EU
DFS	Demersal Young Fish Survey
DGFISH	Directorate General Fisheries van de EU
DLO	Dienst Landbouwkunde Onderzoek
EC	European Commission
EG	Europese Gemeenschap
EIFAC	European Inland Fisheries Advisory Commission
EU	European Union
EVAII	Evaluatie schelpdiervisserij 2e fase
FRISBE	Centrale database van het RIVO
FTE	Functional Time Unit
F-project	Meerjarig communicatie project tussen overheid, visserijsector en visserijonderzoek
GIS	Geographic Information System
GPS	Global Position System
HAWG	Herring Assessment Working Group for the Area South of 62°N
KRW	Kaderrichtlijn Water
IBI	Index voor Biotische Integriteit. een biologische index met 8 parameters, aan elke parameter wordt een score gegeven variërend van 1 (slecht) tot 5 (uitstekend). Het gemiddelde van deze scores is de index (IBI) en die wordt vertaald in een cijfer van 1 (uitstekend) tot 9 (dood) (integriteitklassen).
IBTS	International Bottom Trawl Survey
IBTSWG	ICES International Bottom Trawl Survey Working Group
ICES	International Council of Exploration of the Sea
LEI	Landbouwkunde Economisch Instituut
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LNV-DK	Directie Kennis van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (voorheen DWK)
LNV-DN	Directie Natuur van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LNV-DVIS	Directie Visserij van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LNV-DWK	Directie Wetenschap en Kennis van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (nu DK)
Natura 2000	Een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Het netwerk omvat alle gebieden die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) en vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit
NCP	Nederlands Continental Plat
NIOZ	Koninklijk Nederlands Instituut voor onderzoek der Zee
NSCFP	North Sea Commission Fisheries Partnership

afkorting	omschrijving
MoU	Memorandum of Understanding
ORACLE	Database software toegepast voor VIRIS, FRISBE en VISSTAT
PGCCDBS	ICES Planning Group on Commercial Catch, Discards and Biological Sampling
PGHERS	ICES Planning Group for Herring Surveys
PGNAPES	ICES Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys
PO	Producenten Organisatie
PV	Productschap Vis
QSR	Quality Status Report (van de Waddenzee of Noordzee)
RAC	Regional Advisory Councils
RCM	Regional Coordination Meeting
RDIJ	voorheen Rijksdienst voor IJsselmeer nu RWS IJG
RIKZ	Rijksinstituut voor Kust en zee van RWS
RIVO	Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
RIZA	Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling
RV	research vessel
RWS	Rijkswaterstaat
RWS IJG	Rijkswaterstaat Dienst IJsselmeergebied
SGRN	STECF Sub-group on Research Needs
SGRST	STECF Subgroup on Review of Stocks
SGMAS	ICES Study Group on Management Strategies
SNS	Sole Net Survey
STECF	Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries
TAC	Total Allowable Catch
TMAP	Trilateral Monitoring and Assessment Program (Waddenzee)
VenW	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
VISSTAT	RIVO database met visserijstatistiek
VIRIS	Visserij Registratie en Informatie Systeem
VMS	(Satelite) Vessel Monitoring System
WDT	Wettelijke en Dienstverlenende taken (nu WOT)
WGBEAM	Study Group on Beam Trawl Surveys (ICES coordinatie werkgroep)
WGECO	ICES Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities (ICES werkgroep)
WGEEL	ICES/EIFAC Working Group on Eels(ICES werkgroep)
WGEF	ICES Working Group on Elasmobranch Fishes(ICES werkgroep)
WGMEGGS	ICES Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys (ICES werkgroep)
WGMHSA	ICES Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy(ICES werkgroep)
WGNEW	ICES Working Group on new MoU species(ICES werkgroep)
WGNPBW	ICES Northern Pelagic and Blue Whiting Fisheries Working Group (ICES werkgroep)
WGNSSK	ICES Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak(ICES werkgroep)
WGRED	ICES Working Group on Regional Ecosystem Description (ICES werkgroep)
WOT	Wettelijke Onderzoeks Taken (voorheen WDT)

VI Bijlage projectrapportages 2005

1 Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij

Projectverslag 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-11-12090
Projectleider	drs. F.A. van Beek
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	ir. L.R.M. Lomans (Dir. Vis.)

1.1 Algemeen

Het onderzoek dat in dit project wordt uitgevoerd omvat de biologische advisering aan de nationale en internationale beheerder van visserijactiviteiten en mariene ecosystemen in Europese wateren. De adviezen zijn gebaseerd op gegevens die zijn verzameld in de overige projecten van programma 406 en vergelijkbare informatie afkomstig van buitenlandse zusterorganisaties. De voorgenomen werkzaamheden in het werkplan voor 2005 zijn volgens planning gerealiseerd.

1.2 Onderdelen

Het werkprogramma omvat de volgende onderdelen:

- a) de toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde zeevisbestanden,
- b) de toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde bestanden in het IJsselmeer,
- c) advisering aan Directie Vis en de Europese Unie,
- d) een aantal ondersteunende activiteiten die essentieel zijn om de toestandsbeoordeling en advisering te kunnen uitvoeren.

Met uitzondering van het onderzoek aangegeven in sectie 1.2.5 behoren alle onderdelen in dit project tot de categorie strikte WOT.

1.2.1 Toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde zeevisbestanden

De toestandsbeoordeling van de door de visserij geëxploiteerde zeevisbestanden in Noordoost Atlantische wateren wordt uitgevoerd door internationale werkgroepen die worden gecoördineerd door [ICES](#). Alle betrokken landen leveren gegevens toe aan deze werkgroepen. De gegevens zijn afkomstig van de bemonsteringsprogramma's van de aanvoer, discards, bestandsopnamen met onderzoeksvaartuigen en vangststatistiek. Deze bemonsteringsprogramma's worden in alle betrokken landen uitgevoerd.

Nederland draagt bij aan de assessments (toestandsbeoordeling) van de voor ons land belangrijkste visbestanden door het aanleveren van gegevens aan de werkgroe-

pen en participatie in deze groepen. De volgende soorten zijn voor Nederland van belang: haring, schol, tong, kabeljauw, wijting, Noorse kreeftjes en horsmakreel in de Noordzee en haring, ma-kreel, horsmakreel en blauwe wijting in westelijke wateren. Naast de toestandsbeoordelingen zelf worden regelmatig evaluaties uitgevoerd naar de betrouwbaarheid van deze toestandsbeoordelingen. Daarnaast werd een bijdrage geleverd aan de toestandsbeoordeling van het Noordzee ecosysteem. Niet gepland was de Ad hoc Groep on Long Term Advice. Deze groep werd op korte termijn door ICES bijeen geroepen om met hoge prioriteit de EU voorstellen te evalueren die betrekking hadden op lange termijn doelstellingen voor onder meer Noordzee kabeljauw en schol.

ICES ASSESSMENT WERKGROEPEN BEZOCHT IN 2005

Herring Assessment Working Group for the Area South of 62°N, HAWG (maart 2005),
Northern Pelagic and Blue Whiting Fisheries Working Group, WGNPBW (augustus 2005),
Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy, WGMHSA (september 2005)
Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak, WGNSSK (september 2005),
Working Group on Elasmobranch Fishes, WGEF (juni 2005)
Working Group on new MoU species, WGNEW (december 2005).
Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities WGECO (april 2005)
Working Group on Eels WGEEL (december 2005)
<i>Ad hoc</i> Group on Long Term Advice AGLTA (april 2005)

Nederland bekleedde het voorzitterschap van twee van deze werkgroepen. Mark Dickey-Collas en Henk Heessen (RIVO) zijn respectievelijk voorzitter van de HAWG en WGNEW.

Ter voorbereiding van deze werkgroepen werden een aantal werkdocumenten gemaakt waarin onderzoeksresultaten zijn samengevat of specifieke problemen werden gepresenteerd.

De rapporten van deze werkgroepen zijn publiekelijk beschikbaar op de ICES website (www.ICES.dk). Bovendien wordt door de Nederlandse deelnemers een samenvatting gemaakt voor LNV en worden in de meeste gevallen de resultaten met de betrokken beleidsmedewerkers doorgesproken.

1.2.2 Toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde bestanden in het IJsselmeer

De toestandsbeoordeling van door de visserij geëxploiteerde schubvisbestanden in het IJsselmeer vindt plaats op basis van een analyse van gegevens welke worden verzameld in het project "Vis en Visserijonderzoek Binnenwateren" en vormt de basis voor de advisering aan LNV.

In 2005 was er geen bijeenkomst van de ICES/EIFAC Working Group on Eels, WGEEL welke de toestandbeoordeling van paling in Europa uitvoert. Wel heeft de EC in 2005 een aantal belangrijke stappen gezet op weg naar een herstelplan voor paling en hierbij experts geraadpleegd (zie volgende sectie).

1.2.3 Advisering aan Directie Visserij en Europese Unie

Beleidsadviesing met betrekking tot de biologische en visserijtechnische aspecten van het beheer van zeevisbestanden en marine ecosystemen vindt zowel plaats aan de Europese Unie en aan de nationale overheid. Deze advisering heeft betrekking op alle bestanden, ook die niet voor de Nederlandse visserijbeleid van belang zijn. In toenemende mate wordt in de advisering rekening worden gehouden met de

"onzekerheden" in de evaluatie van de bestanden die de basis vormen voor de adviezen. Naast advisering over de toestand van de bestanden worden adviezen gegeven die betrekking hebben op een verbetering van de exploitatie van de bestanden, vermindering van ongewenste neveneffecten van de visserij, technische ontwikkelingen in de visserij, effectiviteit van beleidsmaatregelen en bijdragen aan oplossingen van knelpunten in de visserij.

1.2.3.1 ACFM (ICES)

Op basis van de in sectie 1.2.1 genoemde toestandsbeoordelingen en vangstprognoses werden door ICES via het [Advisory Committee for Fishery Management \(ACFM\)](#) in mei en oktober beheersadviezen voor deze bestanden gegeven. De vorm, waarin het advies wordt gegeven, is voortdurend in ontwikkeling. In toenemende mate wordt ingespeeld op meerjarige beheersovereenkomsten die worden geëvalueerd op duurzaamheid (in overeenstemming met het voorzorgsbeginsel). Indien de overeenkomsten duurzaam zijn is dit de basis voor het advies. Ook is aanzienlijk meer aandacht besteed aan effecten van de visserij op het ecosysteem en aan veranderingen in de mariene omgeving.

De toestand van de meeste voor Nederland van belang zijnde bestanden is ongewijzigd. De pelagische visbestanden (haring, makreel en blauwe wijting) bevinden zich in een relatief goede toestand. Echter de verwachting is dat de haringstand in de Noordzee de komende jaren zal afnemen door het mislukken van drie achtereenvolgende broedjaren.

Met uitzondering van schelvis in de Noordzee bevinden demersale bestanden zich nog steeds in minder goede toestand. De meeste van deze bestanden worden bevestigd in een gemengde visserij die meerdere soorten tegelijkertijd exploiteert. Kabeljauw in de Noordzee, Ierse Zee, Kattegat en ten westen van Schotland bevinden zich nog steeds in kritieke staat. Voor deze bestanden wordt een 0-vangst geadviseerd. De toestand van het scholbestand in de Noordzee is stabiel maar op een veel lager niveau dan in de voorgaande decennia. De tongstand in de Noordzee is ook ongewijzigd ten opzichte van afgelopen jaar maar is sterk afhankelijk van succesvolle broedjaren. De verwachting is dat de tongstand in 2006 jaar zal afnemen als gevolg van twee rekruterende zwakke broedjaren. De soorten die bevestigd worden voor de productie van vismeel en visolie, zandspiering en kever, bevinden zich ook nog steeds in een kritieke situatie. Het door ICES gegeven beheersadvies voor de Noordzee wordt gedomineerd door de noodzaak alle (bij)vangst van kabeljauw te vermijden.

De Nederlandse leden van ACFM waren Martin Pastoors en Frans van Beek. Martin Pastoors is gekozen tot de nieuwe voorzitter van ACFM voor de komende 3 jaar en zal hiervoor, met ingang van 2006, bij ICES in dienst treden.

1.2.3.2 Review groepen (ICES)

ICES REVIEW WERKGROEPEN BEZOCHT IN 2005
Review Group on the North Western Working Group (mei 2005)
Review Group on the assessments of Elasmobranch (correspondentie)
Review Group on the assessments of Hake Monk and Megrim (augustus 2005)
Review Group on the Herring Assessment Working Group for the Area South of 62°N (april 2005)

Voordat de resultaten van de werkgroepen worden gebruikt als basis voor de advisering worden ze onderworpen aan een kwaliteitscontrole (review). Deze reviews werden voorheen door ACFM zelf uitgevoerd maar worden sinds 2004 in

afzonderlijke werkgroepen gedaan waarin deelnemers van alle landen participeren. Nederland was in 2005 betrokken bij de review van de assessments van een beperkt aantal werkgroepen. Het vaststellen van de gewenste nationale bijdragen in dit proces wordt geheel door ICES geregeld.

1.2.3.3 ACE (ICES)

Door verschillende internationale managementorganisaties ([EU](#), [OSPAR](#), [HELCOM](#)) worden advies gevraagd, dat betrekking heeft op het beheer van mariene ecosystemen. De adviezen worden in internationaal verband opgesteld door het ICES Advisory Committee on Ecosystems ([ACE](#)). Nederland was hierin vertegenwoordigd door Niels Daan. De activiteiten in 2005 hadden betrekking op een aantal verschillende onderwerpen (bijvangst dolfijnen, bescherming en classificatie marine habitats, ontwikkeling zeezoogdierpopulaties in de Oostzee) Verder werd gewerkt aan de verdere integratie van het advies over visserijbeleid en ecosystemen.

1.2.3.4 STECF (EU)

Het Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries, ([STECF](#)) kwam twee maal bijeen en bestaat uit biologen, economen en vistuigdeskundigen. De agenda wordt door de Commissie per vergadering vastgesteld. In 2005 waren de voor ons belangrijkste onderwerpen waarover werd vergaderd en adviezen werden uitgebracht: de toestand van de visbestanden in het bijzonder van de bestanden die in de problemen zijn (kabeljauw, zandspiering, ansjovis), gemengde visserij, actieplan voor paling, verzameling van gegevens in de Lidstaten, en ecosysteembenadering in het visserijbeleid. De Nederlandse vertegenwoordiger in STECF in 2005 was Mark Dickey-Collas.

1.2.3.5 STECF subgroepen (EU)

STECF heeft een aantal subgroepen, welke in afzonderlijke vergaderingen onderwerpen voor de STECF voorbereiden. De vergaderfrequentie van deze subgroepen verschilt afhankelijk van de behoefte aan informatie door de EU. Over het algemeen is de planning van deze bijeenkomsten slecht georganiseerd. Een aantal aangekondigde meetings ging niet door of werden op korte termijn verzet. Daarnaast werden op korte termijn een aantal nieuwe vergaderingen ingelast.

De samenstelling van de subgroepen verschilt per vergadering afhankelijk van het onderwerp dat aan de orde is. In 2005 werd deelgenomen aan de 9 vergaderingen.

Twee vergaderingen hadden tot doel het verstrekken van vangst en visserijgegevens voor kabeljauw te beschikbaar te maken. Deze gegevens zijn nodig om het effect van de beschermingsmaatregelen van de EU voor kabeljauw

STECF subgroepen bezocht in 2005		
TYPE MEETING	ONDERWERP	AANTAL MEETINGS
SGRN	Evaluation of National Reports on data collection national programmes	1
SGRN	Evaluation of degoration in national programmes of data collection	1
SGRN	Review of the data collection regulation: ecosystem approach	1
SGRST	Evaluation of Cod Recovery Plan	2
SGRST	Mixed fisheries	1
ad hoc	Workshop on fleet segmentation	1
ad hoc	EU-Norway expert meeting on sand-eel, Norway Pout, Horse-mackerel and Monk	1
ad hoc	Workshop on National Data Collection for the European Eel	1

te evalueren. Verschillende lidstaten kregen kritiek omdat hun gegevens niet voldoende representatief of in het juiste formaat waren. Voor Nederland was er kritiek op de representativiteit van de discardgegevens van de boomkorvloot voor kabeljauw.

Twee meetings hadden betrekking op de uitvoering van de nationale dataverzameling. De activiteitenverslagen over 2004 en het werkplan voor 2006 van de Lidstaten werd beoordeeld. Het verslag van de Nederlandse activiteiten in 2004 werd zonder veel opmerkingen geaccepteerd. De reactie op het Nederlandse werkplan voor 2006 is nog niet binnen.

Twee meetings werden bezocht om de EU ondersteuning te geven in de ontwikkeling van een nieuwe verordening over het verzamelen van gegevens over de visbestanden en de visserij. Deze verordening wordt in 2008 van kracht en zal de verzameling van deze gegevens meer vlootgericht en ecosysteem gericht maken.

Een bijeenkomst van SGRST had als onderwerp de problematiek van de quotaverdeling in de gemengde visserij. Deze groep heeft het afgelopen jaar geen vooruitgang geboekt. Het knelpunt hier is vooral het ontbreken van de juiste gegevens op vlootniveau.

Naar aanleiding van recente maatregelen om de palingstand eindelijk de noodzakelijke bescherming te geven heeft de EU de palingexperts uitgenodigd om advies te geven over de aard van de te treffen maatregelen en de gegevens die moeten worden verzameld. Aangezien paling zowel in zout water als in binnenwateren voorkomt in geheel Europa is het verzamelen van representatieve gegevens moeilijk. De expert groep beveelt aan bij het verzamelen van gegevens aan te sluiten bij de habitat indeling zoals deze in de Kaderrichtlijn Water wordt gehanteerd.

Op verzoek van Directie Vis werd een EU-Noorwegen expert meeting bijgewoond over een aantal bestanden die voor beide beheerders van belang zijn.

1.2.4 Diversen

Op verzoek van Directie Vis werd ondersteuning verleend op een aantal verschillende beleidsterreinen. Commentaar werd gegeven op een aantal toegeleverde documenten die betrekking hadden op 1) voorstellen van de EC voor aanscherping van het herstelplan voor kabeljauw, 2) bijvangst van zeezoogdieren en 3) structuur en timing van de TAC en Quota regelingen. Verder werd informatie verstrekt over 4) boxen haringboxen in Europese wateren, 5) te verwachten spieringstand in het IJsselmeer in 2004 en 2005, 6) het beheer van de visserij op diepzeebestanden en 7) de beperkingen van het gebruik van Nederlandse discardgegevens.

Naar aanleiding van de ACFM adviezen in het najaar heeft LNV verzocht om een aantal aanvullende berekeningen uit te voeren en beleidsscenario's te evalueren voor de gemengde visserij op schol en tong in de Noordzee. De beantwoording van een van de vragen is doorgeschoven naar 2006 en zal in de werkgroep SGMAS worden bediscussieerd. De activiteiten werden gefinancierd uit de vrije ruimte van het programma.

Op verzoek van LNV werd in november in Mauritius een seminar bijgewoond over het verbeteren van de wetenschappelijk en technische adviezen voor de visserij en visbestanden buiten de Europese wateren. Het seminar was door de EC georganiseerd.

1.2.5 Ondersteunende WOT

De ondersteunende WOT heeft betrekking op activiteiten die nodig zijn om de advisering aan LNV mogelijk te maken alsmede het verlenen van bijdragen aan LNV die niet onder de strikte WOT vallen. Een deel van de activiteiten is soms uit de kennisbasis gefinancierd.

- LNV heeft in de afgelopen jaren, in samenwerking met TNO prototypes ontworpen van een meetinstrument voor het motorvermogen van schepen <221 kW. Hierbij worden ontwikkelde prototypes in de praktijk getest. Het onderzoek wordt gecoördineerd door Directie Vis en het RIVO verleent assistentie bij de begeleiding van het onderzoek. In 2005 zijn er geen activiteiten ontplooid
- De ICES Study Group on Management Strategies, [SGMAS](#) is een nieuwe werkgroep en heeft inmiddels een belangrijke plaats in het adviseringsproces van ICES gekregen. In deze groep zijn richtlijnen ontwikkeld voor beheer van de visserij op specifieke visbestanden gebaseerd meerjarige beheersafspraken (Harvest Control Rules, HCR). Tevens zijn protocollen voor evaluaties van een dergelijk meerjarenbeheersplan opgesteld. In de komende jaren zullen, door middel van modelsimulatie, potentiële beheersplannen worden getest.
- Ook de ICES Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs, [AMAWGC](#) is nieuw. Dit is een coördinatiemeeting voor de voorzitters van assessment werkgroepen. Nederland had in 2005 twee voorzitters: Henk Heessen en Mark Dickey-Collas, die beide aan de vergadering hebben deelgenomen.
- Ten behoeve van de ICES beheersadviezen, welke door ACFM worden opgesteld, is informatie nodig over de toestand van de mariene ecosystemen en de veranderingen in omgeving waarin deze voorkomen. Deze informatie wordt verstrekt door de ICES Working Group on Regional Ecosystem Description, [WGRED](#). De groep is in 2005 in het leven geroepen en heeft belangrijk werk geleverd. Voor iedere regio werd een overzicht geproduceerd van de relevante informatie. Deze overzichten werden in de meeste gevallen door ACFM overgenomen in het adviesrapport. De informatie moet in de komende jaren verder worden aangevuld en geactualiseerd. De lange termijn toekomst van deze groep is nog niet duidelijk. De activiteiten, die deze groep uitvoeren hebben een structureel karakter.
- De Working Group on Fishery Systems [WGFS](#) richt zich op het ontwikkelen van een geïntegreerde analyse van visserij-systemen. In de werkgroep wordt samengewerkt tussen visserijbiologen, economen en sociaalwetenschappers. Een deel van resultaten worden toegepast in de nieuwe werkwijze van ACFM. In verband met het accepteren van het voorzitterschap van ACFM heeft Martin Pastoors (RIVO) het voorzitterschap van deze werkgroep neergelegd. De activiteit is uit de kennisbasis gefinancierd.
- In het kader van het instandhouden en opbouwen van expertise voor het maken van toestandsbeoordelingen hebben Sarah Kraak en JanJaap Poos de door ICES georganiseerde Workshop on Advanced Fish Stock Assessment Techniques [WKAFAT](#) gevolgd. In de cursus werd de theoretisch achtergrond van de methoden behandeld alsmede de interpretatie van de resultaten middels diagnostieken. Deze cursus richtte zich specifiek op het trainen van gevorderden. De deelname was bijzonder belangrijk voor het RIVO nu in 2006 twee senior experts verdwijnen (Martin Pastoors naar ICES; Guus Eltink met pensioen). De activiteit is uit de kennisbasis gefinancierd.

1.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Anon 2005. Report of the Review Group of the Report of the Working Group on the Assessment of Southern Stocks of Hake, Monk and Megrin.
ICES document.
- Anon 2005. Report of the *ad hoc* scientific working group on management measures for sandeel, Norway pout, anglerfish and horse mackerel in the North Sea and Skagerrak. Charlottenlund, Denmark 23 to 27 May 2005
EU-Norway Meeting report without reference
- Damme, C.J.G. van, and L. Worsøe Clausen. 2005. The spawning origin of herring in the Dutch catches from 2003 to 2004.
Working Document 1 to the ICES Herring Assessment Working Group 2005.
- Dekker, W. (ed.), 2005. Report of the Workshop on National Data Collection for the European Eel, Sånge Sånby (Stockholm, Sweden), 6 – 8 September 2005.
EU report in press
- Dickey-Collas, M., 2005. The current state of knowledge on the ecology and interactions of North Sea herring within the North Sea ecosystem.
Working Document 3 to the ICES Herring Assessment Working Group 2005.
- Dickey-Collas, M. and B. Roel. 2005. Technical Minutes of the Review of Report of the Working Group on Elasmobranch Fishes.
ICES document
- Eltink, A.T.G.W. 2005. Informative diagrams on the quality of both analytic and historic retrospective assessments.
Working document for HAWG 2005.
- Eltink, A.T.G.W. and S.B.J. Kraak. 2005. Should NEA mackerel be assessed with the egg survey as a relative or an absolute index for SSB?
Working Document to WGMHMSA 2005.
- EU 2005. 20th Report of the Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (Brussels 04-08 April 2005).
Commission Staff Working Paper SEC(2005) **** in press
- EU 2005. 21th Report of the Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (Brussels 07-11 November 2005).
Commission Staff Working Paper SEC(2005) **** in press
- EU 2005. Analysis of derogations and non-conformities of Member States' data collection National Programmes Proposals for 2005 (Brussels, December 2004).
Commission Staff Working Paper SEC(2005) 255
- EU 2005, Report of STECF: Review of Scientific Advice for 2005, 19th STECF Brussels, 1 – 5 November 2004, STECF-SGRST Brussels, 25-29 October 2004.
Commission Staff Working Paper SEC(2005) 266
- EU 2005. Report of the Ad Hoc Meeting of independent experts on Fleet-Fishery based sampling, Nantes, 23-27 May 2005.
Commission Staff Working Paper SEC(2005) in press
- EU 2005. Evaluation of 2004 national data collection programs undertaken under Commission Regulation (EC) No 1639/2001
Commission Staff Working Paper SEC(2005) in press
- EU 2005. Report of STECF: Report of SGRN on data collection: environmental integration and move towards an ecosystem approach. Brussels 20-24 June, 2005.
SEC(2005) in press
- EU 2005. STECF Subgroup SGRST: Evaluation of the Cod Recovery Plan.
in press
- EU 2005. Report of the Workshop, National Data Collection, European eel, Sånge Sånby (Stockholm, Sweden), 6-8 September 2005
in press

- EU 2005. Report of SGRN: Evaluation of derogation and non-conformities in Data Collection Regulation (Brussels, 28 November – 2 December 2005)
in press
- EU 2005, Report of the STECF Sub-group SGRST Mixed Fisheries (Joint Research Centre Ispra, Italy 17-21 October 2005)
in press
- EU 2005. Guidelines for the submission of Technical Reports on the National Data Collection Programs under Council Regulation (EC) N° 1543/2000 and Commission Regulation (EC) N° 1639/2001 as amended by Commission Regulation (EC) N° 1581/2004 (Version 2004)
Commission Staff Working Paper (STECF-SGRN) SEC(2005) 159
- EU 2006. Guidelines for the submission of National Program Proposals on the National Data Collection Programs under Commission Regulation (EC) N° 1639/2001 as amended by Commission Regulation (EC) N° 1581/2004 (version 2005)
Commission Staff Working Paper (STECF-SGRN) SEC(2006) xxx
- EU 2006. Guidelines for the submission of Technical Reports on the National Data Collection Programs under Commission Regulation (EC) N° 1639/2001 as amended by Commission Regulation (EC) N° 1581/2004 (Version 2005)
Commission Staff Working Paper (STECF-SGRN) SEC(2006) xxx
- EU 2006. STECF Analysis of derogations and non-conformities of Member States' data collection National Programme Proposals for 2006 (Brussels, December 2005)
Commission Staff Working Paper SEC (2006) xxx in press
- Gordo, L.S., A. Costa, P. Abaunza, P. Lucio en A.T.G.W. Eltink. 2005. Determinate versus indeterminate fecundity in Horse Mackerel.
Working Document to WGMHMSA 2005.
- ICES 2005. Report of the Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak WGNSSK (Bergen, 7-16 September 2004).
ICES C.M. 2005/ACFM:07
- ICES 2005. Report of the Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy WGMHSA (ICES Headquarters, 7-16 September 2004).
ICES C.M.2005/ACFM:08
- ICES 2005. Report of the Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs (AMAWGC) ICES Headquarters. 14 – 18 February 2005.
ICES CM 2005/ACFM:12
- ICES 2005. Report of the Herring Assessment Working Group of the Area South of 62°N HAWG (ICES Headquarters, 8-17 March 2005).
ICES C.M.2005/ACFM:16
- ICES 2005. Report of the ad hoc Group on Long Term Advice (AGLTA) ICES Headquarters 12–13 April 2005.
ICES CM 2005/ACFM:25
- ICES 2005. Report on the ICES/EIFAC Working Group on Eels (Galway, 22-26 November 2004).
ICES CM 2005/ACFM:30 Ref.G,I
- ICES 2005. Report of the Study Group on Management Strategies.
ICES C.M. 2005/ACFM:09 Ref. D,G
- ICES 2005. Report of the Working Group for Regional Ecosystem Description (WGRED) 14-18 February 2005. ICES Headquarters
ICES CM 2005/ACE:01 Ref. ACFM, ACME
- ICES 2005. Report of the ICES Advisory Committee on Fishery Management , Advisory Committee on the Marine Environment and Advisory Committee on Ecosystems. ICES ADVICE 2005, AVIS DU CIEM, Volumes 1- 11
- ICES 2006. Report of the Working Group on Elasmobranch Fishes [WGEF], Lisbon, Portugal 14-21 June 2005.
ICES CM 2006/ACFM:03 Ref.G

- ICES 2006, Report of the Northern Pelagic and Blue Whiting Fisheries Working Group [WGNPBW], ICES Headquarters Copenhagen 25 August - 1 September 2005 ICES CM 2006/ACFM:05
- ICES 2006. Report of the Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy [WGMHSA] Vigo, Spain 6 - 15 September 2005.
ICES C.M.2006/ACFM:08
- ICES 2006. Report of the Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak [WGNSSK] 6 - 15 September 2005 ICES Headquarters Copenhagen.
ICES CM 2006/ACFM:09
- ICES 2006, Report of the Working Group on the Assessment of New MOU Species. (WGNEW). ICES Headquarters, 13–15 December 2005. ICES CM 2006/ACFM:11 Ref. LRC
- Pastors, M.A. and W.L.T. van Densen. 2005. Towards an ACFM report that is understandable to the readers.
Working document to AMAWGC

1.4 Nota's

- Beek, F.A. van ,2005. Verslag van de ACFM vergadering gehouden van 30 mei – juni 2005 te Kopenhagen, Denemarken.
Nota CVO/05.RIVO389/FvB/mw
- Beek, F.A. van ,2005. Verslag van de ICES Northern Pelagic and Blue Whiting Working Group (WGNPBW) 25 augustus – 1 september 2005.
Nota CVO/05.RIVO610/FvB/IS
- Daan, N. 2005. Verslag van de ACE vergadering, Kopenhagen, 26-31 mei 2005.
Nota CVO/05.RIVO286/FvB/mw
- Dekker, W. 2005. Verslag van de bijeenkomst van de ICES/EIFAC aalwerkgroep, 22-26 November 2004, Galway (Ierland)
Nota CVO/05.RIVIO018/WD/lcs
- Dekker, W. 2005. Verslag van de Workshop on National Data Collection for the European Eel.
Nota CVO/05.RIVO611/WD/lcs
- Dickey-Collas, M., M.A. Pastors and H.J.L Heessen. 2005.. Report on the ICES Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs (AMAWGC) Copenhagen, February 2005.
Nota: BO/05-RIVO197/MDC-mw
- Dickey-Collas, M., and O.A. van Keeken, 2005. Report on the ICES Herring Assessment Working Group, March 2005.
Nota CVO/05.RIVO190/MDC/lcs
- Dickey-Collas, M., 2005 ACFM Review of the 2005 ICES Herring Assessment Working Group (HAWG) Report, Vigo Spain 25-27th April 2005.
Nota CVO/05/RIVO370/MDC/mw
- Dickey-Collas, M. 2005. Report on the STECF SGRN meeting to Review the Data Regulation considering the Ecosystem Approach, Brussels, June 2005.
Nota CVO/05.RIVO660/MDC.IS
- Dickey-Collas, M., 2005 Report on Plenary meeting of the European Commission Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries.Brussels; 4 tot 8 April 2005.
Nota CVO/05/RIVO301/MDC/mw
- Dickey-Collas, M. 2005. Report on Plenary meeting of the European Commission Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries. Brussels; 7-11 November 2005.
Nota CVO/05.RIVO802/MDC.lcs

- Eltink, A.T.G.W. and S.B.J. Kraak. 2005. Verslag van de vergadering van de ICES Makreel, Horsmakreel, Sardien en Ansjovis Werkgroep (WGMHSA), 6-15 september 2005 te Vigo Spanje.
Nota CVO/05.RIVO0634/AE/IS
- Eltink, A.T.G.W., en O.A. van Keeken. 2005. Verslag van de STECF subgroep SGRN betreffende de evaluatie van de Nationale Programma's (NP) voor 2005, van 29 november - 6 december 2004 te Brussel.
Nota CVO/05.RIVO016/AE/lcs
- Eltink, A.T.G.W. 2005. Verslag van een *ad hoc* meeting tussen EU en Noorse experts met betrekking tot beheersmaatregelen voor zandspiering, Norway pout, zeeduivel en horsmakreel, gehouden van 23-27 mei 2005 op DIFRES, Charlottenlund (Denemarken).
Nota CVO/05.RIVO358/AE/lcs
- Eltink, A.T.G.W. 2005. Verslag van de STECF subgroep Research Needs (SGRN) betreffende "Evaluation of 2004 National Technical Reports", Brussel, 27 juni - 2 juli 2005.
Nota CVO/05.RIVO490/AE.mw
- Grift, R. 2005. Verslag STECF-SGRN Brussel, 28 november – 2 december 2005.
Nota CVO/05.RIVO798/RG/mw
- Grift, R. 2005. Verslag van de STECF Subgroup SGRST: Evaluation of the Cod Recovery Plan, gehouden van 19-21 September 2005 te Ispra, Italië.
Nota CVO/05.RIVO671/RG/IS
- Heessen, H.J.L. 2005. Verslag van de vergadering van WGRED (Working Group on Regional Ecosystem Descriptions) ICES, Kopenhagen, 14-18 februari 2005.
Nota CVO/05.RIVO176/HH/lc
- Heessen, H.J.L. 2005. Verslag van de Vergadering van de ICES Working Group on Elasmobranch Fishes (WGEF).
Nota CVO/05.RIVO546/HH/mw
- Heessen, H.J.L. 2006. Verslag van de ICES Working Group on Assessment of New MoU Species (WGNEW), 13-15 december 2005 te Kopenhagen
Nota CVO/06.RIVO041/HH/lcs
- Kraak, S. 2005. Verslag van de bijeenkomst van de STECF subgroep SGRST ten behoeve van de berekening van de gemengde visserij vangstprognoses ("Mixed Species catch forecasts"), gehouden van 17-21 oktober 2005, te Ispra (Italië).
Nota: CVO/05.RIVO721/SK/lds
- Pastors, M.A. en F.A van Beek. 2005. Verslag ICES Study Group on Management Strategies (SGMAS) 31 Januari – 4 Februari 2005, Kopenhagen.
Nota CVO/05.RIVO094/MPa/mw
- Pastors, M.A. J.J. Poos en O. van Keeken. 2005. Verslag van de ICES Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak (WGNSSK), 6-15 september 2005 te Kopenhagen.
Nota CVO/05.RIVO853a/FvB/mw
- Pastors, M.A. 2005. Verslag STECF Subgroup SGRST: Evaluation of the Cod Recovery Plan, 13-17 Juni 2005, Ispra, Italië.
Nota CVO/05.RIVO415/MPa/l
- Pastors, M.A. 2005. Verslag van de ACFM vergadering gehouden van 6-13 oktober 2005 te Kopenhagen.
Nota CVO/05.RIVO795/MPa/lcs
- Piet, G.J. 2005. Verslag van de Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities WGECO, gehouden van 12 tot 19 april 2005 te Kopenhagen.
Nota CVO/05.RIVO367/GJP/mw
- Verver, S.W. 2005. Ad hoc meeting of independent experts on Fleet-Fishery based sampling, gehouden van 23 t/m 27 mei 2005 te Nantes, Frankrijk.
Nota CVO/05.RIVO423/SV/mw

1.5 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Griff R., W. Dekker, O. van Keeken, S. Kraak, B. van Marlen, M. Pastoors, J.J Poos, F. Quirijns, A.D Rijnsdorp en I. Tulp.2005. Evaluation of management measures for a sustainable plaice fishery in the North Sea.
Report Number: C019/05
- Rijnsdorp, A.D., N. Daan, W. Dekker, M.A. Pastoors, J.J. Poos, W.L.T. Van Densen. 2005. Sustainable use of flatfish resources: solving the credibility crisis in mixed fisheries management.
Presented at the 6th flatfish ecology symposium, Maizura, Japan Submitted to: Journal of Sea Research
- Oliverreira, J.J.A. de, B.A. Roel and M. Dickey-Collas. 2005. Investigating the use of proxies for fecundity to improve management advice for western horse mackerel *Trachurus trachurus*.
ICES Journal of Marine Science, 63: 24-35

1.6 Vergaderingen en werkgroepen

ICES vergaderingen

Study Group on Management Strategies [SGMAS] Kopenhagen 31 januari-4 februari 2005	Frans van Beek Martin Pastoors
Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs [AMAWGC] Kopenhagen 14-18 februari 2005	Mark Dickey-Collas Martin Pastoors
Working Group for Regional Ecosystem Description [WGRED] Kopenhagen 14-18 februari 2005	Henk Heessen
ad hoc Group on Long Term Advice [AGLTA] Kopenhagen, 12-13 april 2005	Martin Pastoors
Herring Assessment Working Group of the Area South of 62°N [HAWG] Kopenhagen, 8-17 maart 2005	Mark Dickey-Collas Olvin van Keeken
Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities [WGEKO] Kopenhagen, 12-19 april 2005	GerJan Piet
Review Group North Western Working Group [RGNWWG] Kopenhagen, 23 - 25 mei 2005	Frans van Beek
Advisory Committee for Fisheries Management [ACFM] Kopenhagen, 26 mei t/m 2 juni 2005	Frans van Beek
Advisory Committee for Ecosystems [ACE] Kopenhagen, 26-31 mei 2005	Niels Daan
Working Group on Elasmobranch Fishes [WGEF] Lissabon, 14-21 juni 2005	Henk Heessen
Northern Pelagic and Blue Whiting Fisheries Working Group [WGNPBW] Kopenhagen, 25 augustus – 1 September 2005	Frans van Beek
Review Group of the Working Group Report on the Assessment of Southern Stocks of Hake, Monk and Megrin [WGHMM] Ijmuiden, 29-30 augustus 2005	Martin Pastoors
Working Group on the Assessment of Mackerel, Horse Mackerel, Sardine and Anchovy [WGMHSA] Vigo, Spanje, 6-15 september 2005	Guus Eltink Sarah Kraak

Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak [WGNSSK] Kopenhagen, 6 - 15 september 2005	Martin Pastoors Olvin van Keeken Jan-Jaap Poos
Advisory Committee for Fisheries Management [ACFM] Kopenhagen, 6-13 oktober 2005	Martin Pastoors
Working Group on new MoU species [WGNEW] Kopenhagen, 14-18 december 2005	Henk Heessen

EU vergaderingen

Management Committee for Fisheries and Aquaculture [MC] Brussel, 34 februari 2005	Frans van Beek
Management Committee for Fisheries and Aquaculture [MC] Brussel, 28 april 2005	Frans van Beek
Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries [STECF] Brussel, 4-8 april 2005	Mark Dickey-Collas
Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries [STECF] Brussel, 7-10 november 2005	Mark Dickey-Collas
STECF Subgroup SGRST: Evaluation of the Cod Recovery Plan. Ispra (Italië), 13-17 juni 2005	Martin Pastoors
STECF Subgroup on Resource Status [SGRST]: Evaluation of the Cod Recovery Plan Ispra, Italië, 19-21 september 2005	Rob Grift
STECF Subgroup on Resource Status [SGRST]: Mixed Fisheries Brussel, 17-22 oktober 2005	Sarah Kraak
STECF Sub-Group on Research Needs [SGRN]: Evaluation of National Reports on data collection national programmes Brussel, 27 juni – 2 juli 2005	Guus Eltink
STECF Sub-Group on Research Needs [SGRN]: Evaluation of derogations in national programmes of data collection Brussel, 28 november - 2 december 2005	Rob Grift
STECF Sub-Group on Research Needs [SGRN]: Review of the data collection regulation: ecosystem approach Brussel, 20-24 juni 2005	Mark Dickey-Collas
<i>Ad hoc</i> Meeting tussen EU en Noorse experts met betrekking tot beheersmaatregelen voor zandspiering, Norway pout, zeeduivel en horsmakreel. Charlottenlund (Denemarken). 23-27 mei 2005	Guus Eltink
<i>Ad Hoc</i> Meeting of independent experts on Fleet-Fishery based sampling Nantes, (Frankrijk), 23-27 mei 2005	Sieto Verver
Workshop on National Data Collection for the European Eel Sånga Säby, (Stockholm, Sweden), 6-8 september 2005.	Willem Dekker

Overige bijeenkomsten

Overleg LNV Scholherstelplan Den Haag, 11 maart 2005	Martin Pastoors
Overleg LNV aanvullende evaluatie van het ACFM advies Den Haag, 17 oktober 2005	Frans van Beek Martin Pastoors

1.7 English summary

project title: Assessment and advice (project number 406-3-11-12090)

project: This project includes the following elements

- a. assessment of marine fish stocks,
- b. assessment of stocks in IJsselake,
- c. giving advice to the Ministry,
- d. a number of supportive activities essential to carrying out assessments and giving advice.

Assessments of marine fish stocks are carried out in international working groups at ICES. In 2005, experts from RIVO have participated in 8 working groups which deal with assessments of stocks which are of interest of the Netherlands. These working groups are listed in a table above. Also support has been given to reviewing the quality of work carried out by other ICES working groups. The results of the assessment have are used by the ACFM to provide advice to national authorities and the EU. In 2005, Martin Pastoors and Frans van Beek were the Dutch members of ACFM and participated each in one of the two meetings. Martin Pastoors was also elected to be the new chairman of this committee for the next 3 years. Ecosystem advice has also been provided by ACE. The Dutch member of ACE is Niels Daan.

Other advice has been provided through STECF, the scientific advisory body of the European Commission. The Dutch member is Mark Dickey-Collas. Many ad-hoc meetings of sub-groups of STECF have been attended, sometimes at short notice. These sub-groups dealt with several different topics which are of interest of the EC. The sub-groups are listed in the table above.

Important strategic work was carried out in SGMAS, which developed guidelines for evaluating harvest control rules. Also WGRED developed a framework for providing ecosystem advice which can be integrated in the fisheries advice. Both groups were new and will be continued in 2006. Another new group was AMAWGC. This is a coordination meeting between de chairs of the ICES assessment working groups.

2 Marktbemonstering zeevisserij

Projectverslag 2005

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-29-12100
Projectleider	Drs. A.T.G.W. Eltink / ing. S.W. Verver
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. B.M. Schoute (Dir. Vis)

2.1 Algemeen

Dit project omvat de bemonstering van de aanvoer van commerciële vissoorten door de zeevisserij in Nederland. De soorten worden zowel door Nederlandse als buitenlandse schepen aangevoerd. Van deze soorten wordt de leeftijdssamenstelling bepaald en worden andere biologische kenmerken als gewicht, geslacht, geslachtsrijpheid en gonadengewicht gemeten. De gegevens worden, in combinatie met soortgelijke gegevens verzameld in andere landen en bestandsopnamen met onderzoeksvaartuigen, gebruikt voor de toestandsbeoordeling van de bestanden in internationale ICES werkgroepen. Het project heeft een sterk routinematig karakter.

Sinds 2002 is het verzamelen van marktbemonsteringsgegevens een onderdeel van de DCR, welke de Lidstaten verplichtingen oplegt ten aanzien van de bemonsteringswijze en bemonsteringsintensiteit van de aanvoer in de Lidstaten. LNV ontvangt van de EC een financiële bijdrage voor het uitvoeren van de bestandsopnamen.

De belangrijkste demersale vissoorten voor de Nederlandse kottervloot zijn: schol, tong, kabeljauw en wijting. Deze vloot is qua omvang en in economisch opzicht de belangrijkste component van de Nederlandse visserij. Voor de Nederlandse vriestrawlers en spanners zijn haring, makreel, horsmakreel en blauwe wijting de belangrijkste pelagische vissoorten. Daarnaast worden ook de zilversmelt en Atlantico-Scandische haring aangevoerd en bemonsterd. De vangst van deze schepen is in gewicht groter maar in geldwaarde minder dan die van de kottervloot. De bemonstering van de vangsten rond Mauritanië in 2004 valt niet onder dit project.

2.2 Marktbemonstering platvis

Ten behoeve van de jaarlijkse toestandsbeoordeling van de tong- en scholbestanden in die gebieden waar de Nederlandse vloot vist, worden routinematig, jaarlijks, een aantal monsters verzameld in de belangrijkste Nederlandse visafslagen. Deze bemonstering vindt plaats sinds 1957. In 2002 werden voor het eerst op grote schaal tarbot- en grietmonsters genomen met het doel een tijdreeks op te bouwen zodat in de toekomst een assessment voor beide soorten uitgevoerd kan gaan worden. Verder werden ook schar en tongschar bemonsterd. Deze monsters geven informatie over de leeftijdssamenstelling en andere biologische kenmerken van de Nederlandse vangst.

De monsters voor tong, schol, tarbot en griet zijn gestratificeerd naar aanvoerhaven, kwartaal en aanvoercategorie. De bemonstering is beperkt tot de belangrijkste aanvoerhavens (Urk, IJmuiden, Stellendam en Den Helder) die samen ongeveer 80% van de nationale vangsten verhandelen.

Schol en tong

Schol wordt verhandeld in 4 marktcategoryën en tong in 5 categorieën die stabiel zijn over tijd en plaats. Omdat een representatieve bemonstering wordt uitgevoerd, worden geen afzonderlijke lengtemonsters genomen. Het geplande en verzamelde aantal monsters van schol en tong in 2005 is aangegeven in de onderstaande tabellen:

2005	Noordzee									
SCHOL	Den Helder		Stellendam		Urk		IJmuiden		Totaal	
	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>
1e kwartaal	6	5	4	4	11	11	5	5	26	25
2e kwartaal	4	5	2	2	8	8	3	3	17	18
3e kwartaal	4	4	2	2	8	8	3	3	17	17
4e kwartaal	4	4	3	3	8	8	5	5	20	20
Totaal	18	18	11	11	35	35	16	16	80	80
										+0%

2005	Noordzee									
TONG	Den Helder		Stellendam		Urk		IJmuiden		Totaal	
	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>	<i>plan-ning</i>	<i>gereaa-liseerd</i>
1e kwartaal	3	3	3	3	6	6	3	3	15	15
2e kwartaal	5	5	5	5	10	10	5	5	25	25
3e kwartaal	3	3	3	3	6	6	3	3	15	15
4e kwartaal	3	3	3	3	6	6	3	3	15	15
Totaal	14	14	14	14	28	28	14	14	70	70
										+0%

Voor schol was de gerealiseerde bemonstering in 2005 gelijk aan de geplande bemonstering. Volgens de planning zou ongeveer 40% van de monsters van buitenlandse schepen genomen worden, maar gerealiseerd werd slechts 20%.

Voor tong was de gerealiseerde bemonstering in 2005 gelijk aan de geplande bemonstering. Volgens de planning zou ongeveer 12% van de monsters van buitenlandse schepen genomen worden, maar gerealiseerd werd 2%.

Tarbot en griet

Tarbot wordt verhandeld in 7 en griet in 4 marktcategoryën. Er wordt een representatieve bemonstering beoogd, er worden derhalve geen afzonderlijke lengtemonsters genomen. Het geplande en verzamelde aantal monsters van tarbot en griet in 2005 is aangegeven in de onderstaande tabel:

2005	Noordzee									
TARBOT	Den Helder		Stellendam		Urk		IJmuiden		Totaal	
	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd
1e kwartaal	1	1	1	1	2	2	1	1	5	5
2e kwartaal	2	2	2	2	4	4	2	2	10	10
3e kwartaal	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4
4e kwartaal	1	1	1	1	2	2	1	1	5	5
Totaal	5	5	5	5	9	9	5	5	24	24
										+0%

2005	Noordzee									
GRIET	Den Helder		Stellendam		Urk		IJmuiden		Totaal	
	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd	plan-ning	gereaa-liseerd
1e kwartaal	1	1	1	1	2	2	1	1	5	5
2e kwartaal	2	2	2	2	4	4	2	2	10	10
3e kwartaal	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4
4e kwartaal	1	1	1	1	2	2	1	1	5	5
Totaal	5	5	5	5	9	9	5	5	24	24
										+0%

Voor tarbot en griet komt het totaal aan gerealiseerde monsters overeen met dat wat gepland was. Voor tarbot waren 2 monsters afkomstig van een buitenlands schip (8%) en één griet-monster was afkomstig van een buitenlands schip (4%). Volgens de planning zou respectievelijk 29% van de monsters tarbot en 17% van de monsters griet van buitenlandse schepen afkomstig moeten te zijn.

Tongschar

Voor tongschar werden representatieve leeftijdsmonsters genomen op de visafslag in Urk en IJmuiden. Tongschar wordt ongesorteerd aangevoerd of in 3 marktcategoryën. Er worden alleen monsters genomen van gesorteerde vis. Voor 2005 werd de volgende bemonsteringsintensiteit gepland en gerealiseerd:

2005	TONGSCHAR			
	Aantal monsters		Aantal leeftijds/lengte bepalingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	1	2	30	60
2e kwartaal	2	1	60	71
3e kwartaal	3	2	90	125
4e kwartaal	2	3	60	148
Totaal	8	8	240	404
		+0%		+68%

Voor tongschar is het aantal gerealiseerde monsters gelijk aan de planning, al is de verdeling iets ander over de kwartalen. Het aantal lengte- en leeftijdsbepalingen is hoger dan gepland (+168%), omdat er voor elk monster iedere categorie geheel doorgemeten is, in tegenstelling tot de planning van 30 vissen per monster. Volgens de planning van de bemonstering zou 61% van de monsters van buitenlandse schepen afkomstig zijn, 63% werd gerealiseerd.

Schar

Voor schar werden niet-representatieve monsters genomen, zodat zowel lengte- als leeftijdsmonsters genomen worden. Schar wordt ongesorteerd aangevoerd. De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2005:

SCHAR								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	3	3	75	75	6	9	600	743
2e kwartaal	3	3	75	75	6	7	600	999
3e kwartaal	3	3	75	75	6	3	600	365
4e kwartaal	3	3	75	75	6	5	600	761
Totaal	12	12	300	300	24	24	2400	2768
		+0%		+0%		0%		+15%

Zowel het aantal gerealiseerde leeftijds- als lengtemonsters voor schar komt overeen met dat wat gepland was. De verdeling over de kwartalen ligt iets anders dan gepland. Volgens de planning van de bemonstering zou 30% van de monsters van buitenlandse schepen afkomstig moeten zijn. Voor de leeftijdsmonsters werd 17% en voor de lengtemonsters werd 24% gerealiseerd.

2.3 Marktbemonstering rondvis

In de Noordzee worden kabeljauw en wijting gevangen door boomkorkotters, spanners en bordenvissers, hoewel deze laatste twee vloten bijna zijn verdwenen in de afgelopen jaren. Rondvis wordt bemonsterd in de afslagen van IJmuiden, Vlissingen, Urk en Stellendam.

Kabeljauw

Kabeljauw wordt verhandeld in 6 marktcategoryën waarvan lengtemonsters worden genomen in de afslag. Een leeftijdsmonster van een individueel schip bestaat uit ongeveer 50 otolieten. Elk lengtemonster bestaat uit tenminste 50 vissen. De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2005:

KABELJAUW								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	12	12	600	671	10	14	500	780
2e kwartaal	8	10	400	501	10	10	500	501
3e kwartaal	8	4	400	218	10	4	500	218
4e kwartaal	12	13	600	658	10	13	500	658
Totaal	40	39	2000	2048	40	41	2000	2157
		-3%		+3%		+2%		+8%

Voor kabeljauw werd het aantal geplande leeftijdsmonsters net niet gehaald, maar het aantal gerealiseerde leeftijdsaflezingen was voldoende. Er werden meer 2% lengtemonsters genomen (+10%), waarbij het aantal lengtemetingen iets meer was dan gepland (+8%). Volgens de planning van de bemonstering zou 36% van de

monsters van buitenlandse schepen afkomstig zijn. Voor de leeftijdsmonsters werd 18% en voor de lengtemonsters werd 12% gerealiseerd.

Wijting

Wijting wordt doorgaans niet-gesorteerd verhandeld. Lengte metingen worden in de afslag genomen. Otoliet-monsters worden gekocht en verwerkt in het laboratorium. Elk leeftijdsmonster bestaat uit tenminste 50 vissen. De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2005:

WIJTING									
	LEEFTIJDSMONSTERS				LENGTE MONSTERS				
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen		
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	
1e kwartaal	7	6	350	300	10	12	500	1395	
2e kwartaal	5	6	250	300	10	9	500	1374	
3e kwartaal	5	4	250	200	10	4	500	836	
4e kwartaal	7	8	350	400	10	12	500	1585	
Totaal	24	24	1200	1200	40	37	2000	5190	
		+0%		+0%		-7%		+160%	

Voor wijting werden de geplande jaarlijkse bemonsteringen voor leeftijd gehaald. Er werden iets minder lengtemonsters genomen (-7%), door de lage aanvoer was het met name in de tweede helft van het jaar moeilijk aan monsters komen. Uiteindelijk werd er wel meer wijting gemeten dan gepland (+160%). Volgens de planning van de bemonstering zou 16% van de monsters van buitenlandse schepen afkomstig zijn. Voor de leeftijdsmonsters werd 8% en voor de lengtemonsters werd 14% gerealiseerd.

2.4 Bemonstering pelagische vis

Ten behoeve van de jaarlijkse toestandsbeoordeling van de pelagische visbestanden in de gebieden waar de internationale pelagische vloot vist, worden routinematig monsters verzameld. De vangsten hiervan bestaan uit vissoorten als haring, makreel, horismakreel, blauwe wijting en grote zilversmelt.

Het nemen van marktmonsters voor pelagische vissoorten gaat anders dan voor demersale vissoorten. Voor demersale vissoorten worden monsters verse vis gekocht of deze kunnen gemeten worden in de visafslag. Echter pelagische vis wordt bevroren aangevoerd en gaat niet via de visafslag. Daarom worden ongesorteerde vismonsters speciaal voor het RIVO verzameld aan boord van vriestrawlers, die maar eens per drie of vier weken binnen komen. De monsters bestaan uit diepgevroren pakken vis van 20 tot 23 kilo. De logistieke planning van monsters is lastig, omdat voor vertrek vaak niet bekend is op welke vissoort en in welk gebied gevist gaat worden.

De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2005:

HARING								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	23	11	575	275	23	11	1150	2586
2e kwartaal	48	49	1200	1225	48	49	2400	7218
3e kwartaal	41	66	1025	1650	41	66	2050	6087
4e kwartaal	19	10	475	250	19	10	950	1582
Totaal	131	136	3275	3400	131	136	6550	17473
		+4%		+6%		+4%		+166%

MAKREEL								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	12	29	300	725	12	29	600	2061
2e kwartaal	18	16	450	400	18	16	900	1321
3e kwartaal	17	11	425	275	17	11	850	878
4e kwartaal	19	10	475	250	19	10	950	1045
Totaal	66	66	1650	1650	66	66	3300	5305
		+0%		+0%		+0%		+61%

HORSMAKREEL								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	19	38	475	950	19	38	950	5160
2e kwartaal	19	13	475	325	19	13	950	2949
3e kwartaal	29	2	725	50	29	2	1450	85
4e kwartaal	29	51	725	1275	29	51	1450	8468
Totaal	96	104	2400	2600	96	104	4800	16662
		+8%		+8%		+8%		+247%

BLAUWE WIJTING								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	34	46	850	1150	34	46	1700	4248
2e kwartaal	34	23	850	575	34	23	1700	5804
3e kwartaal	0	0	0	0	0	0	0	0
4e kwartaal	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	68	69	1700	1725	68	69	3400	10052
		+0%		+0%		+0%		+195%

GROTE ZILVERSMELT								
	LEEFTIJD MONSTERS				LENGTE MONSTERS			
	Aantal leeftijdsmonsters		Aantal leeftijdsbepalingen		Aantal lengtemonsters		Aantal lengtemetingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	7	1	175	25	7	1	350	25
2e kwartaal	8	14	200	350	8	14	400	350
3e kwartaal	0	0	0	0	0	0	0	0
4e kwartaal	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	15	15	375	375	15	15	750	375
		+0%		+0%		+0%		+0%

Voor haring werden 5 leeftijdsmonsters (4%) meer verzameld dan gepland was.

Voor horsmakreel werden 8 leeftijdsmonsters (8%) meer verzameld dan gepland waren.

Voor makreel, grote zilversmelt en blauwe wijting werden exact het geplande aantal monsters gehaald. De monsters grote zilversmelt zijn direct aan boord van schepen volgens een andere methode genomen, waardoor er minder lengtemetingen zijn uitgevoerd.

Volgens de verordening voor de dataverzameling behoren er twee maal zoveel lengtemetingen worden uitgevoerd als dat er leeftijden worden bepaald. De lengtebemonstering overschrijdt voor alle vissoorten deze norm, omdat van elk aangevoerd vismonster alle vissen uit een pak worden gemeten om er vervolgens een representatief leeftijdsmonster van 25 vissen van te nemen.

2.4.1 Bemonstering overige soorten

Nephrops en roggen

Vanaf 2002 worden door het RIVO ook *Nephrops* (Noorse kreeft) en roggen bemonsterd. Hiervoor werden niet alleen lengtemetingen verricht, maar werden ook gewichten en rijpheid bepaald. Er worden geen leeftijdsbepalingen uitgevoerd omdat dit biologisch niet mogelijk is.

Voor *Nephrops* waren 24 monsters gepland waarbij minimaal 350 exemplaren per monster gemeten worden. Voor roggen waren 50 lengtemonsters gepland, waarbij 30 vissen per monster gemeten worden van de volgende 5 soorten: gladde rog, blonde rog, stekelrog, sterrog en koekoeksrog. De volgende bemonsteringsintensiteit was gepland en werd gerealiseerd in 2005:

	NEPHROPS				ROGGEN			
	Aantal monsters		Aantal lengte / gewicht metingen		Aantal monsters		Aantal lengte / gewicht metingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	2	3	700	1436	15	17	450	644
2e kwartaal	6	8	2100	3981	10	5	300	150
3e kwartaal	13	7	4550	3177	10	2	300	55
4e kwartaal	3	5	1050	2570	15	17	450	646
Totaal	24	23	8400	11164	50	41	1500	1495
		-4%		+32%		-18%		-0%

Voor *Nephrops* zijn 4 lengtecategorieën plus een extra categorie voor staartjes. Bovendien worden er soms mengcategorieën gemaakt hetgeen een bemonstering

per categorie lastig maakt. Het geplande aantal monsters voor 2005 is net niet gehaald en het aantal lengtemetingen was desondanks 32% meer dan gepland. Appendix XV van Regeling 1639/2001 geeft aan dat er 400 lengtemetingen per monster moeten worden uitgevoerd, terwijl de planning maar uitging van 350 lengtemetingen per monster. In feite is er toch 21% boven de norm van 400 lengtemetingen per monster bemonsterd. Volgens de planning zou 17% van de monsters afkomstig moeten zijn van buitenlandse schepen, er is 0% gerealiseerd.

Voor *roggen* is het aantal monsters niet gehaald in verband met de magere aanvoer in het midden van het jaar. Op basis van de planning zou 12% van de monsters afkomstig moeten zijn van buitenlandse schepen, uiteindelijk werd er 20% buitenlandse monsters verwerkt.

Mul en zeebaars

Sinds 2005 bemonstert het RIVO ook de aanvoer van mul en zeebaars. Er worden alleen lengtemonsters genomen. Bij wijze van experiment wordt getracht leeftijdsbepalingen uit te voeren voor zeebaars, omdat dit in de toekomst waarschijnlijk noodzakelijk blijkt te zijn.

	MUL				ZEEBAARS			
	Aantal monsters		Aantal lengte / gewicht metingen		Aantal monsters		Aantal lengte / gewicht metingen	
	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd	planning	gerealiseerd
1e kwartaal	1	3	25	178	0	0	0	0
2e kwartaal	1	1	25	57	0	0	0	0
3e kwartaal	1	0	25	0	0	1	0	46
4e kwartaal	1	0	25	0	1	0	25	0
Totaal	4	4	100	235	1	1	25	46
		+0%		+135%		+0%		+84%

Roodbaars

In het werkplan 2005 was een bemonstering van roodbaars gepland, echter het bleek direct al niet mogelijk monsters te verzamelen wegens gebrek aan een gerichte visserij. Conform de planning heeft Duitsland wel monsters verzameld.

2.5 Verzameling van gegevens van overige biologische data

Naast de lengte- en leeftijdbemonstering moeten er ook andere biologische gegevens routinematig verzameld worden over groei (leeftijd/lengte en lengte/gewicht), rijpheid per leeftijd en lengte, geslachtsverhoudingen per lengte en leeftijd, gonadengewicht en fecunditeit. Voor de soorten zoals hieronder in de tabel zijn weergegeven zijn volgens de verordening voor de dataverzameling dit soort gegevens op een 3-jaarlijkse basis noodzakelijk, behalve voor *Nephrops* (groei en rijpheid elke 6 jaar). De verzameling van dit soort gegevens zit in programma's voor de marktmonitoring, surveys en discards. De aanvullende biologische data verzameling zoals die in 2005 is uitgevoerd is in onderstaande tabel weergegeven:

Soort	Leeftijd/ lengte	Lengte/ gewicht	Leeftijd/ rijpheid	Lengte/ rijpheid	Sex ratio / leeftijd	Sex ratio / lengte	Gonaden gewicht	Fecun- diteit
tong	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M	-
schol	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M	-
tarbot	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M	-
griet	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M	-
schar #	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M	-
tongschar	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M,S	M	-
kabeljauw	M,S,D	M,S,D	S,D	S,D	S,D	S,D	-	-
wijting	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	S,D	S,D	-	-
Nephrops	-	M @	-	M @	-	M	-	-
roggen.	-	M &	-	M &	-	M	-	-
haring	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	M,S,D	-	-
horsmakreel	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	-	S
makreel	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	-	-
blauwe wijting	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	M,D	-	-
zilvermelt #	M	M	M	M	M	M	-	-

M = marktmonstering
S = surveys
D = discard reizen

= geen verplichting volgens Verordening 1639/2001
@ = verplichting te worden uitgevoerd iedere 6 jaar
& = verplichting te worden uitgevoerd iedere 3 jaar

2.6 Overige activiteiten

De administratie van de lengte- en leeftijdmonsters voor de marktmonstering wordt op het RIVO bijgehouden in een database (FRISBE). In 2005 werd wederom veel tijd besteed aan het controleren en importeren van de historisch verzamelde gegevens van de marktmonstering in FRISBE. Dit proces is echter zeer tijdrovend, waardoor dit werk ook in 2005 nog niet werd afgerond.

2.7 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Bolle, L., A.T.G.W. Eltink, L. Schaap, M. de Vries, K. Bakker, P.J. Groot, G. Rink, J. Beintema, K. Groeneveld, R. Bol, M. Stoker, Y. Jongejans, S. Rijs. 2005. Handboek Leeftijdsoepalingen
Intern CVO Rapport Nummer: CVO 03.010

Verver, S., A.T.G.W. Eltink, L. Bolle, J. Beintema, K. Groeneveld, B. Van Os, G. Rink, L. Schaap, M. de Vries en J. van Willigen. 2006. Handboek marktmonstering (versie werkjaar 2006)
Rapport nr. CVO 06.001

Verver, S.W., A.T.G.W. Eltink and J.J. Poos. 2006. Market sampling of landings of commercial species in the Netherlands in 2003.
CVO report number 06.002

Vries, M. de, J.J. Poos, G.J. Rink, J.J. Beintema, A.T.G.W. Eltink and K. Groeneveld. 2005. Market sampling of Landings of Commercial Fish Species in the Netherlands in 2004.
RIVO Report (in press).

2.8 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

Eltink, A.T.G.W., J.J. Beintema en A. Dijkman-Dulkes. 2005. Verslag van de Workshop voor sprot leeftijdsbepalingen, 13-17 december 2004 te Flødevigen, Noorwegen.
Nota CVO/05.RIVO088/AE/mw

- Beintema, J. 2006. Verslag van de workshop voor haring leeftijdsbepalingen, 6-10 juni 2005 te Turku en Seili Iland, Finland. Nota CVO/06.RIVO004/lb/lcs
- Bol, R. 2006 Verslag workshop voor blauwe wijting (*Micromesistius poutassou*) leeftijdsbepalingen, 13-16 juni 2005 te Hirtshals, Denemarken. Nota CVO/06.RIVO005/RB/lcs

2.9 Vergaderingen en werkgroepen

In 2005 is deelgenomen aan de voor dit project van belang zijnde ICES Planning Group on Commercial Discards and Biological Sampling (PGCCDBS) welke van 1-4 maart gehouden werd in Oostende, België. Details over deze planning groep staan in het hoofdstuk coördinatie. De deelname aan deze groep werd gefinancierd vanuit kennisbasisgelden.

Eveneens werd er deelgenomen aan de Regional Control Meeting North Sea welke gehouden werd in Bergen, Noorwegen van 26 t/m 30 september. Ook deze deelname werd gefinancierd vanuit kennisbasis. Meer details staan beschreven in het hoofdstuk coördinatie.

Naast deze coördinerende vergaderingen is er ook deelgenomen aan een tweetal otoliet-workshops. De haring-workshop werd gehouden in Turku, Finland van 6 t/m 10 juni, de blauwe wijting-workshop werd gehouden in Hirtshals, Denemarken van 13 t/m 16 juni. Doel van deze workshops is het op niveau brengen en houden van de otoliet-afleesexpertise en de daarbij behorende kwaliteitsborging. De workshops werden gefinancierd vanuit kennisbasis.

PGCCDBS Oostende, 1-4 maart 2005	Frans van Beek
RCM Noordzee Bergen (Noorwegen), 26-30 september 2005	Guus Eltink Rob Grift Edwin Meeuwen
RCM westelijke bestanden Gijon (Spanje), oktober 2005	Henk Heessen
Workshop voor haring leeftijdsbepalingen, Turku, Finland, 6-10 juni 2005	Jan Beintema
Workshop voor blauwe wijting leeftijdsbepalingen, Hirtshals, Denemarken 13-16 juni 2005	Ronald Bol

2.10 English summary

project title: Market sampling marine fish stocks (project number 406-3-29-12100)

project: Samples of commercial landings have been taken in fish ports in the Netherlands or obtained directly from vessels. These are analysed on biological parameters (age, length, sex, growth and maturity stage). The sampling intensity is defined by the DCR and depends on the amount of landings from the stock in the Netherlands. In 2005 the following stocks were sampled in the North Sea: plaice, sole, dab, lemon sole, turbot, brill, cod, whiting, rays and skates, Norway lobster, herring, mackerel, horse mackerel, sea bass and red mullet. From distant waters the following stocks have been sampled: herring, mackerel, horse mackerel, blue whiting and argentinines. In general the number of samples taken met the target set for each species. In some cases, e.g. whiting and rays the target was not met due to low landings of those species.

The biological data were stored in the central database of RIVO and will be used to construct age compositions for the fleets landings in the Netherlands which are used by ICES assessment working groups in 2006 for stock assessment. The international coordination of this project is dealt with in section 10.

3 Bestandsopnamen op zee

Projectverslag 2005

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-17-12110
Projectleider	dr. H.J.L. Heessen
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. B.M. Schoute (Dir. Vis)

3.1 Algemeen

Dit project omvat alle bestandsopnamen die ieder jaar (of om de 3 jaar zoals de makreel-eisurveys) op zee worden uitgevoerd. Ook alle internationale vergaderingen die door ICES worden georganiseerd om de bestandsopnamen te coördineren vallen onder dit project. Alle surveys zijn onderdeel van de DCR, welke de Lidstaten verplichtingen oplegt ten aanzien van de bemonstering van visbestanden door middel van bestandsopnamen. LNV ontvangt van de EC een financiële bijdrage voor het uitvoeren van de bestandsopnamen.

De meeste gegevens die tijdens de bestandsopnamen worden verzameld worden reeds op zee opgeslagen in computerbestanden. Hiervoor is het programma Billie Turf ontwikkeld, met voor ieder type survey, specifieke invoerroutines. De met Billie Turf ingevoerde data worden daarna op het RIVO toegevoegd aan de FRISBE database. Vanuit deze database worden subsets van de gegevens vervolgens toegeleverd aan databases bij ICES of aan collega-instituten om analyses van de totale internationale datasets mogelijk te maken. Ook de EC heeft toegang tot de gegevens. Nadat in 2005 de laatste controles zijn uitgevoerd zijn inmiddels ook de gegevens van de IBTS die in het verleden zijn uitgevoerd (sinds 1965) toegevoegd aan de FRISBE database.

FRISBE wordt intensief gebruikt voor velerlei analyses. Tijdens de verschillende trawlsurveys worden niet alleen de soorten gevangen waarop de survey is gericht maar ook andere vissoorten, en tijdens de boomkorsurveys ook veel verschillende soorten bodemorganismen. Tijdens deze onderzoekstochten worden steeds van alle vissoorten en bodemorganismen gegevens verzameld (aantallen, lengtesamenstelling, gewichten). Omdat de RIVO survey-gegevens op een standaardwijze zijn verzameld en inmiddels een lange reeks van jaren omvatten, vormen ze een uiterst waardevolle bron voor de bestudering van veranderingen in het Noordzee ecosysteem, veranderingen als gevolg van menselijk ingrijpen (visserij) maar ook als gevolg van veranderingen in het klimaat.

In 2005 is de blauwe wijting survey voor de tweede keer uitgevoerd maar nu als onderdeel van programma 406.

3.2 Onderdelen

3.2.1 International Bottom Trawl Survey

Voor het 41ste jaar in successie nam de "Tridens" in de maand februari (week 4-8) deel aan de International Bottom Trawl Survey (IBTS) in de Noordzee. De gegevens verzameld tijdens deze survey worden gebruikt voor de schattingen van jaarklassterkte van diverse rondvissoorten (kabeljauw, schelvis, wijting en kever) maar ook van haring en sprout. De resultaten van de IBTS worden zowel gebruikt voor recruitmentschattingen van diverse soorten als voor 'tuning' van de VPA. Tevens zijn de gegevens die tijdens deze survey worden verzameld zeer belangrijk voor een groot aantal onderzoeken naar veranderingen in het Noordzee ecosysteem en het onderzoek naar de invloed van de visserij op het ecosysteem.

De IBTS is sinds 1965 jaarlijks in februari uitgevoerd, in de jaren 1991-1996 ieder kwartaal, en sinds 1997 twee maal per jaar. Nederland neemt alleen in het eerste kwartaal deel aan deze bestandsopname.

Sprot heeft in 2004 een uitstekende jaarklas geproduceerd. De aanwas van haring, kabeljauw, wijting, schelvis en kever lag in 2005 ruim onder het gemiddelde van de afgelopen 25 jaar. De vangst van jonge haring was een stuk lager dan in de voorgaande 4 jaren. De laatste goede jaarklasse kabeljauw is in 1997 waargenomen, sindsdien liggen de vangsten van jonge kabeljauw ruim onder het niveau van het langjarig gemiddelde (1980-2004). Meest teleurstellend was de aanwas van jonge schelvis, voor het vierde opvolgende jaar lag de gemiddelde vangst op slechts 10% van het langjarig gemiddelde.

Er is veel aandacht besteed aan verdere kwaliteitsborging van de IBTS data. Enerzijds door controle van historische Nederlandse en internationale data (hiervoor is geld beschikbaar gemaakt uit de Kennisbasis), anderzijds door fotomateriaal te verzamelen dat is samengebracht op een CD (ZEUS). Deze CD bevat tot nu toe alleen fotomateriaal afkomstig van het RIVO. Naar verwachting zullen hieraan in 2006 ook foto's van andere instituten worden toegevoegd.

De resultaten van deze survey worden gebruikt door de ICES HAWG en WGNSSK.

3.2.2 Makreel- en Horsmakreel ei-surveys

De eisurvey voor westelijke makreel en horsmakreel in westelijke wateren (Keltische Zee en Golf van Biskaje) zal in 2007 weer worden uitgevoerd.

Deze makreel eisurvey in de Noordzee is in 2005 door de Tridens, samen met een Noors onderzoeksvaartuig uitgevoerd.

Er zijn gedurende de afgelopen twee jaar diverse verbeteringen aan de plankton-torpedo uitgevoerd. Tijdens het vissen worden betere gegevens verkregen over het gefilterd volume en de afstand tot de bodem. Daarnaast is het uitspoelen van het net aanzienlijk verbeterd. Tenslotte is grote vooruitgang geboekt bij het ontwikkelen van een methode om de eieren van de rest van het plankton te scheiden hetgeen het uitzoeken vergemakkelijkt. Over de methode wordt een wetenschappelijke publicatie geschreven.

De resultaten van deze survey worden gebruikt door de ICES WGMHSA.

3.2.3 Blauwe wijting survey

In 2005 heeft de "Tridens" voor de tweede keer deelgenomen aan de akoestische survey op blauwe wijting in de wateren ten westen van Ierland (week 10-12). Deze

survey werd in 2004 voor het eerst als een internationale survey uitgevoerd. Naast Noorwegen, Rusland en de EU (Nederland en Ierland) deed in 2005 voor de eerste maal ook de Far Oer mee. In 2005 is met de overige EU Lidstaten overeenstemming bereikt over de verdeling van de kosten van de EU bijdrage aan deze survey. Terwijl in 2004 zowel de uitvoering van de survey als deelname aan de vergadering van de coördinerende werkgroep zijn bekostigd door een contract met de Redersvereniging, maakte de survey in 2005 deel uit van het project Routinematige Bestandsopnamen op Zee.

De resultaten van deze survey worden gebruikt door de ICES WGNPBW.

3.2.4 Haring bestandsopnamen

Jaarlijks worden twee soorten bestandsopnamen, specifiek gericht op Noordzee haring, uitgevoerd. Beide bestandsopnamen hebben als doel het schatten van de paaistand van haring. De resultaten van de surveys in de Noordzee worden gebruikt door de ICES HAWG. De resultaten van de survey op Atlanto-scandische haring worden door ICES WGNPBW gebruikt.

3.2.4.1 Noordzee Echo Survey

In juni/juli 2005 nam de "Tridens" gedurende vier weken (week 26-29) samen met Noorwegen, Duitsland, Schotland en Denemarken deel aan de internationale Noordzee haring echo survey. Doel van deze survey is om een schatting te maken van de totale hoeveelheid volwassen haring in de Noordzee. De resultaten van de echo survey in 2005 worden door de "ICES Herring Assessment Working Group of the Area South of 62°N" in maart 2006 gebruikt voor het geven van vangstadvisen.

De haring echosurvey werd uitgevoerd in twee overweekse reizen. Omdat de Tridens in het weekend in een buitenlandse haven binnenligt en tussen de twee overweekse reizen naar Nederland terugvaart, was de eigenlijke survey-periode opgedeeld in 4 korte perioden. Dit jaar is voorgesteld om de survey in 2006 tijdens een drie-weekse reis uit te voeren. Dit zou tot gevolg hebben dat voor het eigenlijke onderzoek twee langere surveyperioden beschikbaar zouden zijn hetgeen de mogelijkheid voor internationale samenwerking zou vergroten en de survey-inzet efficiënter zou maken. Helaas kon hierover geen overeenstemming worden bereikt tussen RIVO en Directie Vis. De survey zal daarom in 2006 volgens hetzelfde schema als in 2005 worden uitgevoerd.

3.2.4.2 Noordzee en Kanaal larvensurvey

Nederland voerde in 2005 gedurende vier weken (week 3, 38-39 en 51) larvensurveys uit met de "Tridens". Aan de hand van gegevens over de eiproductie per haringvrouwje en de vangst van pas uit het ei gekomen haringlarven wordt een schatting gemaakt van het volwassen bestand van haring. De surveys in week 3 en 51 werden in het Kanaal en de zuidelijke Noordzee uitgevoerd. De surveys in week 38-39 vonden plaats in de westelijke centrale Noordzee. De resultaten van de larvensurveys worden door de haring werkgroep van ICES als uiterst waardevolle informatie beschouwd, ondanks het feit dat de totale internationale scheepstijd die hiervoor wordt ingezet sterk is afgenomen.

3.2.4.3 Atlanto-scandische haring

Namens de EU-landen heeft het Deense onderzoekingsvaartuig de "Dana" in het voorjaar van 2005 gedurende vier weken (week 18-21) deelgenomen aan de akoestische survey op Atlanto-scandische haring. Tijdens de gehele survey maakte

Bram Couperus van het RIVO deel uit van het team van onderzoekers, tijdens de tweede helft van de survey trad hij op als onderzoeksleider.

3.2.5 Bestandsopnamen gericht op platvis

Er worden jaarlijks drie verschillende bestandsopnamen voor platvis uitgevoerd. Deze zijn in de eerste plaats gericht op de soorten tong en schol. Alle drie de surveys zijn gericht op specifieke leeftijdsgroepen. Omdat tong en schol zich in de loop van hun ontwikkeling van larve tot volwassen vis verplaatsen van kust en estuaria naar open zee verschillen zowel de gebruikte vistuigen als het onderzochte gebied per bestandsopname.

Voor de 0- en 1-groep tong en schol, en voor garnaal, is de Demersal Fish Survey (DFS) van belang. De DFS wordt uitgevoerd in de Waddenzee, in de Ooster- en Westerschelde, en langs de continentale kust (van de grens met België tot aan Esbjerg). Voor de 1- en 2-groep van tong en schol is de Sole Net Survey (SNS) het belangrijkste. Deze wordt uitgevoerd in de zuid-oostelijke Noordzee. De Beam Trawl Survey (BTS) tenslotte, is gericht op de oudere leeftijdsklassen van tong en schol en wordt uitgevoerd in de zuidelijke en centrale Noordzee.

DFS en SNS verzamelen vooral informatie over de sterkte van de rekruterende jaarklassen. De gegevens van de BTS worden gebruikt als visserij-onafhankelijke schatting van de dichtheid van de meest algemene leeftijdsgroepen van tong en schol t.b.v. stock assessment.

In 2004 is begonnen met een analyse om na te gaan in hoeverre gegevens van de BTS survey zou kunnen worden gebruikt om SNS-indices te berekenen, zodat op termijn de SNS-survey in de BTS kan opgaan. Dit werk is in 2005 voortgezet en zal naar verwachting in 2006 worden afgerond en gepresenteerd aan de ICES werkgroep WGBEAM.

De resultaten van de platvissurveys worden gebruikt door de ICES WGNSK.

3.2.5.1 BTS

De BTS of "boomkorsurvey" werd uitgevoerd in augustus/september. De "Isis" werd 5 weken ingezet (week 32-36), de "Tridens" 4 weken (week 34-37). Standaard vistuig is een 8-meter boomkor. De "Isis" beviste de zuidoostelijke Noordzee, de "Tridens" de westelijke en centrale Noordzee. Omdat de visgronden in de westelijke en centrale Noordzee plaatselijk slecht bevisbaar zijn, gebruikt de "Tridens" een schotje in het net. Hiermee wordt vermeden dat grote stenen in het net terecht komen. Op ongeveer de helft van het aantal 8m boomkor stations van de "Tridens" wordt ook 5 minuten gevist met een fijnmazige 2m boomkorretje. Hiermee wordt een kleinere fractie van het epi-benthos bemonsterd dan de epi-benthos van de 8m boomkor.

De jaarklassen 2003 en 2004 van zowel tong als schol lijken niet erg sterk te zijn. Er zijn aanwijzingen dat de verspreiding van schol de afgelopen jaren enigszins is veranderd, waarbij met name 2 jaar oude schol in dieper water voorkomt dan voorheen.

3.2.5.2 SNS

Deze survey wordt uitgevoerd met de 6 meter tongenkor en richt zich specifiek op het verkrijgen van indices voor het schatten van de jaarklassterkte van tong en schol op 1-, 2- en 3-jarige leeftijd. De indices zijn van belang bij het opstellen van vangstprognoses van deze soorten.

Nadat in 2003 de "Sole Net Survey" (SNS) éénmalig in het voorjaar werd uitgevoerd werd besloten om in 2004 deze survey toch weer in het najaar uit te voeren. Dankzij uitstekende weersomstandigheden kon de survey in de twee daarvoor geplande weken (37 en 38) worden uitgevoerd.

3.2.5.3 DFS

De DFS survey is een internationale bestandsopname, uitgevoerd met een garnalenvisttuig, gericht op 0- en 1-jarige tong en schol in de continentale kustgebieden van de Noordzee en aangrenzende estuaria. De DFS survey is de enige survey die ook goede informatie oplevert over de talrijkheid van garnalen in kustzone en estuaria, maar ook voor de overige vissoorten en voornaamste bodemorganismen.

Aan de uitvoering van de "Demersal Young Fish Survey" (DFS) nemen ieder jaar drie schepen deel. De kustzone wordt bevist door de "Isis" (4 weken in september en oktober, week 39-40 en week 42-43), de Waddenzee door de "Stern" (5 weken in september en oktober, week 35-39) en de Ooster- en Westerschelde door de "Schollevaar" (3 weken in september, week 36-38). In 2006 zou de "Stern" uit de vaart worden genomen. Als alternatief schip voor de DFS in de Waddenzee is de keuze gevallen op de "Navicula" van het NIOZ. "Stern" en "Navicula" hebben daarom in de weken 38 en 39 samen op gevist. De volledige analyse van deze vergelijking moet nog worden uitgevoerd, maar een eerste indicatie is dat de vangsten goed vergelijkbaar waren. Inmiddels is besloten dat de "Stern" pas in 2007 definitief uit de vaart zal worden genomen, zodat ook de survey in 2006 nog door de "Stern" zal worden uitgevoerd.

3.2.6 Coördinatie

De planning van de surveys met de overige deelnemende landen en de uitwerking van de resultaten wordt uitgevoerd door ICES in een aantal werkgroepen en vastgelegd in ICES rapporten. De platvissurveys worden gecoördineerd door de

[WGBEAM](#). De planning van de haring surveys in de Noordzee vond plaats door de [PGHERS](#) die in januari 2005 vergaderde onder Nederlands voorzitterschap (Bram Couperus). De surveys op Atlantico-scandisch haring en blauwe wijting worden door [PGNAPES](#) gecoördineerd. De IBTSWG coördineert de IBTS en de makreel en horsmakreel surveys worden door

WGMEGGS gecoördineerd. Deze groepen vergaderden kwamen allen in 2005 bijeen. Vanuit dit project werd aan deze groepen een bijdrage geleverd.

INTERNATIONAL COORDINATION OF SURVEYS IN 2005 BY ICES	
Group	date
Working Group on Beam Trawl Surveys WGBEAM	Lowestoft, 6-10 juni
International Bottom Trawl Survey Working Group IBTSWG	Hamburg, 29 maart t/m 1 april
Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys WGMEGGS	Bergen (Noorwegen) 4-8- april
Planning Group for Herring Surveys PGHERS	Bergen (Noorwegen) 25- 28 januari
Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys PGNAPES	Galway, IRE 16-18 augustus

3.2.7 Projectteam

In 2005 vergaderde het projectteam "Bestandsopnamen Zout" zes keer. Het projectteam heeft als gezamenlijke verantwoordelijkheid het stroomlijnen van een goede uitvoering van de verschillende bestandsopnamen. Daarnaast worden knelpunten besproken evenals kwaliteitsborging en aanschaf van nieuwe materialen. Voor vrijwel alle surveys is in 2005 een voorbespreking gehouden met alle

betrokkenen (voorzover aanwezig), en is een nabespreking gehouden om de surveys te evalueren en mogelijke verbeterpunten vast te stellen.

Gedurende 2006 en 2007 zal Remment ter Hofstede naast Henk Heessen optreden als projectleider van dit project, met de bedoeling dat hij vanaf 2008 het projectleiderschap geheel overneemt.

3.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Anon, 2005. Cruise report of the international acoustic survey in the Norwegian Sea in May 2005. R/V DANA Cruise No. 3/2005 Calibration of Echo-sounders
International Acoustic Monitoring of Herring and Blue whiting 26/4 – 25/5 2005
- Damme, C.J.G. van, H.J.L. Heessen, L. Bolle, I. de Boois, A.S. Couperus, W. Dekker, M. Dickey-Collas, A.T.G.W. Eltink, R. Griff, M.A. Pastoors, G.J. Piet, J.J. Poos, L. Schaap, H. Wiegerinck, J. van Willigen en S. Ybema. 2005. Handboek bestandsopnamen en routinematige bemonsteringen op het water. (Versie 3). Intern Rapport RIVO.
- Damme, C.J.G. van, L. Dransfeld, A.T.G.W. Eltink, M. Krüger-Johnsen, J. R. Pérez, J. Ulleweit, and P. R. Witthames. 2005. Horse mackerel fecundity in relation to lipid content. ICES CM 2005/Q:03
- Hal, R. van, 2005. RIVO Jaarrapportage Zoute Wateren 2004: monitoring van de visgemeenschap en de visserij.
Intern rapport nr. 05.009
- Heessen, H.J.L. and R. ter Hofstede. 2005. Time series of 60 North Sea Fish species based on data from the ICES coordinated International Bottom Trawl Survey IBTS.
Report Number: C013.05
- Heino, M., H. Sjøiland, M. Dahl, J. Alvarez, V. Anthonypillai, Ø. Tangen, V. Shnar, A. Malyshko, M. Sokolov, C. O'Donnell, E. Mullins, G. Power, J.A. Jacobsen, L. Smith, I. Oganin, S. Ratushnyy, A. Astakhov, V. Guzenko, S. Ybema, R. Bol, M. Warmerdam and M. Dickey-Collas. 2005. International Blue Whiting Spawning Stock Survey Spring 2005.
Working Document to PGNAPES and WGNBW
Toktrapport/Havforskningsinstituttet/ISSN 1503-6294/Nr. 9 - 2005
- ICES 2005. Report of the Planning Group for Herring Surveys PGMERS
ICES CM 2005/G:04, Ref. D, HAWG
- ICES 2005. Report of the International Bottom Trawl Survey Working Group. (IBTSWG) 29 March – 1 April 2005
ICES CM 2005/D:05
- ICES 2005. Report of the Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys (WGMEGGS), 4-8- April 2005.
ICES CM 2005/G:09 Ref D
- ICES 2005. Report of the Working Group on Beam Trawl Surveys WGBEAM (Lowestoft, UK 6–10 June 2005)
ICES CM 2005/G:12
- ICES 2005. Report of the Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys (Galway, IRE 16-18 August 2005)
ICES C.M 2005/D:09
- Ybema, S. 2005. Cruise report Hydro acoustic survey for blue whiting (*Micromesestius poutasou*) 7 March – 25 March 2005 Intern rapport nr. 05.003
- Ybema, S. 2005. Cruise North Sea hydro acoustic herring survey. Survey report for FRV "TRIDENS" 27 June-22 July Report nr. 05.005

3.4 Notas

- Couperus, A.S., en M.S. Ybema. 2005. Verslag van de vergadering van de Planning Group for Herring Surveys, 25-28 januari 2005 te Bergen, Noorwegen.
Nota 05.RIVO337/BC/lcs
- Dickey-Collas, M. 2005. Report on the ICES Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys, Galway Ireland, August 2004.
Nota 05-RIVO540/MDC/mw
- Eltink, A.T.G.W., en C.J.G. van Damme. 2005. Verslag van de ICES Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys (WGMEGS), gehouden van 4-8 april 2005 in Bergen (Noorwegen).
Nota CVO/05.RIVO2222/AE.mw
- Hofstede, R. ter, 2005. Verslag van de vergadering van het International Beam Trawl Survey Working Group (IBTSWG) bij het BFA für Fischerei Institut für Seefischerei te Hamburg Duitsland gehouden van 29 maart t/m 1 april.
Nota BO 05/RIVO214/RH-lcs
- Piet, G.J. 2005. Verslag WGBEAM op 7-10 juni 2005, Lowestoft, Engeland.
Nota CVO/05.RIVO677/GJP/is

3.5 Reisverslagen

- R. Bol, Reisverslag BTS Isis week 32/36 2005
- L. Bolle, Reisverslag vergelijkende visserij DFS Stern/Navicula 2005
- I. de Boois, Reisverslag Tridens 2005 week 34-37 BTS
- A.S. Couperus, Cruise report of the international acoustic survey in the Norwegian Sea in May 2005. R/V DANA Cruise No. 3/2005
- C. van Damme, Reisverslag Tridens 2005 week 23/25 Noordzee makreel eisurvey.
- K. Groeneveld Reisverslag Isis 2005, week 37-38, SNS
- P.J. Groot Reisverslag Schollebaar 2005, week 36-38, DFS
- R. ter Hofstede, Reisverslag IBTS survey Tridens week 4/8 2005
- S.A. Rijs Reisverslag Isis 2005, week 39-44, DFS
- G.J. Rink Reisverslag Navicula 2005, week 38-39, DFS
- M. de Vries Reisverslag Stern 2005, week 35-39, DFS
- M. Warmerdam, Reisverslag Haringlarvensurvey Tridens week 3 2005.
- M. Warmerdam, Reisverslag Haringlarvensurvey Tridens week 38/39 2005.

3.6 Vergaderingen en werkgroepen

ICES Planning Group for Herring Surveys [PGHERS] Flødevigen, Noorwegen, 24–28 januari 2005	Bram Couperus Sytse Ybema
ICES International Bottom Trawl Survey Working Group [IBTSWG] Hamburg, Duitsland, 29 maart – 1 april 2005	Remment ter Hofstede
Workshop voor de uitwerking van de resultaten van de internationale akoestische survey op blauwe wijting Bergen, Noorwegen, 19-22 april 2005	Sytse Ybema
ICES Working Group on Beam Trawl Surveys [WGBEAM] Lowestoft, 6-10 juni 2005	GerJan Piet Ingeborg de Boojs
Planning Group on Northeast Atlantic Pelagic Ecosystem Surveys [PGNAPES] Galway, Ierland 16-18 augustus 2005	Mark Dickey Collas
ICES Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys [WGMEGS] Bergen (Noorwegen), 4-8 april 2005	Guus Eltink Cindy van Damme

3.7 English summary

project title: Research vessel monitoring surveys at sea (project number 406-3-17-12110)

project: In 2005, the Netherlands carried out a number of research vessel surveys to investigate the development of specific fish stocks. The surveys and the stocks they are targeting are listed in the table. Most of the surveys were carried out in collaboration with other countries and were coordinated by ICES planning groups. The egg survey on mackerel in the North Sea is carried out once every three years. The next survey will be in 2008. The other surveys are carried out on an annual basis. There were no major difficulties with the project and all surveys could be completed in time. The acoustic survey on Atlanto-Scandic herring and blue whiting are EU surveys. This means that the EU is participating with one or more vessels in the international survey with on board an international crew of EU scientists. The other surveys are all national contributions to an international survey programme.

RESEARCH VESSEL SURVEYS CARRIED OUT BY THE NETHERLANDS IN 2005					
SURVEY NAME	AREA	TARGET SPECIES	SURVEY TYPE	VESSEL NAME	PERIOD
IBTS	North Sea	herring, sprat, cod, haddock, whiting, sandeel, Norway pout	GOV trawl MIK (larvae) net	Tridens	24 Jan -25 Feb
BTS	southern and central North Sea	adult plaice and sole	beam trawl	Isis, Tridens	8 Aug-16 Sep
SNS	continental coast NS	recruiting plaice and sole	beam trawl	Isis	11-22 Sep
DFS	continental estuaries	juvenile plaice and sole	shrimp trawl	Schollevaar, Isis and Stern	29 Aug-28 Oct
ASH	Norwegian Sea	Atlanto-scandic herring and blue whiting	acoustic	Dana (Denmark)	26 Apr-25 May
IBWS	Atlantic Ocean	blue whiting	acoustic	Tridens	7-25 March
MES	North Sea	mackerel	egg survey	Tridens	6-24 Jun
HLS	North Sea and English Channel	herring larvae	larvae survey	Tridens	17-21 Jan 19-30 Sep 19-23 Dec
ACOHER	North Sea	herring	acoustic	Tridens	27 Jun-22 Jul

All surveys are part of the DCR priority 1 programme with the exception of the herring larvae surveys in the North Sea and English Channel which are part of the extended programme. The results of the surveys are submitted to the relevant ICES assessment working groups dealing with the assessments of the stocks covered by the survey.

4 Monitoring bijvangsten

Projectverslag 2005

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-15-12130
Projectleider	ir. O.A van Keeken, drs. I. Tulp
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. B.M. Schoute (Dir. Vis)

4.1 Algemeen

Onder discards wordt verstaan: de bijvangst in de commerciële visserij die als ongewenst weer overboord wordt gezet. Deze bijvangst bestaat uit ondermaatse vis, overquota vis en niet commerciële vissoorten alsmede benthos organismen. De overlevingskans van de overboord gezette vissoorten is over het algemeen klein. Het verzamelen van gegevens over deze bijvangst in de Nederlandse vloot vormt een onderdeel van de DCR wordt uitgevoerd als een pilotstudie in het NP. In 2005 heeft de EC tevens een verplichting ingesteld om de bijvangst van zeezoogdieren te monitoren.

Onderzoek naar het bepalen van de omvang en de samenstelling van de discards wordt gedaan in de twee voor Nederland belangrijkste vormen van visserij: de boomkorvisserij gericht op platvis en de pelagische visserij gericht op haring, makreel en horsmakreel. De hoeveelheden discards variëren per type visserij, visgrond en periode van het jaar. Ook tussen de jaren kunnen er grote verschillen bestaan. Het visserijbeleid is er op gericht de hoeveelheid discards in de visserij te verminderen. Het onderzoek geeft een beeld van de factoren die het discarden van maatse vis van commerciële soorten ('high grading') beïnvloeden, en op het effect van discarding op de nauwkeurigheid van de toestandsbeoordelingen van commercieel geëxploiteerde vissoorten.

Het project is opgesplitst in drie onderdelen:

- discards in de boomkorvisserij;
- discards in de pelagische visserij;
- bijvangsten van zeezoogdieren in de pelagische visserij.

De waarneming van bijvangsten zijn gedaan door medewerkers van het RIVO aan boord van bedrijfsschepen. Het veldwerk van beide pelagische onderdelen aan boord van de trawlers is gecombineerd uitgevoerd. Bij het onderzoek is medewerking van de sector essentieel. In de meeste gevallen werd in 2005 zonder problemen meegewerkt.¹ Toch is het noodzakelijk om het draagvlak van het onderzoek verder de

¹ Op een aantal boomkorkotters worden gegevens over de hoeveelheden bijvangsten aan schol genoteerd. Dit onderzoek wordt door het PV gecoördineerd en staat los van dit project

verbreden om de representativiteit van de onderzoekgegevens te verbeteren. Hiervoor zullen in 2006 initiatieven toe worden genomen.

4.2 Discards boomkorvisserij

De verzameling van discardgegevens aan boord van boomkorschepen wordt begeleid door een stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de visserijsector, LNV-DVIS en RIVO.

Van de geplande 10 discardreizen op boomkorschepen zijn in 2005 negen reizen uitgevoerd aan boord van boomkorschepen met een motorvermogen >300 PK, waarvan een reis op een schip met een buitenlands kenteken. Een overzicht van de uitgevoerde reizen wordt in de teksttabel hieronder gepresenteerd. Een reis die gepland stond voor december is niet doorgegaan wegens personele onderbezetting. Omdat niet alle schepen van de Nederlandse vloot medewerking wilden verlenen aan het onderzoek is de steekproef mogelijk minder representatief.

GEREALISEERDE REIZEN OP BOOMKORSCHEPEN IN 2005				
Schip	Datum uit	Datum in	dagen	Opstappers
2005-1	31-1	5-2	5	Gerrit Rink, Arie Kraayenoord
2005-2	7-3	11-3	4	Arie Kraayenoord, Bettie van Os
2005-3	25-4	29-4	4	Simon Rijs, Lorna Teal
2005-4	9-5	14-5	5	Andre Dijkman-Dulkes, Anne van Duyn
2005-5	11-7	15-7	4	Simon Rijs, Eric Jagtman
2005-6	7-8	12-8	5	Olvin van Keeken
2005-7	11-10	15-10	4	Anne van Duyn, Floor Quirijns
2005-8	31-10	4-11	4	Mario Stoker, Marcel de Vries
2005-9	12-12	16-12	4	Gerrit Rink, Eric Visser

Op alle reizen werden discards en aanlandingen gemeten van de belangrijkste commerciële soorten zoals schol, tong, kabeljauw, wijting, schar, tarbot en griet. Verder werden van alle overige vissoorten in de discards de aantallen geteld en lengte gemeten en van benthos de aantallen geteld. Van de soorten schol, tong, schar, kabeljauw en wijting werd tevens - voor zover mogelijk - een snijmonster van de discards verzameld dat op het laboratorium werd verwerkt om de leeftijden te kunnen schatten.

Van alle reizen is een standaard reisverslag gemaakt met gegevens van de reis en de bevindingen uit de analyses. Deze reisverslagen zijn na afloop van de reis verstuurd naar de schippers van de schepen. De resultaten van de bemonstering in 2004 werden gepresenteerd in het CVO rapport nr. 05.006 "Discard sampling of the Dutch beam trawl fleet in 2004" is verschenen in oktober 2004. Het rapport is aangeboden aan de stuurgroep.

Alle verzamelde gegevens zijn opgeslagen in een centrale database. De historische gegevens uit de perioden 1976-1983 en 1989-1990, die 2004 in de zijn database ingevoerd, zijn in 2005 gecontroleerd.

In 2005 zijn door de EC vraagtekens gezet bij de betrouwbaarheid van de Nederlandse discardschattingen voor kabeljauw en schol. Dit naar aanleiding van het besluit van de Nederlandse onderzoekers om de kabeljauwgegevens niet ter beschikking te stellen aan de EC als basis voor het nemen van maatregelen in de visserij. De reden hiervoor was dat de representativiteit van de kabeljauw bijvangstgegevens niet betrouwbaar is. De hoeveelheid waargenomen kabeljauw was zo gering dat hier geen conclusies uit konden worden getrokken m.b.t. tot de verhouding maatse en ondermaatse vis. Bovendien ontbreken de mattenvissers uit

de zuid in de bemonstering. Er zijn aanwijzingen dat kabeljauwvangsten in de mattenvisserij hoger zijn dan in de visserij met kettingen. Getracht zal worden de mattenvissers in de bemonstering van 2006 op te nemen. Met betrekking tot de opmerking over de geringe betrouwbaarheid van scholdiscards zal aan de EC opheldering worden gevraagd. De resultaten van het discardonderzoek voor schol kwamen vrijwel exact overeen met een steekproef die door de sector zelf was genomen. Bovendien lieten de reizen een vrij eenvormig beeld zien van de bijvangstpercentages.

4.3 Discards pelagische visserij

Discardsreizen aan boord van pelagische trawlers zijn moeilijker om in te plannen dan reizen aan boord van boomkorschepen omdat de trawlers veelal voor langere periodes weggaan en vaak niet bekend is wanneer ze de haven binnen lopen en hoe lang hun volgende reis zal zijn en waarheen. Tijdens deze discardsreizen worden tevens bijvangsten van zeezoogdieren bemonsterd. In 2005 zijn alle 12 de geplande reizen uitgevoerd, gecombineerd meer waarneming van bijvangsten van zeezoogdieren.

GEREALISEERDE REIZEN OP PELAGISCHE TRAWLERS IN 2005				
Schip	Datum uit	Datum in	dagen	Opstapper
2005-10	21-1	8-2	18	Ronald Bol
2005-11	22-1	15-2	24	Anne van Duyn
2005-12	14-2	7-3	21	Mario Stoker
2005-13	2-3	14-3	12	Bram Couperus
2005-14	9-4	8-5	29	Mario Stoker
2005-15	2-6	26-6	24	Martien Warmerdam
2005-16	22-7	3-9	43	Martien Warmerdam
2005-17	25-7	15-8	21	Anne van Duyn
2005-18	31-10	4-12	34	Martien Warmerdam
2005-19	28-11	15-12	17	Mario Stoker
2005-20	2-11	10-11	8	Anne van Duyn
2005-21	15-11	5-12	20	Ronald Bol

Tijdens de discardsreizen werden van de vangsten en discards de aantallen geteld en gemeten. Van de commerciële soorten als haring, makreel, horsmakreel en blauwe wijting werden tevens snijmonsters genomen die, ofwel aan boord werden verwerkt, ofwel werden meegenomen naar het laboratorium voor verdere analyse.

Van alle reizen is een standaard reisverslag gemaakt met gegevens van de reis en de bevindingen uit de analyses. Deze reisverslagen zijn na afloop van de reis verstuurd naar de schippers van de schepen.

Resultaten van de bemonstering van de pelagische visserij over 2004 zijn gepresenteerd in CVO rapport nr. 05.005 "Discard sampling of the Dutch pelagic freezer fishery in 2004".

In 2005 zijn SAS-codes geschreven om gegevens uit de database te exporteren en deze gegevens, die per trek beschikbaar zijn, om te rekenen naar hoeveelheden aanlandingen en discards per reis.

4.4 Bijvangst zeezoogdieren in de pelagische visserij

Het veldwerk voor de bijvangst van zeezoogdieren is uitgevoerd gecombineerd met de bemonstering van discards in de pelagische visserij waarbij in 2005 alle geplande reizen zijn uitgevoerd. Tijdens een reis werden bijvangsten van drie dolfinen

gerapporteerd. Deze vangsten zijn vervolgens gerapporteerd aan het ministerie van LNV.

In het begin van het jaar werd een cursus gegeven aan de waarnemers gericht op herkennen van de verschillende soorten. Tevens werd een handleiding gemaakt die kan worden gebruikt om de soorten te onderscheiden.

In 2006 zal conform de verordening, waarin de verplichtingen van de Lidstaten m.b.t. het verzamelen en rapporteren van deze gegevens staan, een rapportage voor LNV worden gemaakt.

4.5 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Couperus, A.S, en I. Tulp. 2005. Handleiding registratie bijvangsten zeezoogdieren. CVO Rapport Nummer: CVO 05.003

Dekker, W. en O.A. van Keeken. 2005. Statistische betrouwbaarheid van de bemonstering van de schol-discards door de visserij-sector. RIVO Rapport nr. C011/05

Keeken, O.A. van, W. Patberg and B.Couperus. 2005. Discards sampling of the Dutch pelagic freezer fishery in 2004. CVO Report 05.005

Keeken, O.A. van, and M.A. Pastoors. 2005. Discards sampling of the Dutch beam trawl fleet in 2005. CVO Report 05.006

4.6 Reisverslagen

Keeken, O. van. (2005) Reisverslag discardsreis 2005-1, 31 januari – 5 februari

Keeken, O. van. (2005) Reisverslag discardsreis 2005-2, 7-11 maart

Keeken, O. van. (2005) Reisverslag discardsreis 2005-3, 25-29 april

Keeken, O. van. (2005) Reisverslag discardsreis 2005-4, 9-14 mei

Keeken, O. van. (2005) Reisverslag discardsreis 2005-5, 11-15 juli

Keeken, O. van. (2005) Reisverslag discardsreis 2005-6, 7-12 augustus

Keeken, O. van. (2005) Reisverslag discardsreis 2005-7, 11-15 oktober

Keeken, O. van. (2005) Reisverslag discardsreis 2005-8, 31 oktober – 4 november

Keeken, O. van. (2005) Reisverslag discardsreis 2005-9, 12-16 december

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-10, 21 januari – 8 februari

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-11, 22 januari – 15 februari

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-12, 14 februari – 7 maart

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-13, 2-14 maart

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-14, 9 april - 8 mei

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-15, 2-26 juni

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-16, 22 juli- 3 september

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-17, 25 juli – 15 augustus

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-18, 31 oktober – 4 december

Keeken, O. van. (2004) Reisverslag discardsreis 2005-19, 28 november – 15 december

4.7 Vergaderingen en werkgroepen

Overleg met LNV over discard dataverzameling IJmuiden, 25 november 2005	Olvin van Keeken Rob Grift Frans van Beek
Projectbespreking demersale discardgegevens IJmuiden, 19 januari 2005	Olvin van Keeken reisleiders opvarenden
Projectbespreking pelagische discardgegevens IJmuiden, 19 januari 2005	Olvin van Keeken reisleiders
Cursus zeezoogdieren IJmuiden 19 januari 2005	Bram Couperus Olvin van Keeken reisleiders
Projectbespreking demersale discardgegevens IJmuiden 11 augustus 2005	Olvin van Keeken Rob Grift reisleiders
Projectbespreking demersale discardgegevens IJmuiden 22 december 2005	Olvin van Keeken Rob Grift reisleiders

4.8 English summary

project title: Monitoring by-catches (project number 406-3-15-12130)

project: Discard sampling in 2005 was restricted to the two major fleets in the Netherlands: the beam trawl fleet targeting flatfish in the North Sea and the pelagic trawler fleet targeting herring, mackerel, horse mackerel, blue whiting and argentines in western waters. The project was included in the DCR as a pilot study. In 2004, the pelagic trawler fleets contributed about 88% to the total landings by Dutch vessels. For the remaining landings, about 80% originated from beam trawlers in the North Sea. The pilot study is therefore covering the largest part of the Dutch fleet. Of the 10 trips planned for the beam trawl fleet 9 trips were carried out in 2005. All 12 planned trips in the pelagic fleet were carried out. During these trips three incidental by-catches of cetaceans have been recorded. The results of the sampling programmes in 2005 will be reported in 2006.

5 Vis- en visserijonderzoek Binnenwateren

Projectverslag 2005

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-14-12120
Projectleider	J. Asjes
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	J.J. van Dijk (Dir. Vis)

5.1 Algemeen

Het onderzoek in dit project wordt uitgevoerd voor LNV en V&W ter ondersteuning van het beheer van de zoete rijkswateren. De waarnemingenreeksen (bestandsopnamen, marktmonstering en zeldzame vissoorten) die worden uitgevoerd in het kader van de routinematige bemonsteringen van de visstand en visserij in de binnenwateren zijn in 2005 voortgezet. Een deel van de activiteiten, die in dit project zijn ondergebracht, zijn in 2005 voor het laatst mede gefinancierd door RWS Directie IJsselmeergebied en RIZA.

Vanwege de slechte toestand van de aal in Europa wordt op in internationaal verband op nationaal niveau herstelplannen gemaakt. Vanuit dit project wordt daaraan medewerking verleend. Tevens werden op nationaal niveau biologische adviezen gegeven aan het ministerie van LNV met betrekking tot de visserij en visbestanden naar aanleiding van actuele vragen t.b.v. het Nederlandse visserij- en natuurbeleid, in het bijzonder over de spieringstand die zich maar langzaam lijkt te herstellen na een historisch dieptepunt in 2003.

5.2 Surveys IJsselmeer en Markermeer

De bestandsopnames op het IJsselmeer en Markermeer zijn in 2005 uitgevoerd met het onderzoeksvaartuig "Stern" in het najaar (6 weken in oktober-november). Deze omvatten zowel de bestandsopnames met de grote kuil, gericht op de schubvissoorten, als de opnames met de elektrostramienkor, gericht op de aal, bot en andere schubvissoorten. In 7 kerngebieden in het IJsselmeer en Markermeer werden snijmonsters verzameld voor analyse van lengte, gewicht, geslacht, rijpheid en leeftijd. Verder zijn er net als in 2004 extra bemonsteringen op verschillende dieptes uitgevoerd ten einde een beter beeld te krijgen van de spieringstand.

Naar aanleiding van een discussie met verschillende vissers over de door het RIVO in de survey gehanteerde vismethodiek zijn een visser en een nettenmaker een dag mee geweest tijdens de laatste week van de survey en hebben het net (de grote kuil) en de ophanging ervan bekeken en in orde bevonden. De gegevens van het IJsselmeer van 1989 – 2004 zitten nu in de RIVO database FRISBE. Op basis daarvan is een jaarrapportage 'nieuwe stijl' ontwikkeld.

De resultaten van het onderzoek zijn zoals elk jaar gebruikt bij de beoordeling en advisering van de visserij op in het bijzonder aal en spiering, voor het signaleren van trends in de omvang van de visstand en worden ook in analytische studies van visserij-ecosysteemeffecten in termen van interacties tussen waterbeheer, visstand, vogels en visserij toegepast. Het onderzoek naar de langjarige veranderingen in het IJsselmeer wordt in maart 2006 afgerond.

5.3 Surveys grote rivieren

Het onderzoek in de grote rivieren omvat een tweetal programma's: (1) een actieve monitoring in het voor- en najaar, waarin afhankelijk van het habitatype met een drie meter brede boomkor of een elektrisch schepnet wordt gevestigd en (2) een passieve monitoring waarin de vangsten in fuiken, ankerkuil of zalmsteken van een aantal beroepsvissers wordt geregistreerd. Deze monitoringen hebben tot doel om basisgegevens van de visstand in de zoete rijkswateren te verzamelen die vervolgens kunnen worden ingezet ten behoeve van beheers- en beleidsvragen op het gebied van bijvoorbeeld visserij, natuurbeheer en waterbeheer, meestal in het kader van afgebakende projecten. De Passieve Monitoring wordt in zijn geheel gefinancierd door RWS RIZA. In 2006 zal deze monitoring door het RIZA Europees worden aanbesteed. De Actieve Monitoring wordt gezamenlijk gefinancierd door LNV uit Programma 406 en RWS RIZA. Per 1-1-2006 zal LNV niet meer bijdragen aan de financiering van deze monitoring. Vanuit DVIS is voor de voorjaarsbemonstering in 2006 nog wel de Schollevaer toegezegd en RIZA en DVIS hebben formele afspraken gemaakt over de uitwisseling van de verkregen gegevens na 2005. Het contract tussen RIVO en RIZA voor de Actieve Monitoring zal per 1-10-2006 aflopen. In de loop van 2006 zal RIZA voor deze monitoring opnieuw een Europese aanbesteding starten. Zowel de passieve monitoring als de actieve monitoring zijn vrijwel geheel volgens planning uitgevoerd. In opdracht van RIZA zijn de passieve en actieve monitoring t.b.v. Kaderrichtlijn Water en aansluiting bij Habitatrichtlijn geanalyseerd op zeggingskracht en is een optimalisatiestudie uitgevoerd.

5.3.1 Passieve monitoring

De jaarrapportage over 2004 van de Passieve Monitoring Zoete Rijkswateren is verschenen in juli 2005. Er zijn dit jaar geen nieuwe gebieden weggevallen of toegevoegd. Alle basisdata zijn ingevoerd, gecontroleerd en beschikbaar in de centrale RIVO-database FRISBE en kunnen daarmee worden ingezet voor andere projecten en evaluaties die buiten het kader van deze jaarlijkse datarapportage vallen.

De data van de passieve monitoring wordt ingezet binnen tal van andere projecten en samenwerkingsverbanden: voor de ontwikkeling van ecologische beoordelings-systemen voor de EU-Kaderrichtlijn Water, zowel binnen het EU-FAME project voor de stromende wateren in geheel Europa, als in Nederland door een expertgroep van visdeskundigen, die IBI's ontwikkelen en doorrekenen voor alle typen zoete en estuariene wateren. De palingvangsten uit dit programma zijn ingezet bij het project 'Onderzoek naar de mogelijkheden om barrières in trekroutes van migrerende vissen te voorkomen of om het effect ervan te verkleinen' voor Directie Visserij van het Ministerie van LNV (bestek 5c). Hierbij zijn de effecten van waterkrachtcentrales en visserij op de stroomafwaarts trekkende schieraal op de Maas en benedenrivieren onderzocht. Daarnaast zijn de fuikgegevens ingezet voor een inventarisatie en overzicht van de leefgebieden van elft, fint, rivierprik en zee-prik uitgevoerd in het kader van de EU-Habitatrichtlijn. In opdracht van LNV-DN zijn op basis van de

passieve monitoring voor Natura 2000 statusbeschrijvingen per trekkende vissoort in de rivieren opgesteld.

5.3.2 Actieve monitoring

De rapportage over de vangsten aan zoetwatervis in het winterhalfjaar 2004/2005 is verschenen in oktober 2005. Het aantal soorten, de hoeveelheid en biomassa vis per soort, rivier, regio en habitat, lengtefrequentie verdelingen per soort en regio en het voorkomen van beschermde, bedreigde en exotische soorten worden beschreven. Deze laatste soorten zijn opgenomen in de Rode Lijst of als prioritaire soort in de EU-Habitatrichtlijn en van belang voor het natuurbeheer. De verzamelde gegevens zijn opgenomen in de centrale RIVO-database FRISBE.

Voor het waterbeheer is de EU-Kaderrichtlijn momenteel de meest maatgevende richtlijn. In deze rapportage over de actieve monitoring worden Kaderrichtlijn Water (KRW)-metrieken doorberekend met behulp van gegevens vanaf 1997. De metrieken zijn recentelijk door de nationale KRW-werkgroep ontwikkeld, waarvan drie specifiek toegespitst op de data van de actieve monitoring, namelijk percentage reofielen AB, percentage limnofielen en percentage nuljarigen van reofiele doelsoort. Het uiteindelijke beoordelingsstelsel (een IBI met meerdere metrieken) is momenteel in eerste versie beschikbaar.

5.4 Marktbemonstering IJsselmeer, Markermeer en Lauwersmeer en aanlandingsgegevens IJsselmeervisserij.

De marktbemonstering van baars en snoekbaars vindt plaats gedurende de periode dat deze vissoorten aangevoerd worden. Dit is voornamelijk in het 1e en 4e kwartaal. Van beide vissoorten, afkomstig van het IJsselmeer en Markermeer, worden monsters van aanlandingen in de afslagen doorgemeten. In de afslagen van Enkhuizen en Stavoren wordt nauwelijks meer schubvis aangeland. Alleen de afslag van Urk speelt nog een rol in deze aanlandingen. De medewerking van vissers aan de marktbemonsteringen door het RIVO was en blijft matig, ondanks een nieuwe afspraak met de PO dat alle vissers mee zullen werken. Het voorstel van de vissers om de vis na afloop van de afslag door te meten is voor het RIVO niet werkbaar. Hierdoor zijn er niet zoveel marktbemonsteringen uitgevoerd als gepland, ondanks dat er veel energie is gestoken in pogingen om bemonsteringen uit te voeren.

LENGTE BEMONSTERINGEN AAL IN 2005	IJSSEL- MEER	MARKER- MEER	LAUWERS- MEER
Kistaal	4	4	
Hoekaal	4	4	
Fuikaal	4	4	
Schietfuikaal	4	4	
Schieraal	4		3

De aanvoer van rode aal uit het IJsselmeer en Markermeer vindt plaats in de periode april-november. De aanvoer van schieraal uit het IJsselmeer en Markermeer vindt plaats in de periode september-november. Vanwege slechte vangsten en onrust over de toekomst van de visserij op het IJsselmeer was het

verkrijgen van de monsters een moeizame aangelegenheid. Met een extra tijdsinvestering zijn uiteindelijk alle marktbemonsteringen volgens plan uitgevoerd.

De aanlandingsgegevens worden verzameld door Productschap Vis en aan het RIVO beschikbaar gesteld voor rapportage. Er is in 2005 veel tijd besteed aan het achterhalen van ontbrekende aanvoergegevens en aan de mogelijkheid om herkomst van de vis (IJsselmeer of Markermeer) te herleiden. Hiertoe zijn de afslagen

rechtstreeks benaderd. De gegevens van de afslagen bleken alleen in heel grote lijnen overeen te komen met de door de PV gearchiveerde gegevens. Dit is een punt van zorg dat volgend jaar een vervolg zal krijgen.

5.5 Registratie Migrerende Vis IJsselmeer

Dit projectonderdeel is een samenvoeging van de eerdere activiteiten: Zeldzame Vis IJsselmeer en Diadrome Vis Waddenzee (Kornwerderzand). Na een pauze van een jaar (2004) waarin alleen rapportage over voorgaande jaren is gemaakt, is dit gecombineerde project op verzoek van LNV-DVIS alsnog voortgezet. Het programma bestaat uit de opkoop en analyse van bijvangsten van zalmachtigen, houting, zeeprick, fint en elft van zes vissers en een gedetailleerde registratie van de bijbehorende vangstinspanning. In 2005 werd een record aantal houtingen gevangen. Nadat de soort in 1940 was verdwenen in Nederlandse wateren is deze nu, na opnieuw te zijn uitgezet, bezig met een opmerkelijke herstel. Dit project is mede

gefinancierd door RWS vanuit de monitoringsverplichtingen die voortvloeien uit de Habitatrichtlijn. Het verzamelen van de gegevens is voorspoedig gegaan en liep door tot en met eind december 2005. De rapportage zal daarom plaatsvinden in 2006.

houting op een meetplank

De monitoring is door de relatief grote vangstinspanning en voldoende aantallen vangsten erg geschikt om trends in een aantal zeldzame vissoorten vast te stellen. Dit levert materiaal op voor vergelijking met andere monitoringprogramma's op het Haringvliet, in de Waddenzee, Benedenrivieren en overige zoete rijkswateren, waardoor een betere interpretatie van resultaten mogelijk wordt.

5.6 Monitoring glasaal

In 2005 is de lopende bemonstering van glasaal op 12 plaatsen langs de Nederlandse kust gecontinueerd. De waarnemingen vonden plaats met een kruisnet gedurende het intrekseizoen van glasaal in de periode maart t/m mei. Alleen de locatie IJmuiden wordt door het Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek zelf bemonsterd. De overige locaties worden bemonsterd door externe waarnemers (sluispersoneel van Rijkswaterstaat en Waterschappen) welke door het RIVO worden geïnstrueerd en begeleid.

Dit is anders bij de bemonstering bij den Oever. Deze werd voorheen door sluismedewerkers van RWS-RDIJ uitgevoerd, maar deze dienst is hiermee gestaakt. De bemonstering bij Den Oever is in 2005 uitgevoerd door uitzendkrachten die door RIVO zijn ingehuurd. In het kader van LNV Bestek 5C, zijn in 2005 alternatieve methoden voor de monitoring van Glasaal ontwikkeld. De methode is nog niet geschikt voor toepassing en de proeven zullen in 2006 worden voortgezet.

5.7 Vergelijkende visserij Stern

De in 2005 geplande vergelijkende visserij op het IJsselmeer met de Stern en een vaartuig dat de survey in de toekomst zal overnemen is uitgesteld tot 2006. Dit is

gedaan naar aanleiding van het besluit om de Stern nog een jaar langer in de vaart te houden. Het hiervoor bestemde budget is naar 2006 overgeheveld.

5.8 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Anon 2005. RIVO blijft somber over spiering IJsselmeer.
Visserijnieuws 25/2, p. 3, 14-1-2005
- Anon 2005. Magere jaren voor de IJsselmeervisserij. Jaarlijkse vismonitoring IJsselmeer en Markermeer.
Visserijnieuws 25/25, p.7, 24 juni 2005
- Anon 2005. Spieringstand blijft laag. Spoedig herstel populatie onwaarschijnlijk.
Wb 7^e jaargang, 24 feb 2005.
- Anon. 2005. Een vriescel vol uitheemse vis.
Wb, 7e jaargang, 3 maart 2005.
- Deerenberg, C., en I.J. de Boois. 2005. Vismonitoring in het IJsselmeer en Markermeer in 2004.
RIVO Rapport nr C063/05
- Dekker, W. 2005. Bespreking van het rapport van de Workshop on National Data Collection for European Eel, door de Sub Group on Research Needs.
Nota CVO 05-RIVO799-WD-Ics
- FAME 2005. Final Report. Development, evaluation and implementation of a standardized Fish-based Assessment Method for the Ecological status of European rivers (FAME). EVK1-CT-2001-00094
- Interview. Het zwaarst beviste meer ter wereld is bijna leeg.
- Leeuw, J.J. de, A.D. Buijse, R.E. Grift and H.V. Winter. 2005. Management and monitoring of the return of riverine fish species following rehabilitation of Dutch rivers.
Arch. Hydrobiol. Suppl. 155/1-4, p. 391-411, Mai 2005
- Leeuw, J.J. de & T. Buijse, 2005. Vissen KRW. Weet wat er leeft in Maas en Rijn.
RIZA rapport 2005.010, p. 109- 113.
- Leeuw, J.J. de, 2005. Monitoring van Vis in Overgangswateren conform de eisen van de Kaderrichtlijn Water. RIVO rapport C006/06.
- Patberg, W., J.J. de Leeuw en H.V. Winter 2005. Verspreiding van rivierprik, zeeprik, fint en elft in Nederland na 1970.
RIVO rapport C004/05
- Tulp, I. 2005. Trends in zeldzame vissen in IJsselmeer.
Kennisonline (2)april 2005.
- Winter, H.V., I.J. de Boois, J.A.M. Wiegerinck en H.J. Westerink. 2005.
Jaarrapportage Passieve Vismonitoring Zoete Rijkswateren: fuik- en zalmsteekregistraties in 2004
Rapport Nummer: C036/05 RIZA nummer: BM 04.12
- Winter, E. & J. de Leeuw, 2005. Riviervis. Weet wat er leeft in Maas en Rijn. RIZA rapport 2005.010, p. 103-107.

5.9 Nota's

- Leeuw, J.J de, C. Deerenberg. 2005. Spieringstand IJsselmeer/Markermeer najaar 2005.
Brief BO/05.RIV0862/JdL/mw

5.10 Vergaderingen en werkgroepen

Overleg monitoring IJsselmeer met A.J. Rothuis IJmuiden, 8 februari 2005	Joep de Leeuw
International Salmon-Smolt-Monitoring workshop Siegburg, Duitsland, 16-17 februari 2005	Erwin Winter
Workshop: Natura 2000 doelen in het Rivierengebied . Directie Kennis Ede, 18 mei 2005	Erwin Winter
Lunchpresentatie bij Directie Vis, LNV: 'Toestand en beheer van de aal in NL en EU Den Haag, 23 mei 2005,	Willem Dekker
Overleg spiering en situatie IJsselmeer met Arjo Rothuis en Eelke Boersma Den Haag, 13 juni 2005	Joep de Leeuw
Overleg IJsselmeer monitoring en onderzoek LNV, 7 sept 2005	Joep de Leeuw
Lezing visstand IJsselmeer PO en VBC, 3 oktober 2005	Joep de Leeuw
Overleg met IJsselmeervissers RIVO over monitoring, 11 november 2005	Joep de Leeuw, Willem Dekker, Charlotte Deerenberg
Bemonstering met IJsselmeervissers aan boord Stern, 23 november 2005	Joep de Leeuw e.a.

5.11 English summary

project title: Monitoring fresh water stocks (project number 406-3-14-12120)

project: The monitoring of the IJssel lake fresh water ecosystem by a research vessel survey and a sampling programme of commercial landed fish has been continued in 2005. Landings from the IJssel lake have reduced considerable in recent years and it has become difficult to obtain samples.

The long term glass eel recruitment monitoring programme in Den Oever has been continued. Also in other places along the Dutch coast glass eel sampling has been taken place.

The In the large rivers in the Netherlands, a survey has been carried out twice with a RB Schollevaer to monitor development of fish populations in river systems. Complementary to this survey a sampling programme with fish-traps nets in rivers is implemented to cover those species not obtained by the survey.

Finally, the monitoring of the occurrence of salmon and rare species in IJssel lake and coastal waters has been continued in 2005 after that the this programme has stopped ion 2004. The obtained data are relevant to the Habitat Directive.

6 Visserijstatistiek

Projectverslag 2005

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-29-12131
Projectleider	ing. S.W. Verver
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. B.M. Schoute (Dir. Vis)

6.1 Algemeen

Binnen dit project wordt een scala aan activiteiten uitgevoerd. De grondslag hiervoor is het vormen van tijdreeksen met gegevens over de omvang, verspreiding en samenstelling van de vangsten en de activiteiten van de vloot zijn een belangrijke bron van informatie voor het opstellen van een toestandsbeoordeling van de vis- en schaaldierbestanden en de analyse van de effecten van de visserij op deze bestanden en op de marine eco-systemen ten behoeve van beleidsadvisering. De aanvoerstatistieken registreren de onttrekkingen van de hoeveelheden vis door de visserij uit de bestanden.

De verzameling van visserijstatistiek vormt een onderdeel van een verplichting voor het verzamelen van gegevens vastgelegd in de DCR, welke de Lidstaten verplichtingen oplegt ten aanzien het verzamelen van vangst- en inspannings statistieken. Daarnaast moeten de Lidstaten precisieniveau's van hun bemonsteringen kunnen aangeven. LNV ontvangt van de EC een financiële bijdrage voor deze activiteiten.

Verder worden in dit project een aantal gegevens verzameld en bewerkt die noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van toestandsbeoordelingen.

In totaal is € 27,050 van het budget van 2005 doorgeschoven naar 2006 om in het eerste kwartaal van 2006 verder te werken aan zowel de VISSTAT database als precisieberekeningen.

6.2 Database

In 2005 is een begin gemaakt met het opzetten van een ORACLE database die de op het RIVO verzamelde gegevens vanuit VIRIS en VMS gaat bevatten. In een later stadium zal de database, genaamd VISSTAT, ook gegevens kunnen opslaan over vergunningen en individuele quota. Door middel van een standaard, maar flexibel, uitwisselingsformaat is het mogelijk gegevens in en uit de database te halen. Eind 2005 is het mogelijk om VIRIS gegevens uit te wisselen met de database, zij het nog in testvorm. In 2006 zal gewerkt worden aan een verdere uitwerking van de dataopslag en dan met name het VMS gedeelte van de data. Deze ontwikkeling speelt in op het verzoek van de EC aan de Lidstaten om hun gegevensbestanden zo in te richten dat deze in de toekomst rechtstreeks benaderbaar zijn.

6.3 Logboek- en VMS gegevens

In 2005 is geregeld een update van de VIRIS en VMS gegevens ontvangen. Aan het begin van het jaar liep dit aanvankelijk vertraging op door technische problemen bij de AID en het ministerie. Dit had tot gevolg dat de geplande deadline voor het opleveren van de gegevens voor de ICES haringwerkgroep niet gehaald werd. In het tweede kwartaal liep de data-uitwisseling beter en werden de gegevens voor de Noordzee demersale werkgroep op tijd beschikbaar gesteld.

6.4 Kwadrantenstatistiek

De nieuwe database maakt het mogelijk om vangst- en inspanningsgegevens per kwadrant op te vragen. Dit is de kleinst mogelijke resolutie van deze gegevens. De gegevens worden niet meer opgeslagen in Excel.

6.5 Categoriestatistiek

De wekelijkse categoriestatistieken zijn de soorten tong, schol, kabeljauw, tarbot en griet voor 2005 ingevoerd en beschikbaar gemaakt in een spreadsheet.

6.6 Precisieniveau's

De EU heeft de lidstaten een jaar uitstel gegeven in het aangeven van de precisieniveau's van de biologische bemonstering. De EU streeft naar het gebruik van een standaardmethode, die door alle landen wordt toegepast. Een dergelijke standaardmethode is nog niet voorhanden en de (internationale) ontwikkeling hiervan verloopt zeer moeizaam. Nederland heeft een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een dergelijke methode middels deelname aan een werkgroep, maar ook daar is men er niet in geslaagd het trage proces vlot te trekken. Einde 2005 is er nog steeds geen Europese standaard vastgesteld. Er zijn dan ook nog geen nieuwe standaardopwerkingen klaar waarmee de RIVO-gegevens worden opgewerkt.

6.7 Recreatieve visserij

Naast de beroepsvisserij wordt kabeljauw ook in de recreatieve visserij gevangen. Om deze vangsten te bepalen aan iedere lidstaat de verplichting gesteld om vangsten van kabeljauw in de recreatieve visserij te onderzoeken in een pilot-studie². De recreatieve visserij op kabeljauw vindt voornamelijk plaats in de wintermaanden, waardoor de inspanning in de zomermaanden lager is geweest dan begroot.

In de pilot-studie wordt naast het bepalen van de omvang van de vangsten in de recreatieve visserij tevens bepaald in hoeverre een routinematige bemonstering mogelijk is en of deze kostenefficiënt is. Voor het bepalen van de omvang van de vangsten worden recreatieve vissers naar hun vangsten gevraagd op de plaatsen waar zij vissen (kant, opstapboot). Daarnaast zijn vissers via twee artikelen in hengelsporttijdschriften gevraagd een korte enquête over hun vangsten in te vullen. Deze enquête kan, middels speciaal hiervoor ontworpen software, op de RIVO website worden ingevuld.

² Verordening van de Commissies 1581/2004 als aanvulling op Verordening van de Commissie 1639/2001

Voor het bepalen of routinematige bemonstering mogelijk is, zijn vissers via hengelsportfederaties gevraagd hun vangsten in een vangstlijst te noteren en deze twee keer per jaar naar het RIVO op te sturen.

6.8 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- ICES 2005. Report of the Workshop on Sampling Design for Fisheries Data. 1-3 February 2005, Pasajes, Spain.
ICES CM 2005/ACFM:11
- Anon 2005. RIVO-onderzoek naar kabeljauw
Zeehengelsport, 24e jaargang nr 4 2005:
- Anon 2005. RIVO doet onderzoek naar sportvisserijvangsten kabeljauw
Het Visblad, 31e jaargang nr 5 2005:

6.9 Notas

- Dekker, W. 2005. Verslag van de Workshop on Sampling Design for Fisheries Data [WKSDFD], gehouden van 1-3 februari 2005 in Pasaia (Spanje).
Nota CVO/05.RIVO149/WD/mw

6.10 Vergaderingen en werkgroepen

In 2005 is deelgenomen aan de Workshop on Sampling Design for Fisheries Data (WKSDFD, 1-3 februari 2005, Pasaia (Spanje)). Deze workshop werd gehouden op initiatief van de Planning Group on Commercial Catches, Discards en Biological Sampling (PGCCDBS) en had als thema de berekening van onzekerheden in de biologische bemonsteringen van de aanvoer door de visserij. Echter, de in de workshop besproken analysemethoden waren onvoldoende breed en niet direct toepasbaar. Er is gesproken is over de wenselijkheid software te ontwikkelen dat de door de EU gevraagde precisieberekening kan uitvoeren. Geconcludeerd werd echter dat dit een tijdige investering in kennis en expertise vergt.

Workshop on Sampling Design for Fisheries Data [WKSDFD] Pasaia (Spanje), 1-3 februari 2005	Willem Dekker
Projectbespreking recreatieve vangsten IJmuiden, 11 januari 2005	Olvin van Keeken Andre Dijkman-Dulkes Peter Groot
Projectbespreking recreatieve vangsten IJmuiden, 28 februari 2005	Olvin van Keeken Andre Dijkman-Dulkes Peter Groot Eric Visser
Projectbespreking recreatieve vangsten IJmuiden, 24 maart 2005	Olvin van Keeken Andre Dijkman-Dulkes Peter Groot
Projectbespreking recreatieve vangsten IJmuiden, 18 oktober 2005	Olvin van Keeken Andre Dijkman-Dulkes Peter Groot

6.11 English summary

project title: Fishery Statistics (project number 406-3-29-12131)

project: Based on national log-book statistics, data bases with time series of aggregations of landings, effort and cpue of relevant national fleets have been updated. Relevant data on catches, effort and biological measurements have been made available to international working groups on the requested temporal and spatial level of aggregation. Supportive to the market sampling project, data of the distribution of the landings in different size classes have been collected from fish auctions for several species. The project includes giving support to international development of methodology for the calculation of precision, required by the DCR for the collection of data.

Further a pilot study, aiming to estimate cod catches in the recreational fishery in the Netherlands, was started in 2005. Anglers have been asked to provide information on their catches of cod via a special website. Next to the estimation of cod catches, this pilot provides information on the feasibility of a routine sampling programme on this fishery.

7 Monitoring schelpdierbestanden

projectverslag 2005

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-02-12080
Projectleider	dr. J. Craeymeersch
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek Centrum voor Schelpdierenonderzoek (RIVO-CSO)
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	ir. R.L.P. Lanters (Dir. Vis)

7.1 Algemeen

Het monitoren van schelpdierbestanden is er op gericht door middel van bestandsopnamen en eventueel vanuit de lucht volgens vooraf vastgestelde bemonsteringsschema's de numerieke en ruimtelijke verspreiding en samenstelling van schelpdierbestanden in de Nederlandse kustwateren vast te leggen. Vangstgegevens (aanvoerstatistieken, vangstenquêtes) van de kokkel- en mosselvisserij zijn verzameld ter aanvulling van bestandsopnamen en voor de evaluatie van het beleid en visplannen.

Op grond van de resultaten van dit onderzoek worden vangstverwachtingen en visplannen voor de verschillende sectoren opgesteld. Deze gegevens dienen tevens als basis voor schattingen inzake mogelijke effecten van de winning van schelpdieren op het ecosysteem. Dit onder meer in verband met de verdeling van schelpdieren tussen vissers en vogels.

Alle gegevens worden in Yerseke in een centrale database opgeslagen. Naast de gegevens uit de inventarisaties van 2005 zijn dit jaar ook nog een aantal oudere datasets aan deze database toegevoegd. Er is een eerste overleg geweest over de toevoeging van de schelpdiergegevens aan de centrale database van het RIVO: FRISBE.

Geactualiseerde gegevens over de ligging en omvang van de litorale mosselbestanden zijn in de vorm van GIS-bestanden aan het Waddenzee-secretariaat aangeleverd.

De gegevens die in het kader van dit project verzameld zijn, werden tevens gebruikt voor een aantal studies uitgevoerd buiten het kader van dit programma.

Ten behoeve van de actualisatie van het Quality Status Report over de Waddenzee (Essink et al., 2005), zijn de data over de (sub)litorale mosselbestanden en de spisula-bestanden gebruikt.

Ten behoeve van planningen van zandsuppleties, besluitvorming en advisering bij het optreden van calamiteiten op het NCP en WaterStat³ zijn recente en historische gegevens over de verspreiding en dichtheid van *Spisula subtruncata* aan Rijkswaterstaat (Directie Noordzee en RIKZ) aangeleverd.

Bij de inventarisaties worden ook de aantallen en gewichten van een aantal andere soorten genoteerd. Voor de kustzone is, gebaseerd op deze gegevens, op vraag van de visserijsector de omvang van het bestand aan mesheften (*Ensis directus*) in het voorjaar van 2005 bepaald.

7.2 Bestandsopnamen mosselen

Het doel van de jaarlijkse mosselinventarisaties is:

- a) het verkrijgen van betrouwbare bestandsschattingen van het gehele eulitoraal en sublitoraal in de Waddenzee en de Oosterschelde, voor zover er (wilde) mosselen in visbare hoeveelheden aanwezig zijn;
- b) het bepalen van het oppervlak aan mosselbanken en
- c) het verkrijgen van informatie van de bestanden op de mosselpercelen in de Oosterschelde t.b.v. onderzoek naar draagkracht, optimalisatie mosselcultuur en nagaan gevolgen aanleg kering.

7.2.1 Bestandsopname voorjaar

Zoals voorgaande jaren is, in opdracht van de PO-mosselen, in het voorjaar van 2005 het mosselbestand op wilde, sublitorale banken in de Waddenzee geïnventariseerd. De Oosterschelde, de Westerschelde en de Voordelta zijn bij het ontbreken van signalen over wilde mosselen niet in het onderzoek betrokken. De inventarisatie vond plaats vanaf een gecharterd kokkelvaartuig (YE42). In totaal zijn volgens een gestratificeerde proefopzet 425 monsterpunten bemonsterd. De totale duur van het veldwerk was 4 weken. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het onderzoeks- en adviesbureau marinX.

Voor de droogvallende platen is de bestandsopname geïntegreerd met de bestandsopname van kokkels en Japanse oesters. In totaal zijn 1379 punten bemonsterd met een aangepaste kor of, tijdens laagwater, met een steekbuis. De totale duur van het veldwerk was 8 weken. Van de meeste litorale mosselbanken werden de contouren bepaald met behulp van een hand-held GPS. Vanuit de ingelopen contouren is in een GIS de oppervlakte bepaald. Daarnaast is een schatting gemaakt van het resterende areaal aan banken op basis van de voorafgaande verkenningen vanuit de lucht. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het onderzoeks- en adviesbureau marinX. Het veldwerk in de Waddenzee is mede gefinancierd door de PO-mosselen.

7.2.2 Bestandsopname najaar

In opdracht van de PO-mosselen is in het najaar van 2005 het litorale en sublitorale mosselbestand in de Waddenzee, Oosterschelde en Voordelta geïnventariseerd door het onderzoeks- en adviesbureau marinX in samenwerking met het RIVO. De schattingen zijn gebaseerd op expert judgement van de deelnemers en behelzen derhalve geen kwantitatieve analyses. Voorafgaand aan de inventarisatie is een verkenningvlucht uitgevoerd.

³ voorheen Jaarboek Monitoring

7.2.3 Mosselen op sublitorale percelen in de Oosterschelde

De omvang van het mosselbestand op sublitorale kweekpercelen in de Oosterschelde is in juni geïnventariseerd vanaf het RV Schollebaar met een bodemhapper. In totaal zijn in 4 weken ca. 600 monsterpunten bezocht.

7.2.4 Het mosselbestand op droogvallende percelen en litorale mosselbanken in de Oosterschelde

In 2005 is tijdens de zomerperiode op een zestal droogvallende platen in de Oosterschelde nagegaan of er mosselen lagen. De droogvallende percelen zijn niet gebruikt.

7.3 Bestandsopnamen kokkels

7.3.1 Kokkelinventarisatie Delta

Het doel van de jaarlijkse kokkelinventarisaties is het verkrijgen van betrouwbare bestandsschattingen op de droogvallende platen in de gehele Waddenzee, Oosterschelde en Westerschelde, en Voordelta. Hieruit wordt een schatting gemaakt van de voor vogels beschikbare hoeveelheden en de hoeveelheden die door de visserij geogst kunnen worden, in open en gesloten gebieden.

De kokkelinventarisatie vond plaats in het voorjaar (april-juni). Het sublitoraal van de Ooster- en Westerschelde wordt vanaf rubberboten bemonsterd met een daartoe speciaal ontwikkeld monsterschepje, dat sinds 1990 in gebruik is. De bemonstering werd uitgevoerd volgens een gestratificeerd grid op ca 250 monsterpunten in de Westerschelde en ca 450 monsterpunten in de Oosterschelde. Het veldwerk in de Westerschelde werd gedaan door RIVO-medewerkers en de bemanning van de RV Schollebaar. Het veldwerk in de Oosterschelde is uitgevoerd door ambtenaren van LNV (Directie Visserij). De monsters werden op het RIVO afgeleverd voor bepaling van lengte en leeftijd. Het veldwerk in de Voordelta is geïntegreerd met de bestandsopnames van strandschelpen in de Nederlandse kustzone (zie verder).

7.3.2 Inventarisatie litorale schelpdierbestanden Waddenzee

De Waddenzee werd, net als in voorgaande jaren, bemonsterd met een speciaal daartoe aangepaste kokkelkor ('stempelkor') vanaf een gecharterd kokkelvaartuig (YE42). Omdat door de sanering van de kokkelvisserij in de Waddenzee de externe financiering van de bestandsopnames weggevallen is, zijn er minder punten bemonsterd dan in voorgaande jaren. Een deel van de punten is te voet bemonsterd. Deze monsters zijn genomen met behulp van een steekbuis. De bemonstering werd uitgevoerd volgens een gestratificeerd grid op 1379 monsterpunten. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het onderzoeks- en adviesbureau marinX en ambtenaren van Directie Visserij en Directie Noord samen de bemanningen van de schepen. Het veldwerk in de Waddenzee is geïntegreerd met bestandsopnames van litorale mosselbanken en Japanse oesters.

7.3.3 Populatiodynamica kokkels

Sinds 1992 worden in de Ooster- en Westerschelde op 35 locaties de kokkelpopulatie gevolgd. Van 1992 t/m 1994 zijn de locaties 5 keer per jaar bemonsterd. Vanaf 1995 is de frequentie van bemonsteren teruggebracht naar 3 keer per jaar. Per locatie worden 50 monsters met een steekbuis genomen. De kokkels worden op leeftijd gebracht en per leeftijd wordt het aantal, de lengte en het gewicht bepaald. Sinds 1998 worden de kokkels per jaarklasse gekookt en ingevroren. Op het lab wordt van

het kokkelvlees het asvrijdrooggewicht bepaald. Sinds 2002 worden er op enkele locaties temperatuurloggers uitgehangen. De gegevens dienen voor een betere bepaling van groei en sterfte, nodig voor de extrapolatie van de bestandsschattingen van voorjaar naar september. In het kader van EVAII-onderzoek zijn op basis van deze gegevens de parameters van een groeicurve (Gompertz model) bepaald. De methode is voor de 1-jarige kokkels uitgebreid met een correctiefactor voor het bestand in het voorjaar.

7.4 Japanse oesters

In 2005 zijn in de Waddenzee voor het eerst (binnen WOT) de contouren van litorale banken van Japanse oesters bepaald, analoog als bij de litorale mosselbanken (zie hoger). De opnames zijn uitgevoerd in combinatie met de opnames aan litorale mosselen en kokkels (inventarisatie litorale schelpdieren).

7.5 Bestandsopnamen strandschelpen

Het betreft hier onderzoek naar bestanden van de halfgeknotte strandschelp (*Spisula subtruncata*) en andere schelpdieren in de Nederlandse 12-mijlszone en in de Voordelta. In 2005 is het onderzoek in de ondiepere delen van de Voordelta (217 lokaties) uitgevoerd met een gecharterd kokkelvaartuig (YE42), waarbij gemonsterd is met een aangepaste zuigkor en een gesleepte vistuig (bodemschaaf). Het resterende onderzoeksgebied (617 locaties) is in 7 weken vaartijd met de bodemschaaf bemonsterd vanaf het RV Isis..

7.6 Vangststatistiek

Statistieken zijn aangevuld met betrekking tot a) de aanvoer van consumptie-mosselen (bron: aanvoerstatistieken PV-mosselkantoor), b) vangsten in de mossel-zaadvissersrij, c) aanvoer van kokkels (bron: RIVO-enquête onder kokkelvissers en Productschap Vis), d) aanvoer van strandschelpen (bron: PV) en e) visserij-inspanning mosselzaad- en kokkelvisserij op basis van black-box registraties (bron: DCI, na toestemming van PO's kokkels en mosselen).

7.7 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Craeymeersch, J., A. Jol en M.R. van Stralen. 2005. Het mosselbestand in de Westelijke Waddenzee in het voorjaar van 2005. RIVO/marinX Rapport C018/05
- Craeymeersch, J., A. en J. Perdon. 2005. De otterschelp in de Nederlandse wateren. Het Zeepaard 65:5144-150
- Craeymeersch, J., A. and M. Rietveld. 2005. Aquatic Invasions: Dog whelks in Dutch Coastal Waters. MarBEF Newsletter no 3. 23-24 ISSN 1649 5519
- Haan D (2005) Onderzoek naar de mogelijkheden van bepaling van het beviste traject van de benthoschaaf uit trekkracht karakteristieken van de sleeplijn. RIVO Rapport nr. C038/05.
- Essink, K., C. Detmann, H. Farke, K. Laursen, G. Lüerssen, H. Marencic, en W. Wiersinga (eds). 2005. Wadden Sea Status Report 2004. Wadden Sea Ecosystem Vol 19, 359 pp.
- Kesteloo, J.J., M. R. van Stralen, J. Jol en J. A. Craeymeersch. 2005. Het kokkelbestand in de Nederlandse kustwateren in 2005 Rapport Nummer: C050/05

- Steenbergen, J., J.M.D.D. Baars, J.J. Kesteloo, J. Jol, M.R. van Stralen en J.A. Craeymeersch. 2005. Het mosselbestand en het areaal aan mosselbanken op de droogvallende platen in de Waddenzee in het voorjaar van 2005. Rapport nr C065/05
- Steenbergen J., F. Quirijns en J.M.D.D. Baars. 2005. Basiskaarten van spisulabanken en visserij op het NCP voor besluitvorming en advisering bij het optreden van calamiteiten. RIVO Rapport nr. C054/05.
- Stralen M. van, en J. Craeymeersch 2005. Inventarisatie van het wilde mosselbestand in de Oosterschelde en Voordelta in het najaar van 2005. MarinX notitie nr. 2005.48.1.
- Stralen M. van, J. Craeymeersch en J. Jol. 2005. Inventarisatie van het wilde mosselbestand in de Waddenzee in het najaar van 2005. MarinX notitie nr. 2005.48.2.
- Vlas, J. de, B. Brinkman, C. Buschbaum, N. Dankers, M. Herlyn, P Sand Kristensen, F. Milat, G. Nehls, M. Ruth, J. Steenbergen and A. Wehrman. 2005. Subtidal Blue Mussel Beds. *in Wadden Sea Quality Status Report 2004*. ISSN 0946-896X

7.8 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Smaal A, van M.van Stralen en J. Craeymeersch. 2005. Does the introduction of the Pacific Oyster *Crassostrea gigas* lead to species shifts in the Wadden Sea? In: Dame RF, Olenin S (eds) *The comparative roles of suspension-feeders in ecosystems*, Vol 47. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, the Netherlands, p 277-289
- Steenbergen J., J.M.D.D. Baars, M.R. van Stralen en Craeymeersch J.A. 2005. Winter survival of mussel beds in the intertidal of the Dutch Wadden Sea. *Proceedings of the 11th International Scientific Wadden Sea Symposium, Esbjerg 2004*. in press

7.9 Nota's en brieven

project	product	referentie	uitvoering	geplande opleverdatum	klaar
(sub)litoraal	Verzoek informatie groei- en wintersterfte kokkels (Durenkamp)	e-mail	JK / JC	April	e-mail 19 april
litoraal	Verzoek LNV om toelichting op commentaar van Wilde Kokkels op de RIVO beschaanschattingen kokkels Waddenzee	brief	ACS/JC	-	september
litoraal	Inventarisatie litorale mosselbanken Oosterschelde	brief	JC		Brief 05/riv0688/jc
sublitoraal	Verspreiding en dichtheden <i>Spisula subtruncata</i> in 2004 en 2005, ten behoeve van plannings zandsuppleties. Verzoek van RWS, Dir. Noordzee (A.C. Dijkshoorn) en RWS, RIKZ (S. Mulder)	Brief/dat a	JC	augustus	Brief 05/RIV0556/jc
Litoraal	Overzicht kokkelbestanden Waddenzee (verzoek A. Kouwenhoven)	E-mail	JK	-	oktober
Sublitoraal	Bestandschatting mesheften. Verzoek van B. Keus en J. Holstein	E-mail	JC	-	e-mails 28 nov en 1 dec 2005
Sublitoraal	Bestandschatting <i>spisula</i> . Verzoek J. Holstein	E-mail	JC	-	e-mail 1 dec 2005

7.10 Vergaderingen en werkgroepen

11 th International Scientific Wadden Sea Symposium, Esbjerg, Denmark, 4- 8 April 2005
--

J. Steenbergen

7.11 English summary

project title: Monitoring shellfish stocks (project number 406-3-02-12080)

general: The development of exploited shellfish stocks (molluscs only) is monitored through surveys with vessels in coastal waters of the Netherlands. Sometimes also areal surveys have been carried out. The results are used to collect information which can be used to manage the fishery and to estimate ecosystem effects of antropogenic activities in coastal waters. The data, including information of non commercial species collected during the surveys, are stored in a central database. The results have been reported to LNV. Updated information on mussel banks has been submitted to the Wadden Sea Secretariat. Also a contribution has been made to the new quality Status Report of the Wadden Sea.

projects: A survey has been carried out in spring on mussels in the Wadden Sea and Easter Scheldt to estimate the available biomass using a charter vessel. The work has been carried out in cooperation with the marinX company. Also a quantitative inventory of littoral mussel banks in the Wadden Sea and Easterscheldt has been carried out. This inventory is part of an integrated sampling programme also directed to cockles and Pacific oyster. The latter is an alien species which has recently showed large expansion in the Dutch estuaries. A less extensive survey on mussels has been carried out in autumn for the mussel sector. In the coastal zone a survey has been carried out to estimate the distribution and density of *Spisula* using research and chartered vessels. Catch statistics and effort data of the shellfish industry have been updated.

8 Kenniscirculatie

projectverslag 2005

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-11-12091
Projectleider	ir. A.V. Baerveldt
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	ir. L.R.M. Lomans (Dir. Vis)

8.1 Algemeen

In de kaderbrief 2004 werd aangegeven dat LNV het budget dat voor circulatie van DLO-onderzoekskennis beschikbaar is (ca. 5% van het onderzoeksbudget), efficiënter en effectiever in wilde zetten, zodat het proces op een kwalitatief hoger niveau wordt getild. In 2005 was dit voor LNV nog steeds een belangrijk prioriteit.

Sinds 2004 is kenniscirculatie in programma vormgegeven in een apart project. Hierbij wordt rekening gehouden met bestaande activiteiten die in andere programma's of projecten plaatsvinden om zo overlap te voorkomen. Veel communicatie vindt plaats binnen de projecten zelf en is daar ook naar overgeheveld.

8.2 North Sea Commission Fisheries Partnership

Op internationaal niveau zijn er initiatieven om de communicatie tussen visserijsector en onderzoekers binnen het visserijonderzoek te verbeteren. Het RIVO participeert in de North Sea Commission Fisheries Partnership (NSCFP). De NSCFP is een forum waarin vissers en wetenschappers uit landen rond de Noordzee bij elkaar zijn gebracht. Het belangrijkste doel van deze groep is het uitwisselen van informatie, geven van voorlichting en ontwikkelen van gezamenlijke initiatieven, met de bedoeling wederzijds het onderling begrip te versterken, betrekkingen te verbeteren en samenwerking te stimuleren.

Discussies en uitwisseling van informatie vinden plaats over onderwerpen van gezamenlijk belang zoals de toestand van de visbestanden, maatregelen welke betrekking hebben op de visserij, actuele problemen en de toekomst. In maart en oktober zijn de vergaderingen bijgewoond.

Een van de belangrijkste wapenfeiten van de NSCFP is de ontwikkeling van een Regionale Adviesraad (RAC) voor de Noordzee. Deze RAC is samengesteld uit stakeholders in de Noordzee, afkomstig uit de visserijsector, handel en natuurorganisaties en adviseert de Europese Commissie⁴ m.b.t. het beheer van de Noordzee. De

⁴ Verordening 2371/2002 van de Raad

Noordzee RAC is eind 2004 geïnstalleerd. De overige RAC's zijn opgezet naar het model van de Noordzee RAC. In 2005 werden in mei vanuit het F-project bijdragen geleverd aan platviswerkgroep van de Noordzee RAC. In November werd uitleg gegeven over de beheersadviezen van ICES over pelagische bestanden in de pelagische werkgroep van de pelagische RAC.

8.3 Tevredenheidsmeting

Het is belangrijk dat men tevreden is over de uitvoering van WOT programma 406 en de producten die worden opgeleverd en daar wordt dan ook grote waarde aan gehecht. Dit gebeurt op diverse niveaus. Op nationaal niveau is de beoordeling van het programma door de Commissie van Toezicht (na advies van de begeleidingscommissie) de belangrijkste graadmeter. Zowel de werkplannen als de voortgangsrapportages kregen een goede beoordeling.

Op internationaal niveau laat de EC de relevante onderdelen van het programma door een team van onafhankelijke experts beoordelen. Aan de hand van het commentaar van deze experts wordt, op verzoek van de EC, het programma zonodig bijgesteld. In 2005 werden door deze experts het werkplan voor 2006 en de voortgangsrapportage over 2004 beoordeeld. De rapportage van de externe beoordeling bevatte weinig commentaar op zowel het werkplan als de voortgangsrapportage. Wel werd op enkele onderdelen van de voortgangsrapportage om toelichting gevraagd.

Ten aanzien van eventuele externe opdrachtgevers is een formulier beschikbaar om de tevredenheid te meten. Hiervan is in 2005 geen gebruik gemaakt.

8.4 Publiekelijke toegankelijkheid van de onderzoeksresultaten

De informatie uit de onderzoeksprogramma's is de laatste jaren beter toegankelijk gemaakt door de website [Kennisonline](#), een nieuwsbrief en een elektronische newsletter. In 2004 werd de website Kennisonline daadwerkelijk actief en is specifiek gericht op LNV-beleidsmedewerkers. De projectgegevens en belangrijkste producten voor programma 406 zijn er op geplaatst. De nieuwsbrief KennisOnline geeft per kwartaal over het thema duurzame productie, waar dit programma onder valt, beleidsrelevant nieuws, en wordt aan beleidsmedewerkers en belangstellenden toegezonden. Voor een breder publiek heeft het CVO sinds 2004 een eigen website ontwikkeld. Hier worden algemene informatie gegeven over het onderzoek dat wordt verricht door het CVO en de meest recente resultaten van projectonderdelen worden hierop vermeld.

Verder wordt door middel van artikelen in de vakpers, zoals Visserijnieuws, de sector en overige belangstellenden geïnformeerd over een selectie van de resultaten van het onderzoek.

Voor de adviezen die worden gegeven ten behoeve van het beheer van de visserij, welke in internationaal verband tot stand komen, bestaat grote belangstelling bij de sector en in de media. Op verzoek van LNV-DVIS worden deze adviezen door de wetenschappers aan de belanghebbenden gepresenteerd en nader toegelicht. Gezien de impact die de adviezen kunnen hebben op de besluitvorming ten aanzien van het beheer van de visserij vereist deze communicatie grote zorgvuldigheid. Voor de presentatie van de adviezen wordt per gelegenheid samen met de opdrachtgever (LNV) een communicatieplan opgesteld. Dit plan omvat alle activiteiten die betrekking hebben op de presentatie, de voorbereiding hiervan en de publicatie van de

resultaten via de media. Aansluitend aan de ACFM vergaderingen in mei en september werden presentaties gegeven aan LNV-DVIS van de adviezen die zijn uitgebracht voor het beheer van de visserij in 2005. In nauw overleg met LNV-DVIS werd meegewerkt aan persberichten en persconferenties om de ICES adviezen toe te lichten.

8.5 Toegankelijkheid van resultaten voor LNV

De resultaten van het programma worden vastgelegd in diverse producten zoals voortgangsrapportages, wetenschappelijk publicaties, verslagen. Resultaten en adviezen worden gepresenteerd in de vorm van nota's en rapporten en veelal mondeling toegelicht aan de betrokken beleidsmedewerkers van LNV. Adviezen die in internationaal verband tot stand komen worden altijd zowel schriftelijk als mondeling toegelicht. Daarnaast vindt met regelmaat overleg plaats tussen onderzoekers en diverse kennisgebruikers over de tussentijdse onderzoeksresultaten en worden presentaties verzorgd. Het overleg vindt zowel gestructureerd plaats als op *ad hoc* basis.

In 2004 is gestart met het bijeenbrengen van de rapporten die zijn uitgebracht voor LNV op een CD-rom. In juli verscheen versie 3, in december verscheen versie 4. Deze CD-rom's met rapporten kunnen door LNV-DVIS op intranet worden gezet zodat ze makkelijk toegankelijk zijn voor beleidsmedewerkers van LNV. De versie van december is, op verzoek van de CvT, ook verstuurd naar het PV.

8.6 Kennisontwikkeling in internationaal verband

De International Council for the Exploration of the Sea (ICES) is een internationaal platform waarin mariene onderzoekers, werkzaam in de "North Atlantic" samenwerken. De belangrijkste taken zijn het stimuleren en coördineren van onderzoek alsmede het geven van adviezen ten aanzien van het beheer van het mariene milieu. Met instemming van Directie Visserij vervullen Nederlandse onderzoekers van het RIVO regelmatig voorzitterschappen van ICES comités. Dit najaar werd Martin Pastoors verkozen tot voorzitter van de ACFM. Daarnaast zijn diverse onderzoekers lid van diverse wetenschappelijke comités van ICES.

In internationaal verband wordt via het ICES netwerk sturing gegeven aan de ontwikkeling en uitwisselen van kennis die noodzakelijk is om kennisvragen op een groot aantal onderzoeksterreinen (visserij, aquacultuur, marien ecosysteem, habitat, visserijtechniek) te kunnen beantwoorden. Dit gebeurt in "ICES Science Committees" die jaarlijks eenmaal bij elkaar komen tijdens de Annual Science Conference (ASC) van ICES. In september 2005 vond de ASC plaats in Aberdeen. Naast de coördinatie van onderzoek worden ook nieuwe initiatieven verder ontwikkeld. Een deel van de Nederlandse bijdrage aan dit proces is ondergebracht in dit project.

8.7 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Beek, F.A. van, 2005. Visserijbiologen adviseren lagere haringvangst.
Persbericht

Pastoors, M.A. 2005. Visserijbiologen presenteren vangstadadviezen voor 2006.
Persbericht

Hofstede R. ter, 2005. Internationale bestandsopnames IBTS: weinig aanwas rondvis.
Visserijnieuws 25(13): 6

Heessen, H.J.L., en W. van Densen, Resultaten platvissurveys tong en schol: jaarklassen niet talrijk.

Visserijnieuws 25(49):

Densen, W.L.T. 2005. Opties bestandsbeheer. RIVO biologen geeft inzicht in getallen

Visserijnieuws 24(42)

8.8 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

ICES 2005. Report of the ICES/NSCFP Study Group on the Incorporation of Additional Information from the fishing Industry into Fish Stock Assessments SGFI. (Stavanger, Norway, 14-15 March 2005) ICES CM 2005/ACFM:14

8.9 Notas

Beek, F.A. van, 2005. Verslag van de vergadering van de North Sea Commission Fisheries Partnership (NSCFP) van 15-16 maart 2005 in Stavanger (Noorwegen).

Nota CVO/05.RIVO194/FvB/mw

Dickey-Collas, M. 2005. Report on the attendance of the North Sea Commission Fisheries Partnership Review of the North Sea Stock assessments, ICES, Copenhagen October 2005

Nota CVO/05.RIVO659/MDC.IS

8.10 overige producten

wat	wanneer	titel	wie
website	continu	www.cvo.wur.nl	AVB e.a.
website	continu	www.kennisonline.wur.nl	AVB
Cd-rom	juli	Overzicht voor LNV relevante rapporten, versie 3	AVB/FS
Cd-rom	december	Idem, versie 4, deze versie wordt ook beschikbaar gesteld aan het PV.	AVB/FS

8.11 Vergaderingen en werkgroepen

Joint ICES/NSCFP Study Group on Fishers Information [SGFI] Stavanger (Noorwegen), 14-15 maart 2005	Wim van Densen
North Sea Commission Fisheries Partnership [NSCFP] Stavanger (Noorwegen), 15-16 maart 2005	Frans van Beek Wim van Densen
Platviswerkgroep Noordzee RAC Glasgow, 18-19 mei 2005	Rob Grift
Presentatie ACFM voorjaarsadviezen aan LNV en de Den Haag, 8 juni 2005	Frans van Beek Eric Jagtman Wim van Densen Mark Dickey-Collas
Overleg PV over uitkomsten van WGMHSA en WGNPBW Rijswijk, 29 september 2005	Frans van Beek
North Sea Commission Fisheries Partnership [NSCFP] Kopenhagen, 3-4 oktober 2005	Mark Dickey-Collas
Presentatie ACFM najaarsadviezen Den Haag, 17 oktober 2005	Martin Pastoors Eric Jagtman Frans van Beek Wim van Densen
Presentatie adviezen aan lidstaten (ACFM voorzitter) Brussel, 28 oktober 2005	Martin Pastoors
Pelagische werkgroep van de Pelagic RAC Schiphol, 4 november 2005	Mark Dickey-Collas Frans van Beek
ICES Annual Science Conference Aberdeen, 18-24 september 2005	Martin Pastoors Henk Heessen Olvin van Keeken Sieto Verver

8.12 English summary

project title: Communication (project number 406-3-11-12091).

project: Several elements of communication have been carried out in 2005. These were directed to dissemination of results and activities of this programme and to maintain links with stakeholders. For this purpose, support is given to the maintenance of the websites of RIVO, CVO and KennisOnline. These websites provide information on activities and results in the programme. Also products can be downloaded. The intranet of LNV is supported with electronic copies of the products of RIVO and CVO.

With regard to advisory tasks, communication is an essential part of the project. Since fishery management advice affects all partners in a fishery system, presentations of the ICES advice on fishery management have been given for all stakeholders.

The project includes participation in the North Sea Commission Fishery Partnership which had two meetings in 2005. Within this partnership experience is exchanged between fishermen and scientists and a selection results of science has been discussed. The partnership has also been very successful in establishing common projects.

Further in this project support is given to participation in the scientific network for fishery scientists (ICES).

9 Vrije Ruimte

werkplan 2006

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-11-12170
Projectleider	drs. F.A. van Beek
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. E.A.J.. Meeuwsen (Dir. Vis)

9.1 Algemeen

De vrije ruimte van het programma is gereserveerd voor het oplossen van knelpunten die bij de aanvang van het jaar niet waren voorzien. Ze is met name bedoeld om LNV gedurende het jaar in onvoorziene omstandigheden te kunnen blijven ondersteunen. Het aanwenden van de middelen in de vrije ruimte vindt plaats in overleg met de BC en CvT van dit programma. In de loop van het jaar is afgesproken de volgende activiteiten uit de vrije ruimte te financieren

9.2 Onderdelen

9.2.1 Toelating nieuwe aquatische soorten voor productie doeleinden

Ondernemers die een nieuwe aquatische soort willen kweken kunnen hiervoor ontheffing aanvragen. Voor deze ontheffing stellen zij een dossier op met daarin alle bekende en relevante informatie betreffende de kweek van die soort. Het RIVO beoordeelt dit dossier op volledigheid, juistheid en dierenwelzijnsaspecten. Gedurende het jaar 2005 heeft het RIVO drie dossiers beoordeeld. Deze dossiers waren opgesteld door drie verschillende ondernemers en voor drie verschillende soorten. Dit waren de soorten Barramundi (*Lates Calcirifer*), de garnalensoort *Litopenaeus vannamei*, en Hybrid striped Bass (een kruising van Striped Bass (*Morone Saxatilis*) en White Bass (*Morone chrysops*)).

9.2.2 Aanvulling budget Makreelei-survey

Bij de aanvang van het jaar bleek dat bij het project Makreeel- en Horsmakreeel ei-surveys, een begrotingspost was vergeten. Het daardoor ontstane financiële tekort in dit project is uit de vrije ruimte gefinancierd.

9.2.3 Aanvulling budget Schelpdieronderzoek

Door het verdwijnen van de kokkelsector, als gevolg van een politieke beslissing in 2004 om deze sector te saneren, is een van de financieringsbronnen van de bestandsopnamen op kokkels verdwenen. LNV-DVIS hechtte er echter belang aan om deze bestandsopnamen in 2005 voort te zetten en stelde hiervoor een bedrag van 85k€ ter beschikking. Tevens werd verzocht om tijdens de survey ook de Japanse

oesters te inventariseren. De activiteit wordt uitgevoerd in project Monitoring schelpdierbestanden.

9.2.4 Aanvulling budget Pulskor

Op verzoek van LNV-DVIS werd eind 2005 een relatief klein bedrag vrijgemaakt uit de vrije ruimte om de financiële middelen voor het onderzoek aan de werking van de pulskor aan te vullen. Alhoewel dit project geen onderdeel vormt van het WOT-programma hecht LNV-DVIS een groot belang aan de voortgang van dit project.

9.2.5 LNV vragen n.a.v. ICES adviezen

Naar aanleiding van de adviezen die ACFM namens ICES in het najaar heeft uitgebracht, heeft LNV gevraagd om een aantal aanvullende berekeningen of alternatieve scenario's uit te werken vóór de aanvang de Ministerraad in december. Het ging hier meest om analyses die op zeer korte termijn konden worden uitgevoerd. De resultaten zijn in concept via e-mail toegestuurd aan de belanghebbende beleidsmedewerkers en zullen in 2006 in een rapport worden opgenomen. Voor de uitwerking van één van de vragen, een geactualiseerde uitwerking van het managementvoorstel voor platvis van de Noordzee RAC, bleek echter meer tijd nodig. Hiervoor is met LNV-DVIS overeengekomen dat deze vraag zal worden voorgelegd aan de ICES studiegroep SGMAS in januari 2006.

9.2.6 Raad van Europa

Op verzoek LNV-DVIS werd deelgenomen aan een werkgroep t.b.v. de Standing Committee of the European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes (T-AP). Deze werkgroep omvat een beperkte groep van experts op het gebied van noodslachtingen. Deze werkgroep bracht adviezen uit t.a.v. te volgen procedures bij noodslachtingen op kwekerijen die in overeenstemming zijn met de richtlijnen voor het welzijn van dieren. Vanuit het programma werd een bijdrage geleverd aan de samenstelling van een appendix van de Recommendation on Fish concerning Emergency stunning and killing methods.

9.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Allan, C. (presenter) 2005. Appendix on Emergency Killing. Proposal of the subgroup of experts for the elaboration of a draft appendix on on-farm stunning an killing methods

9.4 Nota's en brieven

project	product	referentie	uitvoering	geplande opleverdatum	klaar
	Beoordelingsaanvraag voor het kweken van Hybird Stripe Bass.	brief	HvdM	dec	21 december
	Beoordelingsaanvraag voor het kweken van Litopenaeus vannamei	brief	HvdM	nov	17 november
	Beoordelingsaanvraag voor het kweken van steur (Aciepenca spec.)	brief	HvdM	jan	13 januari (2006)

9.5 English summary

project title: *Ad hoc* service and research (project number 406-3-11-12170)

general: This project contains a number of specific items decided to be carried out during the project year on request of the Ministry of LNV. For these unforeseen activities an annual budget has been kept aside. Part of the activities were new and temporary. Other activities were expansion or addition of extra budget to existing projects.

projects: On request of LNV a new project has started dealing with evaluation of essential information needed for accreditation of aquatic organisms for aquaculture. The accreditation is a legal requirement in order to be able to use the species in aquaculture. For 3 species (groups) advice was given. The project will be continued as a separate project in future years.

Additional budgets were added to three sub-projects: Mackerel egg survey in the North Sea, Monitoring of cockles in the estuaries (including oysters) and the Development of the pulskor (a beam trawl with electronic ticklers). The latter project is not a WOT-project

The ICES advise on the management of the fishery in 2006 has resulted in a request by LNV to carry out a number of additional calculations and a request to work out alternative scenario's to be available before the Meeting of the Council of Ministers. Most of the results have been submitted by e-mail. One request required significant analyses and the answers are postponed to 2006. All analyses will be published in 2006

Further a contribution was given to an international group on experts dealing with emergency killing methods in aquaculture.

10 Programma management 406

projectverslag 2005

Programmanummer en titel	Programma 406, Wettelijk Visserijonderzoek
Projectnummer(s)	406-3-11-12150
Projectleider	drs. F.A. van Beek
uitvoerende instellingen	Stichting DLO, Centrum voor Visserijonderzoek Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek
gebruiker van de resultaten	Directie Visserij (LNV)
contactpersoon van de gebruikersgroep	drs. E.A.J.. Meeuwsen (Dir. Vis)

10.1 Algemeen

Het wettelijk visserijonderzoek is ondergebracht in LNV-programma 406. De uitvoering van dit programma is opgedragen aan het CVO, een WOT unit van DLO. De activiteiten van de WOT-unit omvatten de planning, verantwoording, aansturing en bewaking van het WOT programma 406. Deze activiteiten zijn ondergebracht in dit project. Daarnaast zijn in dit project een aantal algemene activiteiten zoals contacten en overleg met de opdrachtgever ondergebracht.

10.2 Onderdelen

10.2.1 Programma planning en verantwoording van WOT programma 406

De activiteiten in 2005 omvatten het maken van een rapportage van de voortgang van het programma in 2004 alsmede het maken van een werkplan voor 2006. Beide rapportages komen tot stand in samenwerking met de projectleiders. Alsmede werd een begroting gemaakt voor 2006 en een financiële verantwoording van de activiteiten in 2004. Een concept voortgangsrapportage over 2004 en werkplan voor 2006 werden gepresenteerd aan de BC en CvT van het programma. Een aantal onderdelen van het programma zijn in 2005 in samenwerking met DV herzien. Dit heeft geleid tot een aanpassing van het programma in 2006. Zowel de voortgangsrapportage als het werkplan voor 2006 kregen een goede beoordeling van LNV.

10.2.2 [DCR](#)

De Data Collection Regulation vereist dat de Lidstaten jaarlijks bij de EC een nationaal onderzoeksplan aanleveren voor het komende jaar alsmede een verantwoording geven van de activiteiten die in het voorgaande jaar zijn uitgevoerd. Dit inclusief een begroting respectievelijk financiële verantwoording. Het onderzoeksplan en voortgangsrapportage moet overeenkomen met de eisen die in de Verordening worden gesteld en aanvullende richtlijnen van de Cie. LNV is hier het aanspreek punt van de EC. LNV heeft RIVO verzocht om samen met het LEI een onderzoeksplan aan te leveren dat aan de DCR voldoet binnen de beschikbare financiële middelen. Over de in ingediende plannen en rapportage is regelmatig overleg geweest tussen de partners in een speciaal daarvoor ingerichte overlegstructuur.

De EC overlegt met de Lidstaten over de uitvoering en ontwikkeling van de DCR in het Management Committee in Brussel. Hier werden twee vergaderingen bijgewoond waarbij een vergadering tevens werd aangewend om afspraken te maken met de overige lidstaten over de verdeling van de kosten van de blauwe wijting survey tussen de Lidstaten.

10.2.3 [RCM](#)

De internationale coördinatie van de DCR activiteiten tussen de Lidstaten vindt plaats in Regionale Coördinatie Meetings, welke door de EC worden georganiseerd. Er zijn jaarlijks 5 meetings waarvan er twee voor Nederland van belang waren. De Noordzee meeting (voorzitter: Guus Eltink, Nederland) kwam bijeen in Bergen (Noorwegen) en meeting over Westelijke wateren (waar de pelagische vloot vist) vergaderde in Gijon (Spanje). Doel van de meetings was het afstemmen van de uitvoering van de nationale plannen van de verschillende Lidstaten en problemen of tekortkomingen gezamenlijk op te lossen. De vergadering van de Noordzee RCM werd bijgewoond door de nationale coördinator van de DCR (Edwin Meeuwsen) en een medewerker van het RIVO en het LEI die betrokken zijn bij de dataverzameling. De vergadering in Gijon werd alleen door het RIVO bezocht

10.2.4 [PGCCDBS](#)

De Planning Group on Commercial Catch, Discards and Biological Sampling is een ICES planning groep die bijeen kwam in maart in Oostende. De agenda van deze groep wordt bepaald door ICES in samenspraak met de EC. Een deel van de oorspronkelijke taken van deze groep is overgenomen door de RCM. Recentelijk richt de groep zich vooral op het bewaken van de kwaliteit van de biologische bemonstering. Afgelopen jaren zijn door PGCCDBS workshops georganiseerd voor medewerkers van onderzoeksinstituten die thuis belast zijn met bijvoorbeeld leeftijdsbepaling van vissen. De workshops geven de mogelijkheid om expertise tussen verschillende landen uit de wisselen en de kwaliteit van het werk te meten.

Verder onderzocht PGCCDBS de mogelijkheid om in de toekomst de structuur van de nationale bemonstering van de vangsten in de landen te harmoniseren. De EC streeft naar een bemonsteringstructuur gericht op de visserij. Momenteel is de bemonsteringstructuur gericht op de afzonderlijke bestanden.

10.3 **Rapporten, werkdocumenten en publicaties**

- Anon, 2005. National Programme 2006. The Netherlands. (detailing the state of completion of the aims set at the time of the drawing-up of the minimum programme and of the extended programme)
- Anon, 2005. Technical Report of Activity 2004. The Netherlands. (detailing the state of completion of the aims set at the time of the drawing-up of the minimum programme and of the extended programme)
- Beek, F.A. 2005. Voortgangsrapportage van het WOT programma 406: Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek voor LNV in 2004.
Rapport Nummer: CVO 05.002
- Beek, F.A. van 2005. DLO-programma 406. Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek. werkplan 2006.
Rapport Nummer: CVO 05.007
- Baerveldt, A.V. 2005. Management review 2004 en kwaliteitsplan 2005 van het Centrum voor Visserijonderzoek (CVO)
CVO rapport: 05.004

- ICES 2005. Report of the Planning Group on Commercial Catch, Discards and Biological Sampling PGCCDBS (Oostend, Belgium, 1-4 March 2005). ICES CM 2005 ACFM:15
- EU 2005. Report of the second Regional Coordination Meeting (RCM) for the North Sea (IMR Bergen, Norway, 26th to 30th September 2005)
in press
- EU 2005. Report of the Regional Coordination Meeting for the North East Atlantic (RCM NEA) (IEO, Gijón, Spain, 3-7 October 2005)
in press

10.4 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

10.5 Notas

- Beek, F.A. van, 2005. Verslag van de vergadering van de ICES Planning Group on Commercial Discards and Biological Sampling (PGCCDBS), gehouden van 1-4 maart 2005 te Oostende.
Nota CVO/05.RIVO147/FvB/I
- Grift R. en A.T.G.W. Eltink. 2005 Verslag van de *Regional Coordination Meeting North Sea*, Bergen (Noorwegen); 26-30 september 2005.
Nota CVO/05.RIVO673/RG/IS
- Heessen, H.J.L. 2005. Verslag van de *Regional Co-ordination Meeting in the North East Atlantic* (RCM NEA), Gijon, 3-7 oktober 2005.
Nota 05-CVO-0685/HH/IS
- Jagtman, E. 2005. Verslag meeting EU Data Collection Regulation, RCM, Atlantic Shelf Area, The Marine Institute, Parkmore, Galway, Ireland 1st. to 3rd.
September 2004.
Nota CVO/05.RIVO302/EJ/mw

10.6 Vergaderingen en werkgroepen

PGCCDBS Oostende, 1-4 maart 2005	Frans van Beek
RCM Noordzee Bergen (Noorwegen), 26-30 september 2005	Guus Eltink Rob Grift Edwin Meeuwsen
RCM westelijke bestanden Gijon (Spanje), oktober 2005	Henk Heessen
Begeleidingscommissie programma 406 Den Haag, 8 maart 2005	Frans van Beek Annette Baerveldt
Begeleidingscommissie programma 406 Den Haag, 9 september 2005	Frans van Beek Annette Baerveldt
Commissie van Toezicht van programma 406 Den Haag, 12 april 2005	Frans van Beek
Commissie van Toezicht van programma 406 Den Haag, 3 november 2005	Frans van Beek
Overleg LNV WOT programma Den Haag, 23 augustus 2005	Frans van Beek
Overleg LNV WOT programma Den Haag, 4 oktober 2005	Frans van Beek
Begeleidingsgroep DCR Den Haag, 8 maart 2005	Frans van Beek
Begeleidingsgroep DCR Den Haag, 12 mei 2005	Frans van Beek
Begeleidingsgroep DCR Den Haag, 19 december 2005	Frans van Beek Rob Grift
Management Committee for Aquaculture and Fisheries Brussel, 23 februari 2005	Frans van Beek
Management Committee for Aquaculture and Fisheries Brussel, 28 april 2005	Frans van Beek

10.7 English summary

project title: Co-ordination (project number 406-3-11-12150)

project: The project includes the co-ordination activities which are carried out for WOT programme 406 and the WOT-unit: Centre of Fisheries Research. These include the planning and reporting of these activities in consultancy with project leaders and RIVO management staff. Also included is the formal communication with LNV on the content of the programme through the BC and CvT of the programme. Separate planning, reporting and coordination activities are carried on behalf of LNV for the EC in order to comply with DCR. More frequently, informal communications have been taken place with LNV on conduction and small in year adjustments of the working plan.

The project include participation in a number of international coordination meetings organised by ICES (PGCCDBS) en the EU (RCM North Sea, RCM western waters) where coordination of data collection, methods of data collection and quality issues takes place with other Member States.